

Parlamentul Republicii Moldova

STENOGRAMA
ședinței plenare a Parlamentului Republicii Moldova
din ziua de 24 mai 2018
SUMAR

1.	Aprobarea ordinii de zi.	4–14
2.	Continuarea dezbaterilor și adoptarea proiectului de Hotărîre cu privire la aprobarea Planului național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru anii 2018–2022. Nr. 366 din 01.12.2017	15–20 120–132
3.	Continuarea dezbaterilor și adoptarea proiectului de Hotărîre cu privire la Raportul Avocatului Poporului privind respectarea drepturilor și libertăților omului în Republica Moldova în anul 2017. Nr. 143 din 08.05.2018	20–25 132–134
4.	Reexaminarea Legii nr. 66 din 26 aprilie 2018 pentru modificarea și completarea unor acte legislative. (<i>Referitor la proiectul de Lege nr. 34 din 14.02.2018.</i>) Nr. 1112 din 16.05.2018	25–28 116–117
5.	Dezbaterea și adoptarea în lectură finală a proiectului de Lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative (<i>Legea privind Fondul Arhivistic al Republicii Moldova – art. 22; Legea privind protecția socială a cetățenilor care au avut de suferit de pe urma catastrofei de la Cernobîl – art. 3; Legea cu privire la statutul misiunilor diplomatice ale Republicii Moldova – art. 14; Legea privind reabilitarea victimelor represiunilor politice – art. 12¹; ș.a.</i>). Nr. 39 din 15.02.2018	28–29 117

6.	Dezbaterea și adoptarea în lectura a doua a proiectului de Lege pentru modificarea și completarea Codului muncii al Republicii Moldova nr. 154-XV din 28 martie 2003 (<i>art. 42¹, 88, 185¹</i>). Nr. 78 din 05.03.2018	29–30 117
7.	Dezbaterea și adoptarea în lectura a doua a proiectului de Lege pentru modificarea unor acte legislative (<i>Legea cu privire la funcționarea limbilor vorbite pe teritoriul Republicii Moldova – art. 29, 32; Legea cu privire la publicitate – art. 16; Legea privind înregistrarea de stat a persoanelor juridice și a întreprinzătorilor individuali – art. 9; ș.a.</i>). Nr. 82 din 14.03.2018	30–31 118
8.	Dezbaterea, aprobarea în primă lectură și adoptarea în lectura a doua a proiectului de Lege pentru ratificarea Amendamentului nr. 1 la Acordul-cadru de împrumut dintre Republica Moldova și Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei F/P 1569 (2006). Nr. 149 din 11.05.2018	31–48 118–119
9.	Dezbaterea, aprobarea în primă lectură și adoptarea în lectura a doua a proiectului de Lege pentru ratificarea Acordului de finanțare (Finanțare adițională pentru Proiectul Reforma Învățămîntului în Moldova) dintre Republica Moldova și Asociația Internațională pentru Dezvoltare. Nr. 147 din 10.05.2018	48–71 119–120
10.	Dezbaterea și aprobarea în primă lectură a proiectului de Lege cu privire la modificarea și completarea Legii bugetului de stat pentru anul 2018 nr. 289/2017. Nr. 151 din 15.05.2018	71–115 118
11.	Dezbaterea și aprobarea în primă lectură a proiectului de Lege privind avertizorii de integritate. Nr. 96 din 22.03.2018	135–142 156
12.	Dezbaterea în lectură finală a proiectului de Lege pentru modificarea și completarea Legii nr. 273-XIII din 9 noiembrie 1994 privind actele de identitate din sistemul național de pașapoarte (<i>art. 2, 3, 3¹, 4, 5, 6, 7 ș.a.</i>). Procedura de vot se transferă pentru ședința ulterioară. Nr. 346 din 09.11.2017	142–146 156

13.	Dezbaterea și adoptarea proiectului de Hotărîre cu privire la instituirea Adunării Interparlamentare a Parlamentului Georgiei, Parlamentului Republicii Moldova și Radei Supreme a Ucrainei. Nr. 162 din 23.05.2018	146–147 156
14.	Dezbaterea și aprobarea în primă lectură a proiectului de Lege pentru modificarea articolului 38 din Codul audiovizualului al Republicii Moldova nr. 260-XVI din 27 iulie 2006. Nr. 154 din 16.05.2018	147–148 155–156
15.	Dezbaterea și adoptarea proiectului de Hotărîre pentru completarea punctului 1, litera a) din Hotărîrea Parlamentului nr. 433-XII din 26 decembrie 1990 cu privire la zilele comemorative, zilele de sărbătoare și la zilele de odihnă în Republica Moldova. Nr. 46 din 22.02.2018	148–150 156
16.	Dezbaterea și aprobarea în primă lectură a proiectului de Lege pentru modificarea și completarea Legii nr. 77 din 21 aprilie 2016 cu privire la parcurile pentru tehnologia informației (<i>pe tot parcursul textului, art. 1, 3, 7, 8, 15, 18</i>). Nr. 111 din 03.04.2018	150–155 156
17.	ORA ÎNTREBĂRILOR Adresarea întrebărilor: - Întrebarea domnului deputat Iurie Țap, adresată Ministerului Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului, referitor la propunerile ministerului în vederea soluționării problemei legate de pădurile tinere.	157–158

Ședința începe la ora 10.09.

Lucrările sînt prezidate de domnul Andrian Candu, Președintele Parlamentului, asistat de domnul Vladimir Vitiuc și domnul Valeriu Ghilețchi, vicepreședinți ai Parlamentului.

Domnul Andrian Candu:

Bună dimineața.

Vă rog frumos să vă luați locul.

Vă rugăm frumos, să putem începe ședința plenului.

Rugăm frumos Secretariatul, domnule Ganaciuc, vă rugăm foarte mult să ne anunțați care este prezența în sală la această oră.

Domnul Maxim Ganaciuc – șeful Direcției generale documentare parlamentară a Secretariatului Parlamentului:

Doamnelor și domnilor deputați,

Bună dimineața.

Vă anunț că la ședința Parlamentului, din totalul celor 101 deputați, și-au înregistrat prezența 92 de deputați. Nu s-au înregistrat deputații: Stratan Valentina – deplasare, Dîrda Iurie – cerere, Gutium Artur – cerere, Mironic Alla – cerere, Hrenova Elena – cerere, Golovatiuc Vladimir – cerere, Voronin Vladimir – cerere, Deliu Tudor – concediu medical, Babiuc Aliona.

Domnul Andrian Candu:

Pe doamna Babiuc noi toți o vedem. Sînteți aici prezentă.

Sînt 92 de deputați în sală, avem cvorumul, putem începe. Să onorăm Drapelul de Stat. (*Se onorează Drapelul de Stat al Republicii Moldova.*)

Dragi colegi,

Tradițional, înainte de a trece la ordinea de zi, vreau să vă anunț că, în perioada premergătoare ședinței de astăzi, și-au sărbătorit zilele de naștere câțiva colegi de ai noștri, și anume: Ștefan Creangă, Lidia Lupu și Oleg Reidman. Le dorim „La mulți ani”, felicitări, realizări frumoase și multă, multă sănătate. (*Aplauze.*)

Biroul permanent, în ședința sa de ieri, a aprobat un proiect de ordine de zi care este supus atenției dumneavoastră, pe lângă subiectele care au fost rămase de săptămîna trecută, cele legate de drepturile omului, și anume nr. 366 și nr. 143. Comisiile au făcut propuneri pentru următoarele două săptămîni. Vedeți și proiectul ordinii de zi care este repartizat deja și divizat pe cele două săptămîni.

Și, bineînțeles, în mod regulamentar mai avem cîteva propuneri, mai multe propuneri din partea fracțiunilor parlamentare sau a grupurilor de deputați, pe care le vom trece în revistă una după alta.

Și anume să începem cu propunerea care vine din partea colegilor din Frațiunea Partidului Socialiștilor, care solicită în cadrul ședinței de astăzi să fie organizată audierea ministrului afacerilor interne, a domnului Alexandru Jizdan, în legătură cu acțiunile Poliției în cadrul marșului LGBT din data de 19 mai 2018 și aplicarea inadecvată a forței și a mijloacelor speciale, precum: bastoane de cauciuc, gaz lacrimogen și altele.

Cine?

Domnule Țurcan,

Vă rog frumos, aveți un minut la dispoziție pentru a vă argumenta propunerea.

Domnul Vladimir Țurcan:

Da. Mersi mult, domnule Președinte.

Fracțiunea Partidului Socialiștilor solicită includerea în ordinea de zi a audierii ministrului afacerilor interne, a domnului Alexandru Jizdan, în legătură cu acțiunile care, în opinia noastră, dar nu doar a noastră, deci majoritatea dintre cetățenii republicii și municipiului, în primul rând, care au fost martori oculari, am fost surprinși neplăcut de acțiunile Poliției, în opinia noastră, absolut neproportionale, neadecvate și aplicarea absolut nerezonabilă a surselor speciale, inclusiv gaze, bastoane, față de contramanifestanți, care și-au expus poziția lor în mod pașnic, în rîndurile cărora au fost și doamne, și copii.

Și, în acest context, noi solicităm astăzi să fie audiat domnul ministru și să aducă deci explicațiile respective pe acest fapt.

Domnul Andrian Candu:

Cine este pentru a introduce acest subiect pe ordinea de zi, vă rog frumos să vă pronunțați.

Insuficiente voturi. Plenul Parlamentului nu a susținut această propunere.

Vă mulțumim foarte mult.

Colegii din Fracțiunea Partidului Liberal solicită includerea pe ordinea de zi a audierii parlamentare a ministrului educației, culturii și cercetării, doamnei Monica Babuc, cu privire la introducerea uniformei școlare în instituțiile de învățămînt general.

Vă rugăm frumos, doamnă Zotea, poftiți.

Aveți un minut la dispoziție pentru a vă argumenta propunerea.

Doamna Alina Zotea-Durnea:

Mulțumesc, domnule Președinte.

După cum bine știți, la 14 mai 2018, în cadrul unui briefing de presă, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova a anunțat acele rezultate finale ale consultării publice. Și mă refer aici cu privire la chestionar.

Deci, totodată, menționez că acele consultări publice nu au ținut cont și de costurile și bugetul maximal disponibil al părinților, fapt ce a condus la dezbateri aprinse printre părinți.

Prețul unui set școlar complet pentru fiecare copil ar însemna cheltuieli obligatorii pentru părinți cu mult peste două – trei mii de lei. Or,

acest cost este prea mare comparativ cu nivelul salariului minim din Republica Moldova.

Deci, domnule Președinte, trebuie să cunoaștem, această reformă este o reformă pentru business sau pentru oameni? Cît va costa uniforma? Ce se va întâmpla dacă acel părinte va refuza?

Și în cazul introducerii obligativității uniformelor școlare, elevilor care provin din acele familii social vulnerabile li se va acorda, în baza unei cereri, o indemnizație sau o bursă de ajutor social pentru achiziționarea acestor uniforme?

De aceea solicităm ca la aceste întrebări să ne răspundă doamna ministru Babuc și propunem includerea în ordinea de zi de astăzi a audierii parlamentare.

Vă mulțumesc.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim foarte mult.

Cine este pentru a introduce acest subiect pe ordinea de zi, și anume audierea doamnei ministru al educației, culturii și cercetării la subiectul pe care l-a invocat și doamna Zotea, vă rog frumos să vă pronunțați prin vot.

Nu a fost susținută această propunere.

Vă mulțumim foarte mult.

Următoarea propunere vine, la fel, din partea colegilor din Frațiunea Partidului Liberal care propun introducerea pe ordinea de zi de astăzi, 24 mai ... a ședinței de astăzi din 24 mai 2018 a audierii parlamentare a Raportului de activitate al Curții de Conturi pe anul 2017.

Vă rog frumos, doamnă Zotea, aveți un minut la dispoziție pentru a vă argumenta propunerea.

Doamna Alina Zotea-Durnea:

Stimate domnule Președinte,

La 15 mai 2018, Comisia economie, buget și finanțe a audiat Raportul de activitate al Curții de Conturi pentru anul 2017. Scopul acestui raport este, în primul rând, de a informa Parlamentul și alte părți interesate despre modul în care Curtea de Conturi utilizează resursele proprii și vorbesc aici de cele: financiare, umane, IT și altele, și de asemenea pentru realizarea activităților prevăzute pe anul bugetar 2017, precum și performanțele obținute de Curtea de Conturi în perioada de raportare.

De aceea Frațiunea parlamentară a Partidului Liberal propune includerea în ordinea de zi a ședinței plenului de astăzi a audierii parlamentare a Raportului de activitate al Curții de Conturi pentru anul 2017.

Vă mulțumesc.

Domnul Andrian Candu:

Dragi colegi,

Cine este pentru această propunere ca să fie introdusă pe ordinea de zi a ședinței de plen de astăzi, rog frumos să vă pronunțați prin vot.

Nu a fost susținută această propunere.

Dar, printre altele, voi avea o întrebare către domnul Creangă, dacă, potrivit deciziei comisiei, înțeleg că ați audiat acest raport, și dacă urmează acest raport în timpul apropiat, o perioadă de timp să fie audiat sau nu în plenul Parlamentului potrivit procedurii?

Vă rog.

Domnul Ștefan Creangă:

Mulțumesc, domnule Președinte.

Onorat Plen,

Comisia a examinat Raportul de activitate al Curții de Conturi, a emis o decizie prin care recomandă Biroului permanent să examineze oportunitatea de a fi audiat în plen.

Vă mulțumesc.

Domnul Andrian Candu:

Rugăm Secretariatul Parlamentului să pună subiectul respectiv pe ordinea de zi a următoarei ședințe a Biroului permanent, pentru a lua, într-adevăr, o decizie în acest sens.

Următoarea propunere din partea colegilor din Frațiunea Partidului Liberal Democrat ține de audierea președintei Consiliului Concurenței privind concurența neloyală și practicile neconcurențiale de pe piața de publicitate.

Vă rugăm frumos, domnule Țap, aveți un minut la dispoziție pentru a vă argumenta propunerea.

Domnul Iurie Țap:

Stimați colegi,

Ieri, un post de televiziune a plasat informația privind adresarea repetată a companiei referitor la concurența neloyală creată pe piața publicitară.

În același context, vom aminti și faptul că în cadrul audierii Raportului președintelui CCA pentru anul 2017, la una din întrebările deputaților domnul președinte a răspuns sau, mai bine zis, a semnalat faptul că la adresarea CCA-ului privind aceeași problemă pe parcursul anului 2017, Consiliul Concurenței, pur și simplu, nu a răspuns.

Deci este o situație gravă când Consiliul Concurenței nu-și onorează obligațiunile, nu se respectă cadrul legal și, totodată, se creează o situație problematică pe piața publicitară dominantă și, de fapt, este riscul vicierii democrației.

De aceea solicităm audierea în ședința de astăzi a președintei Consiliului Concurenței.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim frumos.

Cine este pentru introducerea acestui subiect pe ordinea de zi, rog frumos să vă pronunțați prin vot.

Nu a fost susținută această propunere.

Vă mulțumim foarte mult.

Următoarea propunere vine, la fel, din partea colegilor noștri din Frațiunea Partidului Liberal Democrat.

Și se propune introducerea pe ordinea de zi de astăzi a audierii ministrului afacerilor interne, a domnului Jizdan, în legătură cu dislocarea în regim non-stop între șoseaua Balcani și intrarea pe stradela Tineretului 1 din zona rezidențială „Poiana Domnească” a unei patrulare a Inspectoratului Național de Patrulare.

Doamnă Ciobanu,

Vă rog frumos.

Aveți un minut la dispoziție pentru a vă argumenta propunerea.

Doamna Maria Ciobanu:

Domnilor deputați,

În timp ce orașul se sufocă de ambuteiaje neregulate în orele de vârf, mulți dintre dumneavoastră ați sesizat o patrulă mobilă a Inspectoratului Național de Patrulare, formată din 2 inspectori plătiți din bani publici, veghează non-stop calea de acces către casa lui Constantin Botnari, secretarul general al Partidului Democrat, la intrarea în zona de lux „Poiana Domnească”.

Aceștia duc evidența tuturor mijloacelor de transport care se îndreaptă în direcția cartierului acestuia, stopează și chestionează cetățenii asupra scopului și adresei la care merg.

În acest sens, aș dori să ne spună domnul ministru ce obiect atât de valoros au de păzit acei polițiști și din ce motiv un echipaj al poliției stă în serviciul unui individ care, cel puțin, nu are nici o funcție de demnitate publică și nici nu s-a manifestat prin merite deosebite față de stat. Dimpotrivă, parazitează din umbră pe spatele cetățenilor Republicii Moldova.

Domnul Andrian Candu:

Ce ține de ultima propoziție, ar fi putut să n-o menționați, deoarece nu aveți de unde să știți. Este secretarul general al Partidului Democrat. Prin astfel de gest ați și atacat colegii din Partidul Democrat.

Ce ține de patrulare, bineînțeles, aveți toată posibilitatea să solicitați informația. Am să supun votului, dar am să vă rog frumos mai ales să nu menționăm persoane care nu sînt aici și nu au posibilitate să vă dea replică.

Poftim?

Am dat replică doar din punct de vedere al respectării Regulamentului. Doar n-am dat replică din partea Partidului Democrat.

Vă mulțumesc frumos.

Cine este pentru a introduce acest subiect pe ordinea de zi, rog frumos să vă pronunțați prin vot.

Nu a fost susținută această propunere.

Vă mulțumim foarte mult.

Următoarea propunere vine din partea colegilor, la fel, din Frațiunea Partidului Liberal Democrat, ce ține de introducerea pe ordinea de zi de astăzi a audierii Raportului Guvernului și, nemijlocit, a Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene privind executarea Planului național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere ce ține de perioada, în mod special, 2017–2019.

Vă rugăm frumos, domnule Țap.

Aveți un minut la dispoziție.

Domnul Iurie Țap:

Chiar dacă raportul prezentat pe pagina oficială a ministerului vorbește despre faptul că circa 70 la sută dintre acțiunile pentru 2017 au fost realizate, lucrurile sînt departe de a fi pe potrivă.

În acest sens, voi face referire că mai multe activități foarte importante, cum ar fi, de exemplu, modificarea Legii privind răspunderea disciplinară a judecătorilor care conform planului de acțiuni trebuia să fie votat, aprobat în Parlament încă în trimestrul II al anului 2017, nu este în Parlament.

În același context, voi face referire și la compartimentul ce vorbește despre reforma administrației publice, care, la fel, este una foarte superficială, iar ceea ce ține de reforma de descentralizare, nici nu se regăsește în acest raport.

Despre felul cum stau lucrurile voi cita și din comunicatul oficial al... urmare a ședinței Consiliului de Asociere din 3 mai, citez: „Consiliul de

Asociere a subliniat necesitatea de a transforma legislația și politicile adoptate în acțiuni concrete”.

Mogherini, responsabil de politica externă a Uniunii Europene, citez: „Republica Moldova să se concentreze pe implementarea reformelor în sectoarele-cheie ca justiția, mass-media, energia, sectorul afacerilor”.

Deci aceasta vorbește despre faptul că chiar dacă sînt aprobate legi, strategii, politici, ele nu se implementează. Iată de ce o audiere a raportului în parte și reconceptualizarea pe anumite poziții pentru că în...

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumim.

Da, vă rog frumos să încheiați, s-au scurs cele 60 de secunde.

Vă rog.

Domnul Iurie Țap:

Mulțumesc.

Este necesară și concretizarea anumitor acțiuni. Voi face trimitere la titlul IV, acțiunea 23 din acord, care, dacă o să ne uităm, spune despre elaborarea unei Legi privind descentralizarea serviciilor publice și consolidarea autonomiei locale care este un non-sens.

Aceasta vorbește despre faptul că este neînțelegere și lipsă de viziune. De aceea este necesar să audiem și să-l reconceptualizăm, dacă vreți, să-l actualizăm pentru a putea să-l realizăm pe potrivă.

Mulțumesc.

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumim foarte mult.

Cine este pentru această propunere ca să fie introdusă pe ordinea de zi a plenului Parlamentului de astăzi, rog frumos să vă pronunțați prin vot.

Nu a fost susținută această propunere.

Vă mulțumim foarte mult.

Următorul subiect ține de introducerea pe ordinea de zi a unui subiect, a unui proiect de lege. Vine propunerea din partea colegilor din Frațiunea Partidului Democrat și să fie introdus proiectul de Lege nr. 346 pentru modificarea și completarea Legii nr. 273 privind actele de identitate din sistemul național de pașapoarte.

Domnule Boțan,

Înțelegem că Guvernul, ieri, a dat aviz la acest subiect și celelalte două avize, CNA și SIS, la fel, le-am regăsit în setul de materiale pe care dumneavoastră l-ați expedit.

Vă rugăm frumos, inițial, după procedură, cineva din colegii din PD care a făcut această propunere, vă rugăm frumos să vă motivați propunerea.

Domnule Sîrbu,

Poftiți, un minut la dispoziție.

Domnul Serghei Sîrbu:

Mulțumesc, domnule Președinte.

Stimați colegi,

Într-adevăr, rugăm introducerea acestui proiect de Lege nr. 346 din 9 noiembrie 2017 în agenda Parlamentului.

Țin să menționez că acest proiect de lege a fost votat în lectura a doua aproape o lună în urmă. Vorbim acum despre lectură finală, despre unele amendamente de ordin tehnic. Există deja raportul comisiei votat pentru lectură finală.

De asemenea, la solicitarea comisiei, au fost prezentate suplimentar, avem și avizul SIS-ului, avizul CNA-ului. Ieri a fost aprobat și avizul Guvernului în acest sens. Deci rugăm respectuos introducerea și dezbateră, și votarea acestui proiect în lectură finală.

Vă mulțumesc.

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumim frumos.

Domnule Boțan,

Aveți două minute la dispoziție să vă expuneți pe marginea acestui subiect, inclusiv opinie contrară.

Poftiți.

Domnul Roman Boțan:

Vă mulțumesc, domnule Președinte, că îmi dați voie să exprim și eu opinia contrară. Într-adevăr, este una contrară.

Vreau să menționez că, într-adevăr, la data de 8 mai a fost o ședință a Comisiei securitate națională, apărare și ordine publică pentru examinarea obiecțiilor parvenite de la Direcția generală juridică. Deși am menționat că în data de 7 mai am trimis către SIS un demers pentru a veni cu o poziție oficială, colegii, majoritatea colegilor din comisie au considerat că acest proiect poate fi examinat și în lipsa unei asemenea opinii.

Mai mult, a lipsit și avizul CNA-ului, a lipsit și avizul Guvernului.

Prin urmare, ulterior, vorbind cu domnul Sîrbu, care este unul din autori, dumnealui mi-a confirmat că cunoaște despre aceste lucruri și

aceste avize urmează să parvină. Într-adevăr, aceste avize au parvenit ulterior. În data de 14 mai a parvenit expertiza anticorupție a CNA.

Dacă țineți minte, domnule Președinte, noi am abordat acest subiect atunci când am discutat despre Strategia anticorupție. Ulterior a venit și opinia SIS. Acum aflu de la dumneavoastră că Guvernul a examinat. Respectiv, și comisia trebuie să se întrunească în ședință pentru a examina toate obiecțiile: și ale Guvernului, și ale SIS-ului, și ale CNA-ului.

Noi am făcut sinteza cu obiecțiile CNA-ului, comisia ar trebui să se expună asupra lor, pentru că acest lucru s-a făcut contrar procedurii atunci când a fost examinat data trecută.

Vă mulțumesc.

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumim foarte frumos.

Dragi colegi,

Ați auzit opiniile exprimate.

Cine este pentru ca proiectul nr. 346 din 9 noiembrie 2017 să fie introdus pe ordinea de zi de astăzi, fiind vorba de lectură finală, vă rog frumos să vă pronunțați prin vot.

Majoritatea celor prezenți în sală au susținut propunerea respectivă.

Vă rugăm frumos, Secretariatul, să pregătiți proiectul de lege și setul de materiale, la fel și suplimentul pentru ordinea de zi, ca deputații să cunoască subiectul mai bine în detaliu.

Și ultima propunere care a venit din partea colegilor din Frațiunea Partidului Socialiștilor ține de excluderea din ordinea de zi a unui subiect, și anume a proiectului de Hotărâre privind aprobarea componentei nominale a delegației pentru participarea la lucrările de constituire a Adunării Interparlamentare a Radei Supreme a Ucrainei, Parlamentului Georgiei și Parlamentului Republicii Moldova.

Domnule Batrîncea,

Am să vă dau cuvîntul, bineînțeles.

Numai o chestiune de procedură – nu pot pune la vot excluderea a ceva ce încă nu este pe ordinea de zi.

De aceea eu am să vă dau cuvîntul, dumneavoastră o să vă exprimați, o să supun, eventual, ordinea de zi la vot, dacă se introduce pe... dacă plenul Parlamentului decide și se introduce pe ordinea de zi, după care am să solicit excluderea de pe ordinea de zi.

Vă rog frumos, domnule Batrîncea, aveți un minut la dispoziție.

Domnul Vlad Batrîncea:

Mulțumesc, domnule Președinte.

Într-adevăr, Republica Moldova, Parlamentul acesteia face parte din mai multe structuri interparlamentare solide, recunoscute, cum este Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei, Adunarea Parlamentară a CSI, EURONEST, pînă la urmă. Și crearea acestei structuri internaționale nicidecum nu ține de interesul național al Republicii Moldova, nu va fi o structură percepută în mod serios de către partenerii din afara țării. Și iarăși se creează o structură care a fost GUUAM, pe urmă GUAM, acum GUM, o structură care iarăși cheamă Republica Moldova să prietenească împotriva la altcineva, ceea ce nu este bine.

Și dacă e să urmărim proiectul hotărîrii, se propune ca 3 colegi din Partidul Democrat să facă parte din această structură de constituire.

Vă propunem, vă sugerăm ca să vă bazați pe parteneriat interpartinic. Nu este neapărat ca să atrageți această legislatură a Parlamentului, care este deja pe sfîrșite, în aceste jocuri geopolitice. De aceea solicităm ca să nu fie inclusă această întrebare în ordinea de zi.

Vă mulțumesc.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim foarte mult.

Dragi colegi,

Ieri, la Biroul permanent, într-adevăr, a fost discutat acest subiect. Verbal a fost propus Frațiunii Partidului Socialiștilor să delege persoana reprezentantă a fracțiunii, domnul Mitriuc, care este, dacă nu greșesc, președintele Grupului de prietenie cu Georgia. Frațiunea a refuzat acest lucru.

Vreau să vă anunț, înainte de a supune votului, că Parlamentul Republicii Moldova are cîteva structuri de genul acesta, noi avem o Adunare Interparlamentară cu Polonia, avem comisii interparlamentare cu România și avem o comisie interparlamentară cu Federația Rusă. Sînt toate bilaterale, într-adevăr, trilaterale noi nu am avut. Dar există o experiență în regiune foarte bună, inclusiv din partea Ucrainei și Georgiei care au, la rîndul său, astfel de structuri interparlamentare.

Noi nu vorbim despre o organizație internațională, noi nu creăm organizații internaționale, noi nu vom avea contribuții financiare și altele la acest subiect.

Dar așa cum am menționat, luînd în considerare... dacă vreți, eu am să reformulez: nu excluderea, dar să nu fie pus pe ordinea de zi, ca să fie logică supunerea votului.

Cine este pentru propunerea colegilor din Frațiunea Partidului Socialiștilor ca acest subiect să nu fie introdus pe ordinea de zi, vă rog frumos să vă pronunțați.

Nu a fost susținută această propunere.

Vă mulțumim foarte mult.

În continuare, **supun votului aprobarea ordinii de zi a ședințelor în plen ale Parlamentului pentru perioada 24–31 mai 2018.**

Cine este pentru, vă rog frumos să vă pronunțați prin vot.

Mulțumesc foarte mult.

Majoritatea celor prezenți în sală au susținut aprobarea ordinii de zi.

Și să trecem atunci la lucru. *(Gălăgie în sală.)*

Domnule Țap,

Aveți ceva de procedură?

Vă rog frumos, poftiți.

Domnul Iurie Țap:

Domnule Președinte,

Astăzi, înainte de începerea ședinței plenului, angajații Secretariatului general m-au informat despre faptul că nimeni dintre cei responsabili de prezentarea răspunsurilor la întrebările adresate nu vor fi prezenți.

Sînt mai multe restanțe chiar de cîteva luni de zile. *(Gălăgie în sală.)*

Voi atenționa asupra faptului că este o încălcare gravă a drepturilor deputatului. Or, în calitate de ales al poporului, anumite adresări pe care le am din partea cetățenilor nu pot să le realizez. Și este o încălcare gravă a Constituției, am atenționat de mai multe ori.

Și astăzi vin să reiterez acest mesaj pentru Primul-ministru, pentru Guvern, la general, că, de fapt, acest... este un abuz din partea Guvernului și, de fapt, este încercarea de a evita controlul parlamentar, ceea ce într-un stat democratic este inadmisibil.

Și solicit ca informațiile să fie prezentate așa cum prevede Regulamentul Parlamentului care este lege.

Mulțumesc.

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumim.

La acest subiect, rugăm frumos Secretariatul să pregătească informațiile respective nu înaintea ședinței plenului, dar pentru ședința Biroului permanent, ca noi să știm, începînd de ieri, de la ședința Biroului permanent, care este situația cu Ora Guvernului.

Vă mulțumim foarte mult.

Și în continuare, dragi colegi, vă propun să revenim la subiectele care au fost discutate și nefinalizate discuțiile pe marginea a două proiecte de acte normative, și anume vorbim despre **proiectul de Hotărîre cu privire la aprobarea Planului național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru anul 2018–2022, proiectul nr. 366 din 1 decembrie 2017.**

Vă rugăm frumos, domnule Țurcan, în calitatea dumneavoastră de președinte al Comisiei drepturile omului și relații interetnice, să ne informați cu privire la ultimele discuții în comisie, după care să încheiem cu luarea de cuvînt a domnului Pistrinciuc. Și după care să încheiem dezbaterile și vom supune votului.

Dragi colegi,

Este 10 și 35.

Vă propun votul să fie stabilit pentru ora 14.00.

Dacă nu sînt obiecții, rămîne la 14.00.

Vă rugăm frumos, domnule Țurcan, poftiți. (*Rumoare în sală.*)

Domnul Vladimir Țurcan:

Vă mulțumesc, domnule Președinte.

Stimați colegi,

După cum țineți minte, noi am examinat proiectul de hotărîre și însuși Planul național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru perioada 2018–2022.

A fost prezentat raportul Comisiei drepturile omului și relații interetnice, dar, în cadrul acestei examinări, au apărut niște neclarități din partea unor colegi ai noștri care au avut la mînă, nu știu de ce, afară de ceea ce a fost în mod oficial repartizat tuturor deputaților, inclusiv o sinteză care era un maculator, haideți să spunem așa, a Ministerului Justiției care a fost examinat în cadrul ședinței comisiei și a fost dată aprecierea respectivă.

Totuși, a fost amînată examinarea acestui proiect și s-a propus, totodată, ca toți cei deputați, care au careva propuneri sau amendamente, să le înainteze pentru comisie.

Deci a parvenit doar un amendament din partea colegului nostru domnul Valeriu Ghilețchi care propune ca să fie exclus din Planul național de acțiuni ceea ce ține de ratificarea... propunerea ce ține de ratificarea Convenției internaționale de la Istanbul cu privire la prevenirea violenței în familie.

Noi am examinat acest amendament în cadrul ședinței comisiei din 16 mai.

Guvernul a prezentat opinia dumnealor.

Cu regret, în rezultatul votării, noi n-am acumulat numărul de voturi necesare, a fost paritate de voturi. Și în aceste condiții, rămîne ca să decidă plenul Parlamentului pe marginea acestui amendament.

Totodată, domnule Președinte, avînd în vedere că sinteza, care este parte integrantă la prezentul raport, n-au fost supuse votului amendamentele care au fost înaintate din partea membrilor comisiei, dar n-au fost acceptate din partea Guvernului, urmează ca astăzi să trecem aceste amendamente și plenul să decidă care din aceste amendamente vor fi acceptate.

În acest context, comisia propune adoptarea proiectului de hotărîre ce ține de Planul național de acțiuni în domeniul drepturilor omului cu amendamentele care au fost acceptate de către comisie. Mai departe deja decide plenul.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumesc foarte mult.

Și în continuare, dragi colegi, mai ales cei care ați avut amendamente sau v-ați implicat în discuțiile de săptămîna trecută...

Domnule Sergiu Sîrbu,

Vă rog frumos.

Domnul Serghei Sîrbu:

Mulțumesc, domnule Președinte.

De procedură. Sînt de acord cu domnul președinte al comisiei. Într-adevăr, comisia a înaintat unele amendamente acceptate de comisie, dar care nu au fost acceptate de către Guvern – sînt vreo 8-9 amendamente. De aceea rugămîntea noastră este: la procedura de vot cînd vom fi, aceste amendamente care nu au fost acceptate de Guvern să fie supuse separat votării, reieșind din poziția autorului.

Vă mulțumesc.

Domnul Vladimir Țurcan:

Inclusiv amendamentul domnului Ghilețchi.

Domnul Andrian Candu:

Cu privire la amendamentul domnului Ghilețchi, vă rog frumos, domnule Ghilețchi, poftiți.

Domnul Valeriu Ghilețchi:

Da, vă mulțumesc, domnule Președinte.

Stimați colegi,

Eu am făcut un amendament, așa cum a menționat și domnul Țurcan. Guvernul a venit cu o altă formulare legat de amendamentul pe care l-am

propus. Eu, în principiu, sînt gata să mergem la un compromis, să accept varianta Guvernului, dar aş vrea totuşi la acţiunea... subacţiunea 10.2 să fie eliminat cuvîntul „promovarea”, să rămînă doar „elaborarea proiectului de lege de ratificare”. „Elaborarea” e şi o chestiune măsurabilă, cînd vorbim de „promovare” e o acţiune aşa mai neclară şi înseamnă o anumită campanie. De aceea eu propun: formula propusă de Guvern să o acceptăm ca o variantă de compromis la amendamentul pe care l-am făcut, dar să fie eliminat cuvîntul „promovarea”, să ne limităm la „elaborarea proiectului de lege”, pentru că, repet, „elaborarea” este o acţiune măsurabilă şi atunci este mult mai logic cînd vorbim de un Plan naţional de acţiuni în privinţa drepturilor omului.

Vă mulţumesc.

Domnul Andrian Candu:

Mulţumesc frumos.

Domnule Eşanu,

Dumneavoastră vroiaţi să ziceţi ceva?

Vă rog frumos, poftiţi.

Domnul Nicolae Eşanu – *secretar de stat al Ministerului Justiţiei:*

Mulţumim, stimată domnule Preşedinte.

Doamnelor şi domnilor deputaţi,

În principiu, pentru noi este acceptabil această modificare, deoarece noi oricînd putem să facem mai mult decît ne-am asumat obligaţia.

Mulţumim.

Domnul Andrian Candu:

Mulţumim frumos.

Dacă nu mai sînt aici întrebări, atunci încheiem această etapă de dezbateri.

Vă mulţumim foarte mult, domnule Ţurcan.

Şi vreau să aduc mulţumiri şi dumneavoastră, şi colegilor din comisie, şi celor din Guvern care au lucrat pe marginea acestei hotărîri.

Înainte de a încheia dezbaterile la acest subiect, îl rugăm frumos pe domnul Pistrinciuc, care s-a înscris pentru luare de cuvînt, să vină la tribuna principală.

Vă rugăm frumos, poftiţi, aveţi 7 minute la dispoziţie.

Domnul Vadim Pistrinciuc:

Azi spiritele s-au mai liniştit decît data trecută cînd se discutau amendamentele. Însă, ceea ce s-a întîmplat şi data trecută demonstrează că

noi, în mare parte, și autoritățile, și Parlamentul abordează subiectul drepturilor omului așa un pic efemer, virtual, că ar fi un document și nu ar fi ceva foarte realistic.

Știți, este ca în bancul acela: „Cum este temperatura pacientului? Normală, temperatura camerei, plus 18 grade.” Cam așa este și la noi cu drepturile omului. Avem un cadru instituțional, avem legi, planuri, ONG-uri, însă în realitate sînt omise foarte multe lucruri importante. Nu pot să mă refer la fiecare detaliu, dar toate problemele ce țin de drepturile omului pot fi clasificate în cîteva grupuri mari.

Prima categorie de probleme foarte mari ține de nerecunoașterea existenței unor probleme în justiție, semnalate de către toți partenerii țării. Vreau să vă spun că toate rapoartele străine, începînd de la Comisia Europeană, Departamentul de Stat, notează foarte clar probleme ce țin de justiția selectivă, inclusiv pe motive politice, ce țin de independența actului de justiție, care reprezintă o linie roșie pentru respectarea drepturilor omului.

Nu o să întîlniți nici un oficial care ar recunoaște existența acestei probleme, chiar dacă toți partenerii pe care noi îi respectăm și-i venerăm ne spun că noi avem această problemă, nici într-un document oficial ce ține de drepturile omului, de justiție nu se stipulează această problemă. Asta ce înseamnă? Noi sîntem lipsiți măcar de posibilitatea să ni se facă o promisiune că ceva o să se schimbe în domeniul dat, nici măcar nu sîntem demni să fim amăgiți că ceva o să se întîmple.

Nu poate să existe o societate axată pe drepturile omului dacă nu se examinează foarte serios problema justiției și, în special, a actului de justiție independent și în afara oricărei influențe.

A doua categorie de probleme în domeniul drepturilor omului ține de camuflarea drepturilor omului în spatele unor proceduri, explicații academice destul de complexe. Da, și raportul dat este un document bun, pe alocuri prea vag, dar au participat cei din societatea civilă, o să vedeți și amendamentele care se votează. Explicațiile, de multe ori: nu trebuie să votăm acest amendament, fiindcă el este în punctul cutărescu sau cutărescu, așa cît mai general să fie.

Însă, drepturile omului, stimați colegi, nu se referă la lucruri foarte complicate, sînt banal de simple, fiindcă răul este banal de simplu – se referă la arestări arbitrare sau detenție – iarăși repet, toate rapoartele internaționale stipulează acest lucru – lipsa proceselor corecte și deschise, complicitatea sau implicarea oficialilor în încălcarea drepturilor omului.

De exemplu, o cifră – Procuratura Generală a primit 320 de sesizări cu privire la drepturile încălcate și abuzurile făcute, inclusiv 112 cu implicarea poliției și doar 15 cazuri au ajuns în justiție, la judecători. Și nici nu vreau să mă gîndesc pe cîte s-au luat decizii, într-adevăr, punitive,

fiindcă, de obicei, se mușamalizează, timpul trece și noi uităm de anumite cazuri, cum este „cazul Brăguță” sau altele.

Libertatea mass-media. Nu știu cum, prin accident sau cum se spune «совпадение», dar anume acele unități mass-media care critică și sînt mai critice față de guvernare, acele unități mass-media și vorbesc despre legislație care nu le permite să funcționeze bine și chiar ne vorbesc de riscul închiderii acestora. Toate acestea sînt drepturi foarte reale și care definesc Republica Moldova ca un stat democratic sau nu, care definesc direcția în care se duce Republica Moldova.

Și a treia categorie eu aș numi-o... știți cum, faptul că sistemele administrației publice, din păcate, s-au deprins mai mult cu încălcarea drepturilor omului decît cu apărarea acestora.

Banalitatea răului. Era un filosof în secolul XX Hannah Arendt care spunea că, de fapt, răul este banal de simplu. Dacă vă uitați la reportaje și vedeți inclusiv polițistii care au fost implicați în „cazul Brăguță” sau alții, ei nu sînt monștri. Nu sînt monștri, sînt oameni normali și ei îți explică că au acționat conform unor proceduri. Sau alte abuzuri legate de copii, de persoane cu dizabilități. De ce lucrul acesta se întîmplă? Fiindcă sistemele sînt construite în așa fel... ale administrației publice că, mă rog, parcă este normal de simplu să încalci drepturile omului, să comiți un act de detenție nejustificat al persoanei despre care vorbește inclusiv Baroul... și Uniunea Avocaților din Moldova. Deci lucrurile acestea au devenit o normalitate. Și vreau să spun că este cel mai mare pericol cînd, indiferent: de la administrația publică centrală, de orice fel, pînă la polițistul care sesizează sau care trebuie să vegheze la ordinea publică, procuror, judecător, consideră încălcarea drepturilor unui om o normalitate, atît timp Republica Moldova, într-adevăr, este foarte departe de a fi o țară europeană și cu adevărat democratică.

În încheiere, vreau să spun că, într-adevăr, exercițiul acesta de elaborare a planului nu este prima dată, este a doua oară. În acest exercițiu se implică foarte mult societatea civilă, pentru care îi sîntem recunoscători. Din acest motiv noi vom susține acest proiect, însă încă o dată, să știți că este un proiect incomplet, fiindcă el nu prevede cel mai important lucru – nu recunoaște problemele din justiție, și anume faptul că Moldova are o justiție selectivă și influențată politic. Acesta este garantul, de fapt, al drepturilor omului – anume justiția corectă.

Vă mulțumesc foarte mult.

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumim foarte mult.

Se încheie aici dezbaterile la proiectul nr. 366 din 1 decembrie 2017. Vom reveni la procedura de vot la ora 14.00, precum a fost menționat,

inclusiv prin a susține sau nu unele amendamente. Ne vom expune prin vot.

Cel de-al doilea subiect, la fel, la capitolul drepturile omului ține de proiectul de Hotărîre cu privire la Raportul Avocatului Poporului privind respectarea drepturilor și libertăților omului în Republica Moldova pentru anul 2017, proiectul nr. 143 din 8 mai 2018.

Îl rugăm pe domnul Țurcan, președintele Comisiei drepturile omului și relații interetnice, să ne prezinte ultimele discuții care au avut loc pe marginea acestui subiect în comisie după ședința de săptămîna trecută.

Domnul Vladimir Țurcan:

Vă mulțumesc, domnule Președinte.

Stimați colegi,

Așa cum am ajuns la o concluzie comună, decizie comună, acest proiect de hotărîre pe marginea Raportului Avocatului Poporului, votarea a fost amînată și, totodată, s-a propus ca să fie înaintate amendamente din partea acelor deputați care și-au expus dorința și disponibilitatea de a face acest lucru.

În comisie au parvenit, pînă la ședința comisiei, așa cum noi am anunțat, doar amendamentele din partea deputatului Tudor Deliu. Aceste amendamente au fost examinate la ședința comisiei din 16 mai anul curent, comisia o bună parte din aceste amendamente le-a acceptat, unele nu au fost acceptate. Rezultatul examinării acestor amendamente este reflectat în sinteza care este parte componentă a prezentului raport.

În aceste condiții comisia propune ca proiectul de Hotărîre cu privire la Raportul Avocatului Poporului privind respectarea drepturilor și libertăților omului în Republica Moldova în anul 2017 să fie adoptat, luînd în considerare rezultatul examinării amendamentelor, despre care v-am informat.

Deci pentru a fi la maximum obiectiv și complet, eu aș vrea să vă anunț, stimați colegi, că ieri, după ce a fost ședința Biroului permanent, în comisie a fost înregistrat încă un amendament al colegului nostru domnul Sîrbu, care, printre altele, și a fost inițiatorul amînării votării anterior invocînd că are amendamente, cu regret cu întîrziere. Din aceste considerente comisia nici n-a avut posibilitatea să examineze acest amendament.

În aceste condiții, dacă va fi necesar și dacă dumnealui va insista, eu cred că în cadrul votării, cînd va fi pus la vot acest proiect de hotărîre, putem să revenim și să dăm aprecierea din partea plenului ce ține de acest amendament.

Vă mulțumesc.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumesc frumos.

Domnule Sîrbu,

Vă rugăm frumos.

Domnul Serghei Sîrbu:

Mulțumesc, domnule Președinte.

Într-adevăr, ieri am înregistrat două amendamente la acest proiect de hotărîre. De aceea rog respectuos, atunci cînd vom supune votului și alte amendamente, să supunem votului plenului și amendamentele mele și eu le voi da citire la momentul supunerii votului.

Vă mulțumesc.

Domnul Andrian Candu:

Doamnă Șupac,

Vă rugăm frumos, poftiți.

Doamna Inna Șupac:

Întrebarea mea față de președintele comisiei este: dacă dumneavoastră considerați că acest amendament, depus de către domnul Sîrbu, este depus în mod regulamentar? Fiindcă eu, ca membru al acestei comisii, consider că a fost depus în mod neregulamentar. Avînd în vedere, și aici eu vreau să atrag atenția și domnului Ghilețchi, fiindcă anume domnul Ghilețchi a moderat ședința plenului Parlamentului în ziua de 11 mai, și vreau să atrag atenția, putem să ridicăm și stenograma, că atunci noi am convenit că pînă în data de 15 mai, marți, toți deputații să se mobilizeze și să depună în adresa comisiei amendamentele respective. Și eu vreau ca domnul Ghilețchi să confirme acest lucru.

Din păcate, constatăm că toată perioada deja respectivă a trecut și domnul Sîrbu a depus amendamentul deja după ședințele acelor două comisii: și miercuri, inclusiv ieri. Și ... Bine, prima întrebare față de președintele comisiei. Și dacă domnul Ghilețchi are ceva de adăugat.

Domnul Vladimir Țurcan:

Eu doar pot să constat încă o dată că, într-adevăr, noi la ședința precedentă, cînd a fost examinat acest raport și proiectul de hotărîre, eu personal m-am adresat la toți deputații: stimați colegi, cei care doriți și care spuneți că aveți amendamente, înaintați pînă miercuri, deoarece noi ... pînă marți, marți inclusiv, deoarece miercuri noi o să avem ședința comisiei și vom analiza toate amendamentele.

Deci n-au fost prezentate aceste amendamente din partea domnului Sîrbu, doar ieri, deja după a doua ședință a comisiei de săptămîna curentă. Asta este situația, mai departe decide plenul.

Printre altele, unul din aceste amendamente se regăsește, de fapt, în amendamentul domnului Deliu, coincide, eu în sensul acesta, și comisia deja s-a expus pe marginea acestei probleme.

Ce ține de amendamentul la articolul 3 nu este altceva decât încercarea, opinia mea personală, doar noi deja așa fel de apreciere am dat-o și anul trecut când am examinat raportul respectiv, se propune ca în loc de „expunerea tuturor recomandărilor în adresa Guvernului” să fie pur și simplu „de a lua act și de a lua măsuri” și atât. Ceea ce va duce, deja practica a demonstrat, la repetarea problemelor și nerezolvarea acestor probleme, fapt despre care a fost menționat și în cadrul evaluării periodice când a fost audiată Republica Moldova.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim foarte mult.

Domnule Ghilețchi,

Vă rog frumos, dacă vreți să vă expuneți pe marginea celor discutate.

Domnul Valeriu Ghilețchi:

Da. Vă mulțumesc, domnule Președinte.

Avînd în vedere că doamna Șupac a vrut să confirm sau să infirm lucrul pe care domnia sa l-a enunțat. Eu nu-mi amintesc exact, dar pot confirma că a fost o solicitare din partea domnului Țurcan, pe care eu am reiterat-o adresîndu-mă deputaților ca să facă aceste amendamente.

Acum, pînă la urmă, ține, iarăși, din nou de plenul Parlamentului cum vom relaționa noi față de cei care nu au depus aceste amendamente în termenul pe care l-am propus. De fapt, iarăși, propus a fost de domnul Țurcan. Așa că dacă mă viza pe mine, eu răspundeam în dreptul meu de ce nu am depus un amendament. Eu am făcut legat de un alt proiect prezentat de domnul Țurcan.

Vă mulțumesc, doamnă Șupac.

Domnul Andrian Candu:

Dacă tot vorbim despre domnul Sîrbu atît de mult, ne spuneți ceva?

Domnul Serghei Sîrbu:

Mulțumesc, domnule Președinte.

Permiteți-mi să vă spun și eu ceva, dat fiind că am fost vizat într-o scurtă replică a mult stimatei colege doamna Inna Șupac.

Într-adevăr, am depus cu o mică întîrziere din motive absolut obiective. Dar vreau să vă spun, stimată colegă, că articolul 11 din Legea nr. 780 privind actele legislative, care încă este în vigoare, când este vorba despre hotărîri de Parlament, atunci nu este întotdeauna obligatoriu să respectăm procedurile așa cum este vorba despre actele... adică de legi. De

aceea doar plenul Parlamentului ar putea să ia act să accepte ori să nu accepte acest amendament.

Iar însuși amendamentul nu este altceva decît același precedent și practic în redacția pe care Parlamentul l-a adoptat și în hotărîrea de anul trecut. Toate recomandările sînt în plan, în Planul de acțiuni ... în Raportul Avocatului toate recomandările sînt și atunci nu întotdeauna este obligatoriu să repetăm aceste recomandări însuși în proiectul de hotărîre. De aceea consider că este corect amendamentul meu.

Guvernul va examina absolut toate recomandările și va raporta cum ele au fost îndeplinite. Cred că este corect. Exact cum a făcut anul trecut.

Vă mulțumesc.

Domnul Andrian Candu:

Doamnă Șupac,

Bineînțeles că dumneavoastră puteți să ... numai că nu-i replică la replică, dar puteți să puneți a doua întrebare. Precizare și a doua întrebare sau putem să depășim și să trecem după aia la vot, că mai simplu o să fie.

Doamnă Șupac,

Vă rog frumos, precizare.

Doamna Inna Șupac:

Sigur că, domnule Candu, nici o problemă, noi, ca și de mai multe ori, putem să pășim peste încălcarea Regulamentului și invențiile pe care le face domnul Sîrbu, asta nu este pentru prima dată. Precedentul, într-adevăr, a fost creat anul trecut, numai că nu am văzut nici o problemă ca domnul Sîrbu să respecte Regulamentul, avînd în vedere că, într-adevăr, acest amendament nu este altceva decît „copy-paste” a amendamentului din anul trecut.

Și a doua întrebare ține de faptul că, după revenirea mea din sesiunea trecută la Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei la Strasbourg, am informat membrii comisiei parlamentare despre discuțiile care au avut loc. Nu este domnul Lupu, dar domnul Ghilețchi poate să confirme, sper eu. La data de 25 aprilie, delegația Republicii Moldova la APCE a organizat un eveniment la Strasbourg cu genericul „Proiectele comune ale Consiliului Europei din cadrul parteneriatului pentru buna guvernare”, la care a fost un discurs a doamnei prim-vicepreședinte al Parlamentului Georgiei, șefa delegației Georgiei la APCE, care și-a expus experiența Georgiei ceea ce ține de audierea Raportului Ombudsmanului și care a spus foarte clar că în rezultatul acestor audieri de fiecare dată Parlamentul Georgiei adoptă o hotărîre foarte clară, nu una generală, dar cu recomandări foarte clare Guvernului. Și peste un an de zile, Parlamentul Georgiei deja audiază ce Guvernul Georgiei a respectat, care recomandări le-a implementat și care nu.

Și eu aici vreau să informez colegii că președintele delegației Republicii Moldova la APCE, domnul Marian Lupu, a spus foarte clar că noi susținem această experiență și vom încerca s-o implementăm.

Întrebarea mea este, domnule Țurcan, dacă dumneavoastră, adică ce pași putem noi, ca membri ai comisiei, să întreprindem ca, într-adevăr, cele spuse la Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei să fie implementat și să nu rămână pe hîrtie? Fiindcă este vorba, pentru cei care încă nu au înțeles, avînd în vedere acest amendament propus de către domnul Sîrbu, ca să fie eliminate toate recomandările Guvernului din partea Parlamentului Republicii Moldova.

Mersi.

Domnul Vladimir Țurcan:

Da. Vă mulțumesc.

Rămîne ca... noi doar am discutat și problema în cauză în cadrul ședinței. Putem doar să regretăm că această bună practică, care este aplicată de către Parlamentul Georgiei, n-a fost preluată și de Parlamentul Republicii Moldova. Doar noi vorbim despre Raportul Avocatului Poporului pentru perioada anului 2017.

Și la momentul prezentării raportului, domnul avocat, domnul Cotorobai a accentuat că situația nu s-a schimbat. De fapt, se repetă aceleași încălcări ale drepturilor omului, chiar se înmulțesc.

Iată de ce noi totuși și atunci am insistat și acum comisia insistă ca proiectul de hotărîre să fie unul desfășurat, să fie expuse toate: obiecții, indicații, propuneri, recomandări, așa cum este reflectat în proiect.

În caz dacă noi din nou vom merge pe calea cea din anul trecut, înseamnă că iarăși vom demonstra sau cei care vor vota acest proiect de hotărîre vor demonstra că atitudinea față de drepturile omului este una formală și nu este sistemică.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim foarte mult.

Am impresia că noi sîntem martori, pur și simplu, la o discuție între, prietenească între doamna Șupac și domnul Țurcan.

Vă rog frumos, poftiți.

Poftiți, precizarea.

Doamna Inna Șupac:

O precizare adresată către dumneavoastră, domnule Candu. Avînd în vedere că dumneavoastră planificați să instituiți Adunarea interparlamentară între Parlamentul Republicii Moldova, Georgiei și Ucrainei, în curînd veți vedea conducerea Parlamentului Georgiei la Kiev, solicitarea noastră este să întrebați totuși experiența Parlamentului

Georgiei ceea ce ține de adoptarea unor astfel de hotăriri ale Parlamentului în urma audierii Ombudsmanului.

Mulțumesc.

Domnul Andrian Candu:

Cu mare plăcere am să-l întreb pe domnul Irakli Kobakhidze. Și în Georgia, apropo, când sărbătoresc ei 100 de ani de la existența Republicii Democratice Georgia, și la Kiev, am să-l întreb neapărat în privința acestui subiect.

Dacă vreți, am să formulez că am fost rugat de colega mea doamna Șupac să vă întreb.

Vă mulțumesc foarte mult.

Dacă putem încheia aici dezbaterile. Luări de cuvânt nu sînt.

Vom reveni la procedura de vot la ora 14.00.

Vă mulțumesc foarte mult.

Și să continuăm cu primul subiect din ordinea de zi deja votată astăzi care se referă la un proiect de lege, de fapt, la o **Lege nr. 66 din 26 aprilie 2018 pentru modificarea și completarea unor acte legislative**, care a fost trimisă de Președintele Republicii Moldova pentru a fi reexaminată în plenul Parlamentului.

Și am să-l invit la tribuna principală pe domnul Maxim Lebedinschi, consilier în domeniul juridic al Președintelui Republicii Moldova, care și reprezintă Președinția în relațiile cu Parlamentul și Guvernul.

Vă rugăm frumos.

Domnule Lebedinschi,

Vă aparține tribuna principală.

Domnul Maxim Lebedinschi – *consilier în domeniul juridic al Președintelui Republicii Moldova în relațiile cu Parlamentul și Guvernul:*

Stimate domnule Președinte,

Stimați deputați,

Legea numită a fost restituită invocându-se, de fapt, 3 motive de bază.

În prim-plan, vrem să atragem atenția dumneavoastră asupra acelor modificări care se propun de a completa Codul penal cu articolul 326¹ care incriminează exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese. În fond, atestăm doar o parafrază a prevederilor articolelor 327 și 328, existente la moment în Codul penal.

Prin urmare, soluția inteligibilă ar fi introducerea prevederilor examinate într-un alineat, spre exemplu, (1¹) din articolul 327 al Codului penal.

În acest sens, considerăm că este relevantă și poziția organului abilitat în efectuarea expertizei anticorupție, potrivit căruia remanierele propuse pentru Codul penal în varianta recomandată merită o atenție suplimentară.

Astfel, vrem să excludem și să reducem riscul concurenței normelor de drept.

Totodată, modificările operate le alineatul (11)... îmi cer scuze, articolul 11 al Legii nr. 132 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, prin care rezultatele testării la detectorul comportamentului simulat, adică poligraf, reprezintă unul dintre criteriile de evaluare a candidaților pentru care se acordă punctaj, totodată, purtând un caracter efectiv neconstituțional în lumina ultimei hotărâri a Curții Constituționale nr. 6 din 10 aprilie 2018.

Astfel, stabilim că rezultatul unui test poligraf are două forme ce comportă un caracter polar care nu pot fi apreciate prin punctaj.

Prin urmare, vom susține raționamentele Înaltei Curți, potrivit căreia în cazul funcțiilor publice de care depinde bunăstarea națiunii persoanele care vor să le ocupe trebuie să demonstreze că îndeplinesc standardele înalte în materie de integritate, însă mecanismul aprecierii acestor calități prin metoda punctării rezultatului testului poligraf este inadmisibil.

Literalmente, dat fiind faptul că Înalta Curte a declarat neconstituțional textul „și care a susținut proba detectorului comportamentului simulat (poligraf)” de la articolul 11 alineatul (12) din Legea nr. 132, prin analogie, merită a fi examinată oportunitatea excluderii și a literei b) din alineatul (4), dar și a textului „nu susține testul la detectorul comportamentului simulat (poligraf)” de la articolul 18 alineatul (5) al legii citate.

Totodată, nu în ultimul rînd, intenția de a reglementa regimul juridic al concubinajului prin instituirea termenului minim de conviețuire – 183 de zile, nu doar că redă normei un caracter superfluu și desuet, dar și compromite posibilitatea probării într-un eventual litigiu al acestui termen.

Autoritatea Națională de Integritate nu dispune de instrumente legale pentru monitorizarea acestor fenomene, astfel probarea conviețuirii în continuu devine irealizabilă.

În altă ordine de idei, instituirea conceptului de concubinaj pe eșichierul integrității merită o abordare complexă, care va asigura și un mecanism practic de monitorizare și probare a concubinajului, dar și va oferi instrumente legale în acest sens Autorității Naționale de Integritate.

Subsidiar, legea examinată operează cu textul „pe parcursul anului fiscal precedent au locuit împreună”, fiind incertă situația în care concubinii au locuit 1/2 din acest termen pe parcursul anului fiscal

precedent, iar 1/2 pe parcursul anului fiscal curent însumând termenul prevăzut de lege, însă ulterior au devenit ostili.

Astfel, considerăm oportună excluderea sintagmei enunțate supra, dar și evitarea oricărui termen ceea ce privește determinarea stării de concubinaj.

La modul practic, noi nu înțelegem cum Autoritatea Națională de Integritate, care nu este un organ de investigații, care nu are capacitatea de a efectua măsuri operative de investigații, adică filmări, documentări, va proba existența relațiilor de concubinaj. Poate este cazul de mai gândit un mecanism suplimentar, poate de a introduce un mecanism de colaborare între ANI și alte organe de drept, însă la această etapă considerăm că este inoportună realizarea acestei legi sub această formă.

Vă mulțumesc.

Dacă...

Domnul Andrian Candu:

Dragi colegi,

Dacă sînt întrebări în adresa Președinției în cazul de față.

Dacă nu, vă mulțumim foarte mult, domnule Lebedinschi...

Domnul Maxim Lebedinschi:

Da. Vă mulțumesc.

Domnul Andrian Candu:

... pentru prezentarea opiniei Președintelui Republicii Moldova.

Și în continuare, o invităm la tribuna principală pe doamna Apolschii, președintele Comisiei juridice, numiri și imunități, pentru a ne prezenta viziunea comisiei.

Doamna Raisa Apolschii:

Mulțumesc, domnule Președinte.

Onorat Parlament,

Comisia a examinat demersul Președintelui domnul Igor Dodon privind reexaminarea Legii nr. 66 din 26 aprilie 2018 pentru modificarea și completarea unor acte legislative.

La data de 26 aprilie, Parlamentul a adoptat Legea nr. 66 care are drept scop perfecționarea cadrului normativ ce reglementează procedura de declarare și de control al averilor și intereselor personale, precum și respectării regimului juridic al conflictului de interese, incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor.

În conformitate cu prevederile articolului 74 din Regulamentul Parlamentului, comisia a examinat obiecțiile și propunerile Președintelui

Republicii Moldova indicate în demersul privind reexaminarea Legii nr. 66/2018 și se conțin în sinteză care este parte integrantă la raport.

În rezultatul dezbaterii, Comisia juridică, numiri și imunități, cu votul majorității membrilor, propune plenului Parlamentului menținerea votului său din 26 aprilie 2018 pe marginea legii sus-menționate.

Mulțumesc.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim foarte mult.

Se pare că nu sînt întrebări în adresa comisiei.

Iată de ce, încheiem dezbaterile la proiectul... sau mai bine zis, la Legea nr. 66 din 26 aprilie 2018 cu referire la proiectul de Lege nr. 34 din 14 februarie 2018.

Și vom reveni la procedura de vot la ora 14.00.

Și în continuare, subiectul următor de pe ordinea de zi, subiectul nr. 2, **proiectul de Lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative, proiectul nr. 39 din 15 februarie 2018**. Este un subiect aflat în lectură finală.

Și o rugăm frumos pe doamna Bacalu, vicepreședintele Comisiei administrație publică, să ne prezinte raportul comisiei pentru această etapă.

Doamna Elena Bacalu:

Mulțumesc mult.

Stimate domnule Președinte,

Stimați colegi deputați,

Comisia administrație publică menționează că proiectul de Lege nr. 39 din 15 februarie 2018 pentru modificarea și completarea unor acte legislative a fost examinat în lectura a doua la ședința comisiei sesizate în fond la data de 28 martie curent și adoptată de către Parlament la ședința plenară din 3 mai 2018.

Totodată, menționăm că Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea nr. 32/2018 pentru modificarea și completarea unor acte legislative care este deja publicată în Monitorul Oficial nr. 126-132 din 20 aprilie 2018.

Relatăm că, prin legea respectivă, s-au operat modificări și completări la un șir de articole din Legea nr. 241/2005 privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane, unele din acestea fiind supuse modificărilor și prin articolul 163 din proiectul de Lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative nr. 39 din 15 februarie 2018.

Prin urmare, luînd în considerare că articolul 163 din prezentul proiect de lege modifică, respectiv, aceleași norme de Legea nr. 241/2005

privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane, Comisia administrație publică, la ședința sa din 16 mai curent, a propus excluderea articolului 163 din prezentul proiect de lege, cu renumerotarea respectivă a articolelor.

În acest context, fiind invocate excepții vizînd neconcordanțele dintre textul examinat în ultima lectură de către Parlament și textul prezentat pentru lectură finală, comisia sesizată în fond, în conformitate cu prevederile articolului 71 din Legea nr. 797 din 2 aprilie 1996 pentru adoptarea Regulamentului Parlamentului, propune examinarea și adoptarea de către Parlament a prezentului raport, cît și a proiectului de Lege nr. 39 din 15 februarie 2018 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, redactat în lectură finală.

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumim foarte mult.

Nu sînt întrebări în adresa comisiei.

Încheiem dezbaterile și la proiectul nr. 39 din 15 februarie 2018.

Și vom reveni la procedura de vot la ora 14.00.

În continuare, subiectul nr. 3 de pe ordinea de zi, **proiectul nr. 78 din 5 martie 2018, proiectul de Lege pentru modificarea și completarea Codului muncii al Republicii Moldova.**

Îl prezintă, mai bine zis, prezintă raportul comisiei la acest subiect doamna Buliga, președintele Comisiei protecție socială, sănătate și familie.

Vă rugăm frumos, la tribuna principală.

Doamna Valentina Buliga:

Stimate domnule Președinte,

Stimați colegi,

În cadrul comisiei a fost examinat proiectul de Lege pentru modificarea și completarea Codului muncii al Republicii Moldova nr. 154 din 28 martie 2003.

Proiectul a fost susținut de comisiile parlamentare, cu excepția Comisiei drepturile omului și relații interetnice, care a respins proiectul, formulînd două obiecții pe marginea lui.

Suplimentar, proiectul a fost examinat în cadrul exercițiului de evaluare a proiectelor de legi în scopul consolidării practicii de lucru cu Acquis-ul comunitar și Acordul de Asociere, care a fost realizat prin... în cadrul Proiectului Twinning „Consolidarea capacităților Parlamentului Republicii Moldova în procesul de armonizare a legislației naționale cu legislația Uniunii Europene”.

Amendamentele deputaților, obiecțiile Comisiei drepturile omului și relații interetnice, ale Direcției generale juridice a Secretariatului Parlamentului se regăsesc în sinteza propunerilor și obiecțiilor la acest proiect, care este parte integrantă a raportului.

Urmare a votării, cu majoritatea de voturi ale membrilor săi prezenți în ședință (8 voturi „pentru” și o abținere), Comisia protecție socială, sănătate și familie propune examinarea și adoptarea proiectului de Lege pentru modificarea și completarea Codului muncii în lectura a doua.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim foarte mult, doamnă Buliga.

Nu sînt întrebări în adresa comisiei.

Vă mulțumim frumos.

Încheiem dezbaterile la proiectul nr. 78 din 5 mai... cer scuze, 5 martie 2018.

Și revenim la procedura de vot la ora 14.00.

În continuare, un alt subiect, la fel în lectura a doua, **proiectul nr. 82 din 14 martie 2018, proiectul de Lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative.**

Îl rugăm pe domnul Hotineanu, președintele Comisiei cultură, educație, cercetare, tineret, sport și mass-media, să ne prezinte raportul comisiei la acest subiect.

Domnul Vladimir Hotineanu:

Stimate domnule Președinte,

Doamnelor și domnilor deputați,

Comisia cultură, educație, cercetare, tineret, sport și mass-media a examinat proiectul de lege menționat, înaintat de Guvern, și comunică următoarele.

Proiectul de lege a fost examinat în ședința plenară la 26 aprilie și a fost aprobat în primă lectură.

Proiectul propune modificarea unor acte legislative, cum ar fi: Legea cu privire la funcționarea limbilor vorbite pe teritoriul Republicii Moldova, Legea cu privire la publicitate, Legea cu privire la sistemul de adrese, care presupun, în linii generale, modificări de ordin tehnic, înlocuindu-se sintagma „Centrul Național de Terminologie” cu cuvintele „Agenția Servicii Publice.”

Scopul proiectului constă în delegarea sarcinii de verificare lingvistică a Centrului Național de Terminologie către Agenția Servicii Publice.

Obiecții, propuneri și amendamente după lectura întâi nu au parvenit.

La redactarea proiectului s-a ținut cont de sugestiile expuse în avizul Direcției generale juridice a Secretariatului Parlamentului.

La ședința comisiei din 8 mai, cu votul unanim al membrilor prezenți – 6, proiectul a fost susținut.

Reieșind din cele expuse, Comisia cultură, educație, cercetare, tineret, sport și mass-media propune Parlamentului adoptarea în lectura a doua a acestui proiect de lege.

Vă mulțumesc.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim foarte mult, domnule președinte.

Nu sînt întrebări în adresa comisiei.

Vă mulțumim foarte mult.

Încheiem dezbaterile la proiectul nr. 82 din 14 martie 2018.

Și vom reveni la procedura de vot pentru lectura a doua la ora 14.00.

Dragi colegi,

Am să vă propun foarte curînd să trecem la Legea bugetului care, probabil, o să presupună mai multe discuții pe marginea chestiunilor financiar-bugetare ale statului.

Dar pînă atunci să mai discutăm două acte normative internaționale, două Acorduri internaționale, și anume subiectul nr. 10, **proiectul nr. 149 din 11 mai 2018, proiectul de Lege pentru ratificarea Amendamentului nr. 1 la Acordul-cadru de împrumut dintre Republica Moldova și Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei.**

Îl rugăm foarte mult pe domnul Usatîi, secretar de stat în Ministerul Economiei și Infrastructurii, să ne prezinte acest proiect de lege de la tribuna principală.

Domnul Anatol Usatîi – *secretar de stat al Ministerului Economiei și Infrastructurii în domeniul construcțiilor și infrastructurii drumurilor:*

Stimate domnule Președinte,

Onorat Plen,

Se prezintă în atenția dumneavoastră proiectul de Lege privind ratificarea Amendamentului nr. 1 la Acordul-cadru de împrumut dintre Republica Moldova și Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei nr. 1569 din anul 2006.

Amendamentul nr. 1 a fost aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr. 306 din 4 aprilie 2018 și semnat ulterior, la 11 aprilie, de către ministrul de finanțelor domnul Octavian Armașu, împuternicit prin Hotărîrea Guvernului sus-menționat. Amendamentul a fost semnat de ambele părți.

Amendamentul presupune modificarea prevederii din anexa nr. 1 a Acordului-cadru, și anume excluderea condiției privatizării locuințelor construite din împrumut și completarea cu o altă prevedere ce oferă posibilitatea privatizării acestor locuințe, în conformitate cu cadrul legal național.

Acordul-cadru de împrumut existent rămîne în deplină vigoare și efect, iar modificările făcute prin acest amendament sînt strict în baza termenilor Acordului existent, fără a prejudicia oricare alte drepturi ale Republicii Moldova sau ale Băncii de Dezvoltare a Consiliului Europei.

Amendamentul dat a fost elaborat în scopul asigurării drepturilor veteranilor și invalizilor de război, precum și a persoanelor intern deplasate din raioanele de est ale Republicii Moldova la privatizarea spațiului locativ.

Amintim că prima acțiune a statului în realizarea celor scontate a fost aprobarea de către Parlamentul Republicii Moldova a Legii nr. 309 din 22 decembrie 2017 privind modificarea și completarea unor acte legislative. Este vorba despre Legea nr. 75/2015 cu privire la locuințe și Legea privatizării fondului de locuințe nr. 1324/1993.

Ratificarea acestui amendament reprezintă o etapă consecutivă și necesară întru asigurarea acestui drept, iar deoarece Acordul-cadru a fost ratificat prin Legea Republicii Moldova, amendamentul, de asemenea, urmează a fi ratificat prin act legislativ.

Ținînd cont de cele expuse, Ministerul Economiei și Infrastructurii solicită adoptarea proiectului de Lege pentru ratificarea Amendamentului nr. 1 la Acordul-cadru de împrumut dintre Republica Moldova și Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei nr. 1569/2006.

Mulțumesc.

Domnul Andrian Candu:

Întrebări în adresa autorilor.

Și prima intervenție – din partea domnului Lebedinschi, vă rugăm frumos.

Domnul Adrian Lebedinschi:

Vă mulțumesc.

În partea stîngă a dumneavoastră.

Spuneți, vă rog, la moment, din informația care ne-a fost prezentată nouă la comisie, circa 40 de apartamente de acum sînt privatizate. Din numărul total de 83 de apartamente, au rămas 43 de apartamente care urmează cumva să fie aplicată această normă a legii care ați venit dumneavoastră astăzi în Parlament.

Spuneți, vă rog, câte persoane nu vor beneficia... din numărul total de apartamente câte nu vor fi privatizate odată cu aplicarea acestui amendament?

Domnul Anatol Usatîi:

Vă mulțumesc, domnule deputat, pentru întrebare.

În primul rînd, vreau să menționez că proprietarul apartamentelor și proprietarul caselor este administrația publică locală, municipiul Chișinău. Ministerul Economiei și Infrastructurii nu este implicat în formarea listelor cu privire la privatizare, nici nu este implicat în procesul de privatizare a acestor locuințe. Clar că noi avem lista de persoane, cît și numărul... și la construcția la Liviu Deleanu 9/2 și la Milescu-Spătaru 21/5.

Doar așa s-a primit, într-adevăr, și dumneavoastră aveți dreptate, și noi tot avem sesizări din diferite părți că o parte din apartamente au fost deja privatizate prin diferite decizii ale instanțelor de judecată. Și atunci dacă vorbim strict despre Amendamentul nr. 1 la Acordul-cadru despre care noi vorbeam cu Banca de Dezvoltare a Consiliului European, în orice caz privatizarea este posibilă, dar după răscumpărarea sau închiderea creditului, care este preconizat în 2027. Și atunci aceste persoane care au fost incluse în modificare, în Legea nr. 309 din decembrie anul trecut, se are în vedere, în primul rînd, persoane intern deplasate, rămîn fără această acoperire sau o să aibă acest drept de privatizare numai după anul 2027. Și de aceea amendamentul pe care noi îl prezentăm astăzi în plenul Parlamentului nu ține de lista persoanelor, nici Banca Consiliului European, nici Ministerul Finanțelor, care este semnatarul Acordului, nu au dreptul de a reglementa cine privatizează și cine nu.

Dacă ne uităm atent în textul legii propuse, spune... a fost substituită condiția care spunea că „pot să fie privatizate numai după încheierea creditului”, acum scrie că „pot fi privatizate în conformitate cu legislația Republicii Moldova”. Atît. E chestie tehnică. Noi știm și, într-adevăr, au fost mai multe întrebări în comisia parlamentară la prezentarea acestui proiect de lege. Dacă sînt lacune, într-adevăr, este necesar de a se întoarce la modificarea Legii cu privire la locuințe și Legea privatizării fondului de locuințe.

Domnul Andrian Candu:

Domnule Lebedinschi,

Dacă aveți precizare sau întrebare, vă rog frumos.

Domnul Adrian Lebedinschi:

Eu am întrebat foarte simplu: câte apartamente... asupra cîtor apartamente nu se va răsfrînge prezenta lege? La moment, din informația pe care ne-ați prezentat-o, sînt 43 de apartamente. Cîte din acestea 43 vor putea fi privatizate și cîte nu vor putea? Nu trebuia toată teoria asta. Concret, în cifre. Avem atîția combatanți, avem atîtea persoane intern

deplasate, atîția invalizi. Respectiv, uitați-vă, iată atîtea rămîn încă 5-10 apartamente. Asta mă interesează. Asta-i în calitate de precizare.

Domnul Anatol Usatîi:

La moment au fost privatizate... dacă vorbim despre clădirea la Liviu Deleanu, din 80 de apartamente care au fost, 37 sînt privatizate și 7 – privatizate la Milescu-Spătaru.

Dar, la fel, domnule deputat, mă întorc din nou, Ministerul Economiei și Infrastructurii nu se ocupă cu privatizarea, noi nu facem...

Domnul Adrian Lebedinschi:

Nu v-am întrebat, vă ocupați, nu. Mă interesează în cifre. Uitați-vă, o să fie privatizate atîtea, atîtea rămîn care nu o să se atribuie, persoanele acestea trebuie să aștepte pînă în anul 2027. Asta v-am întrebat doar.

Domnul Anatol Usatîi:

N-o să rămînă pînă în 2027. Dacă noi modificăm legea și prevederile anexei nr. 1, atunci toți care au drept legal, prin legile pe care le-am menționat, Legea privatizării fondului de locuințe și Legea cu privire la locuințe, vor avea dreptul să privatizeze.

Noi scoatem... prin acest amendament, noi, pur și simplu, scoatem această prevedere că pot fi privatizate numai după expirarea termenului creditului – ceva de felul acesta.

Domnul Adrian Lebedinschi:

A doua întrebare.

Domnul Andrian Candu:

A doua întrebare, domnule Lebedinschi.

Domnul Adrian Lebedinschi:

Atunci, spuneți-mi, vă rog, eu înțeleg, noi cu dumneavoastră... ori dumneavoastră evitați intenționat răspunsul concret sau dumneavoastră nu sînteți pregătit. Eu... la prima întrebare ne-am dat seama asta.

Dar mergem la a doua întrebare. Spuneți-mi, vă rog, din calculele noastre rămîn circa 12-14 apartamente care nu vor fi privatizate. Legea cu privire la privatizarea fondului locativ e prelungită... privatizarea e posibilă pînă în anul 2021. Spuneți, vă rog, cum în anul 2027 aceste persoane au să poată să pretindă să privatizeze aceste apartamente?

Domnul Anatol Usatîi:

Domnule deputat,

În special, pentru a rectifica această situație, noi și venim cu acest amendament. Uitați-vă cum acum sună... dacă în textul original al amendamentului se spunea că „posibila privatizare a locuințelor intră în etapa viitoare care nu ar trebui să aibă loc înainte de sfîrșitul perioadei de

rambursare”. Acesta e textul original care spunea în mod indirect – 2027. Acum noi modificăm această prevedere cu o altă sintagmă care sună ca „posibila privatizare ulterioară a acestor locuințe care se va efectua în conformitate cu cadrul legal în domeniul locuințelor și al privatizării în vigoare în Republica Moldova”. Se scoate bariera asta, noi deja nu vorbim... după votarea și aprobarea legii, nu vorbim de 2027.

Domnul Andrian Candu:

Ultima precizare, domnule Lebedinschi, vă rog.

Domnul Adrian Lebedinschi:

Adică nu e legat de persoanele care sînt intern deplasate, combatanți, dar absolut toți proprietarii acestor apartamente pot să privatizeze apartamentele, dacă ei corespund cerințelor legale la moment?

Domnul Anatol Usatî:

... exact.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim foarte mult.

Domnule Cobzac,

Vă rugăm frumos.

Domnul Grigore Cobzac:

Da, vă mulțumesc, domnule Președinte.

Domnule ministru Octavian Armașu,

Domnule viceministru,

Fiți atenți la o propunere de-a mea. Am o experiență de implementare a acestui proiect și consider că este un proiect foarte favorabil și foarte necesar pentru țară. Doar că în teritoriu au dezvoltat ideea de acordare de locuințe sociale păturilor socialmente vulnerabile și au specificat „pentru specialiști”. Pornind... da, vreau să remarc pentru cei care nu cunosc că responsabilitatea pentru rambursarea creditului și-o asumă administrația publică locală de nivelul al doilea. Pornind de la faptul că nu este competența administrației publice locale de asigurare a economiei naționale cu cadre, nu ați examinat dumneavoastră ideea atunci în cazul cînd apartamentele construite deja se acordă specialiștilor, Ministerul Finanțelor sau administrația publică centrală, în măsura alocării acestor apartamente pentru specialiști, să preia rambursarea creditului respectiv?

Credem că ar fi aceasta, cum să spunem, foarte bine și s-ar aborda acea problemă acută care este – deficitul de cadre în teritoriu. Spre exemplu, la moment, cînd noi am luat asemenea decizii în teritoriu, în raionul Hîncești nu ajungeau 38 de medici de familie. Da, poate este puțin o asemenea ofertă pentru specialiști, dar ar fi un început.

Vă mulțumesc anticipat pentru răspuns.

Domnul Anatol Usatî:

Vă mulțumesc, domnule deputat, pentru întrebare.

Aici, într-adevăr, sînt multe dezbateri referitor la Legea cu privire la locuințele sociale. Și mai mult decît atît, după cum cunoașteți, în planul Guvernului este negocierea a trei etape pentru construcția locuințelor sociale.

Aici, dacă noi vorbim și prezentăm Legea de modificare a Acordului-cadru care este pentru municipiul Chișinău și sînt 2 blocuri deja construite, unde deja trăiesc persoanele care au fost selectate de către Consiliul municipal Chișinău, eu cred că această întrebare este deja depășită.

Mai mult decît atît, o bună parte, 1 milion 300, dacă nu greșesc, mai mult de un milion de euro deja și este replătit de către Consiliul municipal Chișinău.

Dacă vorbim despre alte consilii raionale aici, într-adevăr, poate apărea întrebarea și dacă tragem paralelă și cu alte proiecte care necesită refinanțare sau recreditare de la Ministerul Finanțelor, sînt și proiecte cu aprovizionare cu apă ș.a.m.d.

Și atunci apare întrebarea: într-adevăr, dacă administrația publică locală este în stare de a replăti acest credit? Și eu cred că această întrebare va fi pusă numai decît în dezbateri la propunerea și la negocierea a treia faze pentru proiectul cu Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim frumos.

Domnule Cobzac,

A doua întrebare sau precizare.

Domnul Grigore Cobzac:

Precizare. Eu nu cred că această ... o eventuală decizie depinde de partenerii noștri de dezvoltare, ei au ... acesta este un credit și ei doresc ca să fie rambursat. Eu cred că asta depinde, în primul rînd, de administrația publică centrală. Eu înțeleg că este ceva, poate, care vă surprinde și ceva nou, dar fiți de acord că este ceva interesant. Și eu aș dori că măcar să fie undeva pe agendă în discuții, pentru că este interesantă și eu cred că este o oportunitate pentru teritorii.

Pentru că deficitul de cadre în teritoriu este ca un bulgăre de omăt în prezent. Nouă nu ne ajung profesori, nouă nu ne ajung medici, noi avem problemă cu poliștii de sector în teritoriu.

Vă mulțumesc.

Domnul Anatol Usatii:

Domnule deputat,

Aveți dreptate că banca nicidecum nu poate să impună cine este beneficiarul final. Dar pentru bancă, ținând cont că o să fie emisă și garanția de stat, promotorul este Republica Moldova prin Ministerul Finanțelor. După asta banca nu reglementează cum este procesul acesta de recreditare. Doar toate acestea, ținând cont că acest acord în mod obligatoriu o să treacă și rectificarea prin Parlament, o să fie pus în dezbatere, inclusiv în comisiile parlamentare și în plen. Și aceste întrebări pot fi ridicate și discutate.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim frumos.

Domnule Cobzac,

Dacă aveți a doua întrebare?

Poftiți.

Domnul Grigore Cobzac:

Da. De ce eu ridic această întrebare? Pentru că în teritoriu, atunci când calculează plata pentru chiria care include și serviciile sociale ș.a.m.d., se cam „sare peste cal”, adesea se include și o rentabilitate care include și rata procentuală de rambursare a creditului, însuși corpul creditului și se mai „sare peste cal” și se adaugă un procent de venit acolo. Și desigur că aceasta sperie specialiștii, care el vine la patru mii de lei în teritoriu și el trebuie să plătească trei mii de lei această locuință socială, pe care noi i-o oferim.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim frumos.

În continuare, domnul Țap.

Domnul Iurie Țap:

În contextul, de fapt, întrebării și răspunsului pe care l-ați acordat domnului deputat Lebedinschi cu referire la un demers din partea locuitorilor blocului din strada Liviu Deleanu, la care v-ați referit.

Pe de-o parte, înțelegem explicațiile și condițiile care sînt stabilite de entitatea care creditează, dar în ce măsură au fost respectate aceste prevederi în cadrul privatizării?

Pentru că a fost, de fapt, acțiunea consiliului municipal, autorităților publice locale din municipiul Chișinău, dar ținând cont de importanța și problemei, dar și sensibilitatea acesteia, urmează să putem ferm să le demonstrăm cetățenilor că statul și puterea locală au fost corecți cu cetățenii. Pentru că din acest demers pe care îl avem putem conchide că, de

fapt, au fost și abuzuri, nu au fost respectate. Și cetățenii se întrebă: de ce avem în continuare nedreptate?

Și eu vă rog nu atît pentru mine, cît pentru acești cetățeni care s-au adresat și au mai multe întrebări, au neclarități la acest capitol.

Vă rog.

Domnul Anatol Usatî:

Vă mulțumesc, domnule deputat.

Aici, din nou, cam ca poziția noastră, noi cunoaștem că sînt pe rol mai multe cazuri sau mai multe litigii în judecată cu privire la privatizarea unor apartamente din aceste blocuri de locuit. Ținînd cont că ministerul nu face parte din acest proces de judecată, noi nu putem să ne expunem pe acest proces.

Unica ce noi facem și sperăm că acest lucru și votarea amendamentului pe care noi îl propunem este foarte benefic. Deoarece cum s-a primit? Bine, fără referință și fără aprecierea procesului de judecată care este pe rol sau unele dintre ele sînt încheiate, atunci rămîne că suferă numai partea de cetățeni, dacă noi vorbim prin amendamentul care a fost introdus în Legea cu privire la privatizare, din persoane intern deplasate care nu pot privatiza sau pot privatiza după 2027, avînd în vedere că este și prevederea și termen limită pînă la 31 mai 2021. Și de aceea acest amendament vine, în primul rînd, pentru susținerea acestor cetățeni care pînă acum n-au privatizat. Restul, e clar, dacă e pe rol, acest caz este în judecată, noi nu putem să ne expunem pînă la decizia finală a acestei judecăți.

Restul, toți care au drept legal, garantat de stat prin Legea cu privire la privatizare, pot privatiza înainte de termenul 2027. Acesta și este scopul legii care noi o prezentăm azi.

Domnul Andrian Candu:

Domnule Țap,

Vă rog frumos, dacă aveți a doua întrebare sau precizare?

Vă rog frumos.

Domnul Iurie Țap:

Doar o precizare.

Mulțumesc pentru acest răspuns.

Doar voi preciza cu referire la așa-numitele cazuri în judecată. Este o formulă după care foarte ușor este puterea să se ascundă. Dar eu voi zice, Parlamentul, care este autoritatea supremă reprezentativă, trebuie să răspundă cetățenilor de ce instanțele fac nedreptate.

Pentru că eu aş putea spune și mai mult, instanțele de judecată, autoritățile judecătorești, de fapt, pot să distrugă statul și Parlamentul, și Guvernul. De aici vine erodarea încrederii. Și cred că Guvernul este obligat să analizeze prin instrumentele pe care le are, autoritățile pe care le are – Ministerul Justiției, altele și să informeze Parlamentul în ce măsură a fost corect, a fost respectată legea.

Fiindcă atunci când cetățenii zic că anumiți judecători, anumiți procurori, alte persoane aproape care sînt de cei care conduc este o problemă majoră. Și eu nu pot accepta un răspuns ...

Domnul Andrian Candu:

Da, continuați, vă rog frumos, domnule Țap.

Domnul Iurie Țap:

Mulțumesc.

Noi nu putem accepta un așa răspuns către cetățeni. Pentru că cetățenii trebuie să vadă, de fapt, sau încercăm să facem această dreptate, încercăm să demonstrăm sau în rest cel puțin să nu mai vorbim, că este urît de tot.

De aceea eu voi insista, voi reveni, poate, o să vedem, cu o interpelare, pentru ca să ducem această problemă la un sfîrșit logic.

Mulțumesc.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim foarte mult.

În continuare, domnul Țurcan.

Vă rugăm frumos, poftiți.

Domnul Vladimir Țurcan:

Vă mulțumesc, domnule Președinte.

De la început aş vrea să menționez că Frațiunea Partidului Socialiștilor evident că susține orice încercări de a asigura cu spațiu locativ persoanele social vulnerabile. Dar, totodată, când noi studiem așa mai profund ceea ce s-a întîmplat cu acest împrumut, ajungem la concluzia că, practic, pentru bancă, da, acest împrumut este, pur și simplu, un business, au dat bani, așteaptă rambursarea și atît. Eu așa înțeleg, că ei n-au pus condiția în contractul respectiv deci cui trebuie să-i fie ... sau care persoane trebuie să fie beneficiari de aceste apartamente.

Dar situația este cea care este, din contul acestui împrumut s-au construit aceste două blocuri, mai departe deci controlul trebuie să fie din partea organelor de stat, deoarece, de fapt, este vorba despre privatizarea apartamentelor în mod gratuit care au fost construite din contul banilor publici.

Și, iată, ieri la ședința comisiei eu am pus întrebarea față de cei care au prezentat din partea Ministerului Economiei: oare există o inventariere a situației la ziua de azi cine sînt cei care locuiesc în aceste apartamente? Într-adevăr, aceste persoane aparțin acestor categorii, care sînt: invalizi, participanți la conflicte, refugiați etc. sau sînt absolut alte persoane? În caz dacă sînt alte persoane, atunci nici nu poate fi vorba despre privatizarea în mod gratuit. Așa-i?

Domnul Anatol Usatî:

Da. Da, avem informația, n-o am cu mine, că urmează precizări, că am solicitat informația de la Consiliul municipal Chișinău. Deoarece, din nou, vă spun că nici Ministerul Finanțelor, nici Ministerul Economiei nu se ocupă cu distribuirea apartamentelor, nici cu setarea criteriilor pentru a selecta beneficiarii finali la aceste apartamente.

Dacă vorbim despre acest amendament, din nou mă întorc la legea care a fost votată în decembrie 2017, unde a fost adăugată o sintagmă care permite pentru persoanele intern deplasate dreptul de privatizare gratuită și, iată, numai după votarea acestei legi în Parlament noi venim deja cu rectificarea și la Acordul-cadru cu Banca Europei, deoarece fără de asta și modificarea pentru Amendamentul nr. 1 nu prea avea sens, deoarece noi cumva legiferam numai acele care au avut dreptul și au acest drept.

Dar după modificarea și includerea persoanelor intern deplasate și din partea de Est a Moldovei, noi venim și cu acest amendament, deoarece mai este Legea privatizării care pune deadline, care pune plafonul pînă în 2021 și atunci chiar și persoane intern deplasate, în cazul în care noi păstrăm și nu votăm astăzi Amendamentul nr. 1, vor avea posibilitate numai după 2027 și n-o să se răsfîrîngă privatizarea gratuită pentru această categorie de persoane.

Aici este și necesitatea stringentă de a vota și a trece azi în plenul Parlamentului Amendamentul nr. 1.

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumim frumos.

Domnule Țurcan,

Dacă aveți a doua întrebare sau precizare.

Domnul Vladimir Țurcan:

O precizare. Din acest răspuns rezultă că, practic, astăzi nimeni nu controlează cui vor fi date aceste apartamente sau cine o să aibă dreptul să privatizeze aceste apartamente în mod gratuit.

Doar dumneavoastră nu cunoașteți, familia X este cea care are dreptul sau nu și în caz dacă nu, atunci, poftim, lasă să plătească așa cum și alții și o să privatizeze. Dar dacă familia Y aparține la aceste categorii, înseamnă că ei o să aibă dreptul să privatizeze în mod gratuit.

Eu așa înțeleg lucrurile acestea și așa trebuie să fie. În caz contrar, se primește că cineva s-ar bucura de această posibilitate. Printre altele, într-adevăr, domnul Țap îmi pare că a spus, și domnul Adrian Lebedinski, foarte corect că judecătorii și procurorii deja au privatizat în mod gratuit aceste apartamente – gratuit.

Domnul Anatol Usatîi:

Da. Domnule deputat,

Încă o dată, Ministerul Economiei nicidecum, nici n-are drept, nici n-are dorință să intervină în lucrurile administrației publice locale care, într-adevăr, stabilesc criteriile pentru selectarea acestor persoane care urmează să beneficieze de locuințe sociale sau locuințe despre cazul acesta despre care noi vorbim.

Mai mult decât atât, acest acord, pur... încă o dată stabilește că posibila privatizare ulterioară a acestor locuințe se va efectua în conformitate cu cadrul legal. Dacă această categorie de persoane despre care dumneavoastră ați vorbit și domnul deputat Țap, n-au drept setat prin Legea cu privire la privatizare pentru a privatiza, acest drept, prin decizia instanței de judecată, va fi lezat de la aceste persoane. Iar persoanele care în conformitate cu Legea privatizării au dreptul pentru privatizare gratuită acest drept va fi executat, inclusiv prin acest Amendament nr. 1.

Domnul Andrian Candu:

Domnule Țurcan,

Vă rog frumos, precizare dacă aveți sau a doua întrebare.

Domnul Vladimir Țurcan:

Da, mersi mult.

Rezultă că fără opinia primăriei, Consiliului municipal Chișinău noi nu putem acum să adoptăm o decizie referitor la ratificarea acestui protocol.

Domnul Anatol Usatîi:

Domnule deputat,

Aici trebuie... părerea mea, că trebuie de separat totuși două definiții sau două legi separate: Legea cu privire la ratificarea acordului care, pur și simplu, scoate acest deadline pînă în 2027. Că dacă rămîne cum este pînă în prezent, nu deschide porțile, în conformitate cu legislația în vigoare a Republicii Moldova, porțile, dacă ele sînt deschise, sînt deschise din punctul de vedere al legislației locale, Legea cu privire la privatizare. Și fără modificarea Legii cu privire la privatizare sau studierea acestui acord, acestei legi sau posibile introduceri, posibilelor modificări, noi nu putem opera. Noi nu putem, pur și simplu, prin respingerea Amendamentului nr. 1 la acord să facem ordine în acest subiect.

Aici este, încă o dată, pur și simplu, mă repet în acest sens, dar sînt lucruri diferite. Sînt lucruri diferite. Banca nu asigură sau nu cumva dă dreptul pentru privatizare, pur și simplu, scoate acest plafon. Dreptul pentru privatizare este descris în lege, noi nu-l discutăm astăzi, el a fost discutat în decembrie anul trecut și a fost votat în Parlament.

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumim foarte mult.

În continuare și ultima intervenție, domnul Carp.

Vă rugăm frumos.

Domnul Lilian Carp:

Domnule secretar,

Uitați-vă, eu am în mâini atît decizia Consiliului municipal, unde foarte clar aici... eu ca să continui ce a zis domnul Țurcan, foarte clar aici se stipulează prin această decizie că privatizarea posibilă a apartamentelor în viitor nu va avea loc înainte de perioada de rambursare a împrumutului acordat de Banca Mondială pentru Dezvoltare a Consiliului European. Deci este o decizie, această decizie a fost votată în Consiliul municipal în baza acordului care a fost încheiat de împrumut cu BERD.

Deci acum în condițiile cînd noi oferim posibilitatea privatizării acestor locuințe, cu toate că opinia mea, acuși, în general, îi alta, în ceea ce privește acordarea de locuințe sociale și locuințe de serviciu, dar în cazul dat este foarte clar prevăzut, se întoarce mai întîi datoria. În caz contrar, dacă are loc privatizarea acestor locuințe pînă la întoarcerea datoriei, atunci administrația publică locală este obligată, așa prevede acordul, ca să întoarcă banii imediat după privatizarea acestor locuințe.

Și în condițiile cînd noi am pus pe spatele administrației publice locale atribuțiile care, pînă la urmă, aparțin statului, fiindcă Constituția așa prevede că statul garantează pentru fiecare spațiu de trai, loc de muncă și altele, cu toate că nu face statul Republica Moldova. Deci în condițiile date noi luăm această atribuție de pe spatele statului și o punem pe spatele administrației publice locale.

Și noi putem rezolva problema în condițiile cînd Guvernul își asumă responsabilitatea să întoarcă această datorie.

În caz contrar, această datorie va fi pusă în seama bugetului local municipal, care și mai mult va complica situația pe care o are la moment în baza împrumuturilor și alte proiecte pe care le are prevăzute în dezvoltare.

Dumneavoastră nu credeți că, pînă la urmă, trebuie să-și asume Guvernul întoarcerea acestei datorii, fiindcă este o...

Domnul Andrian Candu:

Continuați, vă rog frumos.

Poftiți...

Domnul Lilian Carp:

... este o responsabilitate a Guvernului pentru acordarea spațiului locativ pentru cetățenii Republicii Moldova.

Domnul Anatol Usatî:

Vă mulțumesc, domnule deputat.

Sînt de acord cu dumneavoastră în ceea ce ține de prima... sintagmă, cînd dumneavoastră ați menționat că în cazul în care municipiul sau Consiliul municipal Chișinău dă drept pentru privatizare înainte de rambursare, atunci trebuie să ramburseze mai devreme. Așa și este dacă rămîne în vigoare acordul cum el este la moment.

Dacă se votează azi și Amendamentul nr. 1, atunci această sintagmă cu ... nu ar trebui să aibă loc privatizarea, nu ar trebui să aibă loc înainte de sfîrșitul perioadei de rambursare – se scoate. Și atunci administrația publică locală are dreptul de a privatiza și nici o responsabilitate de a rambursa creditul mai înainte de termen.

Rambursarea rămîne pînă în 2027, cum și este inclus în Acordul-cadru, pur și simplu, se scoate această prevedere că nu pot fi privatizate. Asta-i una.

A doua, ce ține de faptul că poate statul sau trebuie să-și asume statul responsabilitatea pentru locuințe sau trebuie administrația publică locală, într-o măsură oarecare depășește atribuțiile mele imediat de la tribuna Parlamentului să răspund la această întrebare, doar au fost puse astăzi mai multe întrebări care tot țin de acest subiect.

În cazul în care poate statul să-și asume această responsabilitate, să nu fie după aceasta recreditat de administrația publică locală, eu cred că fiecare caz aparte trebuie și poate să fie discutat. Că noi am menționat, am încercat mai multe proiecte cu finanțarea sau garanția de stat, împrumutul de stat și după asta recreditarea către administrația publică locală și chiar băncile au oprit aceste proiecte, deoarece nu toate consiliile raionale au această posibilitate financiară de a rambursa creditul.

Și eu cred că aici, după caz, noi trebuie să trecem și să fim flexibili dintr-o parte, dar să avem un răspuns pentru absolut toate situațiile ar fi prea rigid. Părerea mea personală.

Domnul Andrian Candu:

Domnule Carp,

Vă rog frumos, a doua întrebare sau precizare.

Domnul Lilian Carp:

Domnule ministru,

Nu-i... este foarte clar stipulat. Acum această decizie a consiliului este votată în baza acestui acord și Consiliul municipal, Primăria municipiului Chișinău, a fost parte a acestui acord când s-a încheiat și s-a luat împrumutul.

Acum deși primăria trebuie să fie parte, indiferent că e Primăria Chișinău sau altă administrație publică locală, dacă s-a acordat asemenea credit trebuie să fie parte a acestei decizii, a amendamentului.

Eu nu știu, eu consider că noi o să avem probleme cu administrația publică locală care în situația, pînă la urmă, va fi impusă să întoarcă o datorie mai... care se va crea în baza privatizării.

Și acum a doua întrebare. Nu era mai simplu pentru noi de a rezolva problema persoanelor... care au nevoie de un apartament de serviciu sau așa-numitele apartamente sociale?

Fiindcă în general ar dispărea problema privatizării, fiindcă nu este corect. Noi acordăm un apartament social pentru o anumită familie care are un venit mic sau are o stare materială care nu-i permite procurarea unui apartament.

Însă, pe parcursul vieții, peste 5, peste 6 ani, 3 ani de zile poate să-și găsească un loc de muncă, să aibă venituri necesare să-și procure apartament. Și atunci, în cazul când noi îi permitem această privatizare, el deja este favorizat, spre deosebire de altul care așteaptă să primească acest apartament social, fiindcă el la altul... așa este soarta că nu poate să aibă venituri necesare. Și în condițiile date, deci noi acordându-i cuiva apartamentul social, plus dreptul să-l privatizeze, eu consider că asta este, așa... în raport cu alte persoane, nu este corect.

Și noi trebuie să lăsăm aceste apartamente de stat, care sînt construite cu statut social și acordate după o anumită... De fapt, legea prevede acordarea apartamentelor sociale fără drept de privatizare. Și asta noi trebuie să facem – să îmbunătățim condițiile de trai pentru cei care, cu adevărat, au nevoie de această asistență din partea statului.

Domnul Anatol Usatî:

Da. Vă mulțumesc, domnule deputat.

Sînt de acord cu ce dumneavoastră spuneți.

Mai mult decît atît, este de precizat că aici noi nu modificăm Legea cu privire la locuințele sociale, dacă vorbim, dacă vedem data când a fost semnat acest acord și când a fost dată în exploatare casa, și când a fost votată Legea cu privire la locuințele sociale, vedem că Legea... locuințe sociale a fost votată în 2015, pe când Acordul este din 2006. Și aici, la fel,

poate să se răsfrîngă niște prevederi din Legea... din 2015 pe acțiuni care au avut loc înainte de acest termen, este și aici întrebarea.

Cu referire la locuințele sociale, sînt de acord cu dumneavoastră. Aici, în primul rînd, punem... doar prin acest amendament, în primul rînd, punem... cum am menționat de mai multe ori, persoane intern deplasate, aici persoane care au pierdut tot ce au avut în baza războiului... cînd a fost votată Legea cu privire la modificarea Legii cu privire la privatizarea locuințelor, acest fapt a fost pe larg dezbătut în plenul Parlamentului și a fost agreat de toți.

Și aici noi deja venim cu modificări, asta-i părerea mea, deja-i chestia mai tehnică, decît chestia strategică care a fost votată în decembrie anul trecut. Și cred că este un pas consecutiv, nu este făcut în grabă sau ceva de felul acesta, dar de la bun început a fost planificat un lanț de acțiuni.

Primul – modificarea legilor la care m-am referit: Legea locuințelor și Legea cu privire la privatizare. După asta, consecutiv, noi venim și cu modificarea Acordului de împrumut, Acordului-cadru cu Banca Consiliului Europei, dar nicidecum... prin modificarea acestui amendament, nicidecum nu intervenim în Legea cu privire la locuințele sociale sau permitem privatizarea locuințelor sociale care sînt stipulate prin legea din 2015.

Este... nu știu, un exemplu foarte-foarte strict, aplicabil pentru două locuințe care au fost construite înainte de aplicarea legii sau votarea Legii locuințelor sociale. Și cred că este... ținînd cont și de tipul de persoane, să spunem așa, problema cu care s-au confruntat persoanele care au fost gratuit, credem că-i logic și... beneficiale din partea statului să votăm acest amendament.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim frumos.

În continuare, ultima precizare, vă rog frumos, domnule Carp.

Domnul Lilian Carp:

Nimeni nu spune acum că aceste persoane, care au suferit din urma războiului din Transnistria, au fost nevoiți să se retragă... din contra, eu consider că statul trebuia să-și asume responsabilitatea să le asigure spațiu locativ, pînă la rezolvarea problemei, nu știu dacă va fi rezolvată în timpul apropiat și nu trebuia de pus aceasta pe spatele administrației publice locale, asta este prima.

Noi vom vota acest proiect de lege, că noi înțelegem foarte bine. Frațiunea Partidului Liberal va vota acest proiect de lege, fiindcă, pînă la urmă, trebuie să rezolvăm acele situații cu... fiindcă acestea au mai rămas două: de la Deleanu și Spătaru și să punem capăt speculațiilor, și sper să nu mai apară, pentru viitor, asemenea probleme. Dar, totuși, noi, pentru viitor, trebuie să punem accent pe locuințele sociale.

Eu am fost în Cehia într-o deplasare când lucram încă la Primăria Chișinău. Și situația este foarte simplă: există aceste apartamente sociale... care se alocă pentru perioada cât persoana are probleme financiare pentru a locui...

Domnul Anatol Usatî:

De acord.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim frumos. Mulțumim.

La această etapă... se încheie, de fapt, această etapă a prezentării proiectului de lege.

Vă mulțumim foarte mult, domnule Usatî.

Succese în continuare.

Și îl rugăm pe domnul Creangă, președintele Comisiei economie, buget și finanțe, să ne prezinte raportul comisiei.

Ca, ulterior, și doamna Ivanov, de pe loc, să ne prezinte coraportul Comisiei politică externă și integrare europeană.

Domnul Ștefan Creangă:

Stimate domnule Președinte,

Onorat Plen,

Comisia economie, buget și finanțe a examinat proiectul de lege în cauză, prezentat cu titlu de inițiativă legislativă de către Guvernul Republicii Moldova, și comunică următoarele.

Acordul-cadru de împrumut dintre Republica Moldova și Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei, semnat la 18 iunie 2007, prevede acordarea Republicii Moldova a unui împrumut în mărime de 4,9 milioane euro pentru finanțarea parțială a proiectelor de locuințe sociale pe teritoriul republicii.

Amendamentul nr. 1 la Acordul-cadru de împrumut dintre Republica Moldova și Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei, semnat la Chișinău la 11 aprilie 2018, are drept scop permiterea privatizării locuințelor sociale construite din finanțarea efectivă în cadrul Acordului-cadru de împrumut.

Prin Amendamentul nr. 1, se propune introducerea unor modificări în Anexa nr. 1 a Acordului-cadru de împrumut, și anume excluderea precondiției privatizării locuințelor construite din sursele împrumutului oferit de Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei, conform Acordului-cadru de împrumut, după cum urmează:

Astfel, în Anexa nr. 1 din Acordul-cadru de împrumut, la ultimul punct din compartimentul „Condiții preliminare pentru prima tranșă a împrumutului”, fraza „Posibila privatizare a locuințelor într-o etapă

viitoare, care nu ar trebui să aibă loc înainte de sfârșitul perioadei de rambursare a împrumutului, ar trebui să fie abordată și de către toate autoritățile centrale și locale implicate” se substituie cu fraza „Posibila privatizare ulterioară a acestor locuințe se va efectua în conformitate cu cadrul legal în domeniul locuințelor și al privatizării în vigoare în Republica Moldova”.

Prezentul Amendament va intra în vigoare la data la care Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei recepționează, prin canale diplomatice, notificarea prin care se confirmă îndeplinirea de către Republica Moldova a procedurilor interne necesare pentru intrarea sa în vigoare.

Potrivit autorului, în plan social, efectul proiectului constă în acordarea dreptului de privatizare a locuințelor construite din sursele împrumutului oferit de Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei, de către persoanele intern deplasate din raioanele de est ale Republicii Moldova și veteranii de război, participanți la acțiunile de luptă pentru apărarea independenței și integrității Republicii Moldova.

Avizele și corapoartele prezentate de comisiile parlamentare, avizul Direcției generale juridice a Secretariatului Parlamentului sînt pozitive, cu excepția Comisiei drepturile omului și relații interentnice.

În contextul celor expuse mai sus, Comisia economie, buget și finanțe propune proiectul de lege spre examinare Parlamentului și adoptare în prima și a doua lectură, ca fiind lectură finală.

Vă mulțumesc.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumesc foarte mult.

Întrebări în adresa comisiei.

Și intervenția doamnei Postoico.

Vă rog frumos.

Doamna Maria Postoico:

Da. Vă mulțumesc, domnule Președinte.

Domnule președinte al comisiei,

Spuneți, vă rog, noi avem garanția că banca va ratifica această propunere... adițională sau încă merg, cît de cît, discuțiile asupra ratificării?

Domnul Ștefan Creangă:

Mulțumesc, doamnă președinte, de întrebare.

Sigur că acest amendament deja a fost acceptat de către bancă și a fost semnat.

Procedura rămîne din partea Republicii Moldova ca să ratificăm, prin Parlament.

Ulterior, doar numai se aduce la cunoștință procedura internă și intră în vigoare.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumesc foarte mult.

Nu mai sînt întrebări.

Vă mulțumim mult, domnule Creangă.

Și, precum am menționat, doamna Violeta Ivanov, președintele Comisiei politice externe și integrare europeană, vă rugăm să ne prezentați coraportul.

Doamna Violeta Ivanov:

Stimate domnule Președinte,

Stimați colegi,

Comisia politică externă și integrare europeană a examinat prezentul proiect.

Reieșind din faptul că proiectul a fost pe larg dezbătut și multe lucruri care sînt incluse în coraport deja au fost dezbătute, eu n-o să mă repet.

Deci vreau doar să constat că comisia... constat asupra unor neclarități între textul în limba engleză, care prevede că Acordul a fost semnat la nivel interstatal și textul în limba de stat, precum și Legea privind ratificarea Acordului care stabilesc aceasta, se încheie la nivel de Guvern.

În conformitate cu articolul 16 din Acord, ambele exemplare sînt perfectate în original, fiind egal autentice.

Urmare a examinării proiectului de lege, Comisia politică externă și integrare europeană, cu votul majorității membrilor prezenți, s-a pronunțat pentru examinarea proiectului de Lege pentru ratificarea Amendamentului nr. 1 la Acordul-cadru de împrumut dintre Republica Moldova și Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei în plenul Parlamentului, oportunitatea adoptării proiectului urmează a fi decisă de către Parlament.

Mulțumesc.

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumim foarte mult, doamnă Ivanov.

Luînd în considerare că aici se încheie toate discuțiile, vă propun să încheiem dezbaterile la proiectul nr. 149 din 11 mai 2018 și vom reveni la procedura de vot la ora 14.00.

În continuare, următorul subiect pe ordinea de zi, la fel, un acord de finanțare, **proiectul de Lege pentru ratificarea Acordului de finanțare dintre Republica Moldova și Asociația Internațională pentru Dezvoltare cu referire la Reforma Învățămîntului din Moldova, proiectul nr. 147 din 10 mai 2018.**

Îl prezintă domnul Șarov, secretar de stat al Ministerului Educației, Culturii și Cercetării.

Vă rugăm frumos, domnule Șarov.

Și, ulterior, trecem la buget.

Domnule Armașu,

Nu plecați, că după aia trecem la buget. Fără dumneavoastră, știți, că nu avem posibilitatea să examinăm.

Vă mulțumim frumos.

Domnule Șarov,

Poftiți.

Domnul Igor Șarov – *secretar general de stat al Ministerului Educației, Culturii și Cercetării:*

Stimate domnule Președinte al Parlamentului Andrian Candu,

Stimați doamnelor și domnilor deputați,

Prin Acordul propus atenției dumneavoastră se va continua suplimentar finanțarea din partea Băncii Mondiale pentru Proiectul Reforma Învățămîntului din Moldova, în continuare PRIM.

Proiectul PRIM este un împrumut investițional specific finanțat de Banca Mondială care se implementează pe parcursul ultimilor 6 ani în perioada 2013 – iunie 2019. În proiectul PRIM, inițial, am avut 40 de milioane de dolari SUA care sînt în proces de valorificare.

Conform Acordului de finanțare adițional pentru PRIM, termenul de implementare a proiectului se extinde de la 29 iunie 2019 pînă la 30 iunie 2020. Suma finanțării adiționale este de 10 milioane dolari SUA. Debursările și procedurile de achiziție activităților propuse se vor desfășura conform procedurilor Băncii Mondiale, și anume prin metoda tradițională de debursare.

În cadrul finanțării adiționale, proiectul PRIM va continua susținerea activităților existente inițiate în cadrul proiectului, precum și unele activități adiționale.

Din cele mai principale aş menționa următoarele:

– implementarea standardelor de asigurare a calității în instituțiile de învățămînt primar și secundar general prin dotarea laboratoarelor cu echipamentele necesare unui proces educațional modern;

– formarea cadrelor didactice și de conducere;

– îmbunătățirea sistemelor de evaluare a elevilor, prin susținerea participării Republica Moldova la Pisa;

– și consolidarea capacităților Agenției Naționale pentru Asigurarea Calității în Educație și Cercetare – agenția nou creată.

În special, vreau să menționez că prin implementarea acestei finanțări adiționale vor fi dotate cabinetele de fizică, chimie, biologie în 160 de școli din republică. Criteriile după care vor fi selectate aceste școli sînt: perspectiva demografică a localității (școli cu nu mai puțin de 400 de copii); prezența în școli a cabinetelor respective; școli care dispun de cadre didactice suficiente pentru subiectele respective și prioritate se va oferi școlilor care au reușită școlară bună. La etapa actuală aceste criterii sînt consultate cu Banca Mondială.

De asemenea, un element important pe care vreau să-l menționez este că în cadrul proiectului peste 100 de școli din republică, din țară, vor avea dotări cu mijloace tehnice compensatorii și tehnologii asistive, echipamente educaționale pentru elevii cu cerințe educaționale speciale și/sau cu dizabilități. Lista acestor echipamente, de asemenea, este elaborată și se află în proces de consultare cu colegii de la Banca Mondială.

Conform prevederilor Acordului de finanțare adițională, data la care obligațiunile beneficiarului, în afara celor care să asigure obligațiunile de plată, vor înceta este de 20 de ani după semnarea Acordului.

Vă mulțumesc.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim foarte mult.

Și în continuare, întrebări în adresa domnului Șarov.

Și prima intervenție – din partea doamnei Zotea, Partidul Liberal, vă rog frumos.

Doamna Alina Zotea-Durnea:

Mulțumesc frumos, domnule Președinte.

Știți că ieri am discutat în cadrul Comisiei economie, buget și finanțe cu privire la acest Acord de finanțare. Noi am solicitat mai multă informație, și anume distribuția sumelor, care sînt și cum se numesc acele instituții sau școli despre care ați spus dumneavoastră că au fost alese pe criterii și pînă la acest moment, cel puțin, comisia nu a primit o informație.

Dacă puteți să ne răspundeți la întrebare sau totuși să sperăm că informația va veni într-un final?

Domnul Igor Șarov:

Da, vă mulțumesc.

Doamnă deputat,

Vă mulțumesc foarte mult pentru întrebare.

Dumneavoastră vă referiți la școlile care pînă acum sînt în proces sau cele care vor urma?

Dacă răspund la prima parte a acestei întrebări, 6 școli care au fost selectate și care vor fi finisate la 1 septembrie a acestui an sînt școlile din Costești, Rîscani; Sipoteni, Călărași; Vărzărești, Nisporeni; Gotești, Cantemir; Iargara, Leova și Sălcuța, Căușeni. Acestea au fost în cadrul primei etape a proiectului PRIM și au fost realizate de către Ministerul Educației, Culturii și Cercetării.

În urma debursării... în urma îndeplinirii a 12 indicatori, ca suport bugetar au fost 389 de milioane de lei virate, din acestea 389 de milioane de lei pentru anul acesta noi avem 109 milioane de lei care vor merge la definitivarea acestor 6 școli de care v-am vorbit dumneavoastră și plus problemele legate de formarea cadrelor didactice, curricula etc.

12 milioane de lei au fost virate pentru reabilitarea a 15 școli de circumscripție din Republica Moldova și urmînd restructurarea a unuia din indicatori încă 1,7 milioane de dolari, de asemenea, două școli din numărul total de 17 care vor fi implementate de către FISM. În ceea ce privește școlile, aceste 160 de școli care urmează în etapa următoare și 100 de școli pentru educația incluzivă, conform criteriilor de care v-am vorbit, ele vor fi stabilite de comun acord.

Eu pot să vă citesc dumneavoastră acum... nu au fost stabilite aceste școli, criteriile conform cărora noi planificăm selectarea acestora: prioritate localităților cu perspectivă demografică; prioritate școlilor care dispun de cadre didactice și prioritate școlilor care au o reușită școlară bună.

Și sînt anumiți indicatori, printre acești indicatori sînt următorii:

- numărul de copii cu vîrsta între 0-7 ani din localitate;
- numărul total de copii din școală (cel puțin, 400 de copii);
- numărul activităților extrașcolare;
- și, respectiv, raportul „elev-cadru didactic”. Pentru noi este foarte importantă prezența, să spunem, cînd vorbim de laboratoare, a profesorilor în aceste școli. Asigurarea, respectiv, cu cadre didactice la disciplinele școlare – fizică, chimie, biologie;
- grad didactic, studii, nota medie la examenele naționale pe disciplină în ultimii 3 ani.
- și existența cabinetelor specializate pentru fiecare din disciplinele școlare.

Dacă observați, această gamă variată de indicatori ne permite respectiv și selectarea obiectivă a acestor școli. Și am dus discuții, de altfel, cu Banca Mondială în toamna acestui an la fiecare din subiectele propuse.

Vă mulțumesc mult pentru întrebare.

Domnul Andrian Candu:

Doamnă Zotea,

Mai aveți precizări sau...? A doua întrebare, vă rog frumos.

Doamna Alina Zotea-Durnea:

Mulțumesc frumos.

Deci în avizul Ministerului Justiției, îi avem aici și în sala plenară pe cei care pot confirma, este scris alb pe negru că sînt în acest acord-tip de finanțare lipsesc acele clauze esențiale ce reglementează obligațiunile beneficiarului.

Spuneți-ne, vă rog, în cazul în care nu se respectă sau care sînt... fiindcă ne este dificil să discutăm despre un acord-tip atunci cînd nu sînt clauze? Ce se va întîmpla în cazul acesta?

Domnul Igor Șarov:

Din discuțiile preventive pe care le-am avut cu reprezentanții Băncii și a îndeplinirilor celor 12 indicatori încă au fost debursați. De fapt, succesul și reușita acestui proiect în prima etapă ne-a permis nouă și ajungerea la acest acord adițional. Și, respectiv, rigorile din partea Băncii, credeți-mă, de acum sînt destul de mari. Pînă în momentul cînd am ajuns la faza aceasta a negocierilor, ei se asigură din toate punctele de vedere, de aceea eu aici nu aș vedea perspective din punctul meu de vedere.

Mersi.

Domnul Andrian Candu:

Mersi foarte mult.

Și în continuare, doamnă Șupac, vă rog frumos.

Doamna Inna Șupac:

Domnule Șarov,

Am două întrebări. Prima întrebare. Avînd în vedere că noi astăzi discutăm ratificarea Acordul de finanțare adițională pentru Proiectul Reforma Învățămîntului în Moldova, întrebarea este următoarea: acest proiect Reforma Învățămîntului în Moldova este structurat pe trei componente, a doua este optimizarea sectorului educațional și conform notei explicative venite din partea ministerului pentru inclusiv această componentă – optimizarea sectorului educațional, au fost stabiliți o serie de indicatori în baza cărora se efectuează debursările ca suport bugetar.

Întrebarea, respectiv, este una foarte simplă, avînd în vedere că în data de 17 octombrie 2017, liderul Partidului Democrat a anunțat despre schimbarea atitudinii guvernării față de optimizarea sectorului educațional, de ce din perioada din octombrie 2017 pînă la moment, Ministerul Educației nu a venit cu propunerea de a modifica acest Acord de finanțare

pentru Proiectul Reforma Învățămîntului în Moldova, respectiv pentru a renunța la această componentă 2 „Optimizarea sectorului educațional”?

Domnul Igor Șarov:

Da. Stimată doamnă deputat,

Vă mulțumesc foarte mult pentru întrebare.

Vreau să vă zic că acest Acord adițional nu vizează nicidecum problema optimizării școlilor. Sînt două subiecte totalmente diferite.

Programul care a fost inițiat în luna octombrie, și de altfel într-o scurtă perioadă de timp vom anunța rezultatele, nu ține deloc de subiectul care se discută astăzi. Exact în maniera în care vorbim noi de proiectul prim din perioada 2013–2017, el nu are ca obiectiv închiderea școlilor din țară, ci din contra obiectivul implementării acestui proiect este îmbunătățirea pozițiilor fizice ale școlilor din Republica Moldova. Și cred eu, datele despre care am vorbit despre laboratoare și foarte, foarte meticulozitatea cu care noi încercăm de acum să identificăm atît școlile, cît și necesitățile acestuia vorbesc despre succesul negocierilor noastre în prima etapă și ceea ce ne-a permis pentru a doua. Sînt două lucruri completamente diferite.

Doamna Inna Șupac:

O precizare.

Domnul Igor Șarov:

Da, vă rog.

Doamna Inna Șupac:

Eu am la mine acest proiect, semnat, apropo, de către Igor Dodon, ca acord și este argumentarea care este semnată de către doamna Monica Babuc. Și aici este specificată această informație ce înseamnă acest proiect, despre componenta a doua „Optimizarea sectorului educațional”.

Dacă dumneavoastră ați fi avut dreptate și asta nu ar fi avut nici o legătură, atunci doamna ministru nu trebuia să semneze această argumentare. Eu am reușit numai... de argumentarea care este prezentată de către minister. Fiindcă noi vorbim despre acest Acord de finanțare ca o parte a unui proiect general și din cauza asta și reiese această întrebare la care am dori să aflăm, de ce, totuși... sau planifică ministerul să vină cu astfel de modificări în acest proiect amplu?

Domnul Igor Șarov:

Da. Vă mulțumesc foarte mult.

Doamnă deputat,

Eu m-aș feri, de fapt, spunînd că avea dreptate sau nu avea dreptate, noi cu dumneavoastră ca și istorici știți ne apropiem doar de adevăr, dar nu insistăm la acesta.

Împărțim întrebarea dumneavoastră în două. Este prima proiectul prim care a fost realizat în perioada anilor 2013–2019 se realizează pînă în prezent. Și problema a doua – Acordul adițional, care este parte componentă a discuției noastre.

Deci Acordul adițional nu prevede nimic din ceea ce ați relatat dumneavoastră. Dar dacă mă refer la prima parte a acestei întrebări, la proiectul din prima perioada 2013–2019, din cei 16 indicatori au fost îndepliniți 12, ca rezultat au fost debursați 389 milioane de lei, ceea ce constituie 22,5 milioane de dolari pentru reforma în sistemul învățămîntului. Și, în primul rînd, aceste investiții merg în școli propriu-zis. Repet încă o dată, nu sînt probleme legate de optimizări. Trebuie să fim foarte și foarte atenți la aceste cuvinte.

Și dacă noi vorbim, spre exemplu, pentru următoarea fază, la care noi ne referim, șase școli, pe care le-am pomenit în răspunsul meu precedent, vor fi modernizate pînă la 1 septembrie, alte 17 școli în următorii doi ani vor beneficia încă de 13,7 milioane de dolari. În continuare noi vom beneficia de formarea continuă a profesorilor, elaborarea unei noi curricule care ne-am propus-o. Și în ordinea aceasta de idei eu pot specifica în continuare dar cu lux de amănunte și alte specificații tehnice care țin: fie de educația incluzivă, fie de cerințele care înaintăm noi pentru laboratoarele de fizică, chimie, biologie. Eu personal nu aș vedea legătura între cele două subiecte.

Vă mulțumesc mult.

Domnul Andrian Candu:

A doua întrebare, doamnă Șupac, vă rog frumos.

Doamna Inna Șupac:

A doua întrebare. Eu am înțeles diplomația răspunsului, sper că cei care iau decizie să ne audă și cumva, totuși, să intervină în ceea ce ține de necesitatea de a modifica acest proiect.

A doua întrebare tot ține de această problemă. Noi, de fapt, am discutat-o și ieri în cadrul comisiei noastre, ca să ne audă și societatea, totuși este vorba despre faptul că acum există o perioadă de moratoriu asupra acestei reforme de optimizare a sectorului educațional. Și avînd în vedere că mai mulți din mass-media din Republica Moldova au interpretat această știre ca și cum închiderea școlilor a fost oprită, totuși vreau să înțeleg, noi, ca deputați în Parlamentul Republicii Moldova, cum trebuie să operăm cu noțiunile „a fost oprită” sau „suspendată”? Avînd în vedere că presupunem că moratoriul cîndva se va finaliza.

Domnul Igor Șarov:

Da. Vă mulțumesc foarte mult, doamnă deputat.

În rezultatul acestei perioade, în baza unor anumiți indicatori, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, n-o să mă feresc de acest cuvînt,

a efectuat un volum de muncă imens asupra situației în republică. Și reiterez și răspunsul care l-am dat ieri, într-o scurtă perioadă de timp, maximum în 10–15 zile, dumneavoastră ... noi mergem tot conform unui grafic care a fost bine stabilit. Dacă vorbim de formarea cadrelor, a fost un grafic stabilit de Ministerul Educației, Culturii și Cercetării în care ne-am încadrat, dacă vorbim de debirocratizare – același lucru. Exact în aceeași manieră, în termenele care au fost stabilite veți vedea și rezultatele acestei munci, pe care nu vreau să le anticipez.

Dar revenind la primul subiect. Nu este problema legată de diplomație din partea mea, fiindcă, totuși, nu este o transformare a primului, ci este subiectul unui complet nou act adițional. Fiindcă lucrările din cadrul primului acord vor continua pînă la sfîrșit, conform indicatorilor care au fost propuși.

Vă mulțumesc.

Domnul Andrian Candu:

Doamnă Șupac,

Vă rog frumos, precizare.

Doamna Inna Șupac:

Da, domnule Șarov,

Cu mare atenție și interes noi vom aștepta publicarea acestui studiu efectuat de către Ministerul Educației. Și dorim să reamintim inclusiv acele propuneri pe care fracțiunea noastră le-a făcut în iulie 2014, cînd a fost discutat Codul educației. Și cunoaștem care ar trebui să fie pașii, modificările în legislație ceea ce ține de necesitatea de a stopa această optimizare, în cazul în care dumneavoastră, în urma acestei analize, veți ieși cu propunerea că optimizarea, într-adevăr, trebuie să fie stopată.

Domnul Igor Șarov:

Doamnă deputat,

Vă mulțumesc pentru sugestie.

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumim foarte mult.

Și domnul Boțan în continuare.

Domnul Roman Boțan:

Vă mulțumesc, domnule Președinte.

Domnule Șarov,

Ați vorbit și despre reabilitarea mai multor instituții, adică se prevede un asemenea lucru. Recent în mass-media au apărut mai multe informații cu privire la faptul că unica școală românească din satul Aluatu, Taraclia, se află într-o situație deplorabilă. O să consultați presa, inclusiv de astăzi.

În raionul Taraclia, unde locuiesc aproape 43 de mii de locuitori, doar în satul respectiv există gimnaziul „Dimitrie Cantemir”. Vreau să întreb: dacă ați luat în considerare inclusiv acest edificiu care urmează să fie reparat și dacă este inclus în această listă?

Domnul Igor Șarov:

Da, domnule deputat,

Vă mulțumesc foarte mult pentru această întrebare.

O să încep cu a doua dumneavoastră întrebare. Școala din Aluatu nu se regăsește printre acestea. De ce? Fiindcă, conform criteriilor care au fost stabilite, ați văzut că minimul necesar este de 400 de copii. Și noi vorbim acum, dacă în prima fază, primii noi am vorbit doar de școlile de circumscripție, care vor fi reabilitate 23 din școli, în subiectul Acordului adițional intră 160 de școli conform criteriilor care au fost expuse și 100 de școli pentru copiii cu dizabilități.

În ceea ce privește școala din Aluatu. Eu am fost sîmbătă la Taraclia, timp de 12 zile ne-am întîlnit cu profesorii din școală, cunoaștem foarte bine de acum eforturile Guvernului în perioada precedentului, atunci cînd prin Fondul de investiții sociale a fost alocată o sumă importantă pentru școală. Existau niște probleme de ordin tehnic care sîmbăta trecută le-am discutat personal cu directorul școlii, cu colectivul. Este întrebarea care este la controlul meu personal.

Numai eu aș diviza-o în două: partea tehnică a lucrurilor – clădirea, care urmează să fie soluționată, și problema deschiderii unui liceu românesc la Taraclia în condițiile cînd avem 48 de copii, credeți-mă o mare parte din discuțiile care le-am avut inclusiv cu profesorii din școală nu susțin această idee. Este un număr infim de mic pentru deschiderea unui liceu. Păstrarea acesteia, da, categoric.

Și Ministerul Educației, Culturii și Cercetării va întreprinde toți pașii pentru a soluționa această întrebare.

Ultima dată sîmbătă am fost și am discutat la Taraclia.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim frumos.

Domnule Boțan,

Vă rog frumos, a doua întrebare sau precizare.

Domnul Roman Boțan:

Precizare.

Domnule Șarov,

Să înțeleg că dumneavoastră acum public în fața deputaților din Republica Moldova ne-ați informat referitor la anumite aspecte și ați

menționat că soluționarea acestei probleme ține de angajamentul dumneavoastră personal, inclusiv prin vizita care ați efectuat-o.

Ceea ce ține de faptul că există o comunitate românească care va rămîne fără școală sau fără posibilitatea de a studia într-un liceu, probabil aici chiar nu ține de numărul elevilor, pentru că, din punctul meu de vedere, este o problemă și de interes național, ca copiii care vor să studieze limba română să nu fie expuși riscului deznaționalizării și dispariției din această regiune.

Și cred că Ministerul Educației, Culturii și Cercetării trebuie să depună eforturi inclusiv sub acest aspect, luînd în paranteze anumite prevederi ce țin de număr. Aici nu e vorba de număr, e vorba de interes național.

Vă mulțumesc.

Domnul Igor Șarov:

Domnule deputat,

Vă mulțumesc și eu pentru întrebare.

Și reiterez încă o dată cînd am pomenit că este una din priorități păstrarea acesteia, este ca și gimnaziu, mi-am expus un punct de vedere, ca și liceu.

Dacă vorbim de studiu de liceu, de calitate puteți discuta și cu profesorii din această comunitate își doresc ei un liceu în condițiile date, în condițiile unui număr infim de mic sau nu.

Dar aceasta este o prioritate a Ministerului Educației – păstrarea gimnaziului...

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumim frumos.

Domnule Boțan,

Ultima precizare.

Vă rog frumos.

Domnul Roman Boțan:

Încă o dată reiterez faptul, din punctul nostru de vedere, al meu personal, dar și fracțiunii pe care o reprezint, nu poate fi vorba de numărul de elevi acolo unde se pune problema dispariției unei comunități românești, unei comunități care au dreptul să studieze în limba acestui stat, în limba română.

Vă mulțumesc.

Domnul Igor Șarov:

Da. Vă mulțumesc și eu.

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumim frumos.

Domnule Cuciuc,

Vă rugăm frumos, întrebările dumneavoastră.

Domnul Oleg Cuciuc:

Da, mulțumesc, domnule Președinte.

Domnule Șarov,

O întrebare. Să înțelegem că implementatorul proiectului PRIM în continuare este Ministerul Educației și asta este o continuitate la acordul precedent sau la prima etapă care trebuia să se finalizeze în august 2018. Întrebarea este: noi toți cunoaștem, astă toamnă au fost niște batalii aprinse în Parlament, a fost un Amendament nr. 2 la acest acord prin care s-a extins termenul pînă în iunie 2019, dar cele 15 școli rămîn să fie reabilitate prin intermediul Fondului de Investiții Sociale din Moldova.

Cauza a fost lipsa capacităților instituționale și au recunoscut-o absolut toți, ale Ministerului Educației, de a dirija construcția la aceste 15 obiecte. Cu atît mai mult, s-au depistat fraude, s-a depistat componenta coruptivă, s-a ajuns că costau devizele inițial o sumă după care se triplau, au ajuns și cazuri că costau de cîteva ori mai mult.

Spuneți-mi, vă rog, de astă toamnă pînă acum s-a fortificat Ministerul Educației și are capacitatea să dirijeze aceste șantiere la tocmai 100 de școli?

Mulțumesc.

Domnul Igor Șarov:

Da. Vă mulțumesc foarte mult, domnule deputat.

În primul rînd, opinia mea, în general ... ministerul nu trebuie să se ocupe de aceste lucruri propriu-zis. Ministerul trebuie să se ocupe de politici. Și cele 6 școli care le vom... sper să le finisăm în toamna acestui an, să le ducem pînă la bun sfîrșit, sper să bucure cu servicii de bună calitate copiii.

Sînt sigur că decizia de a transmite la Fondul de Investiții Sociale a fost o decizie bună și cînd vorbim de lipsă de capacitate, este lipsă de capacitate în ceea ce privește implementarea propriu-zisă a acestui proiect, fiindcă noi trebuie să ne ocupăm doar de politici și nu este problema ministerului.

În ceea ce privește problemele legate de transformare în noi șantiere pentru aceste 160 de școli sau 100 cu educație incluzivă, nu există riscul, fiindcă sînt probleme de proceduri care vor lua prin procedurile Băncii Mondiale.

Se vor lansa concursurile respective pentru cei care vor trebui să aducă echipamente, fie pentru educație incluzivă, fie pentru laboratoare de fizică, chimie, biologie.

Iar în ceea ce privește problemele legate de formarea continuă, o întărire a capacității noii entități ANACIP care a fost creată, ori probleme legate de curriculum, aici sînt probleme legate, cu adevărat, de politici și noi sîntem siguri că în termenele respective vom putea să realizăm obiectivele pe care ni le-am propus.

Domnul Oleg Cuciuc:

O precizare. Noi nu pretindem la dreptul de formare continuă – asta vă aparține în totalitate. Pe noi ne interesează numai ducerea la bun sfîrșit a renovării acestor obiecte. Să nu pățim exact ceea ce am pățit anul trecut – să extindem și atunci ducem în... cam ne arătăm o față nu prea bună față de partenerii externi.

Domnul Igor Șarov:

Așa este.

Domnul Oleg Cuciuc:

... fiindcă nu sîntem capabili să absorbim nici sursele, nici să ținem termenele convenite, ca să nu facem la nesfîrșit amendamente și tot să prelungim termenul de implementare.

Asta este problema.

Domnul Igor Șarov:

Așa este.

Domnul Oleg Cuciuc:

Și asta mă tem ca să nu fie un risc sporit.

Mulțumesc.

Domnul Igor Șarov:

Domnule deputat,

Vă mulțumesc și eu.

Fiindcă aveți perfectă dreptate, aceleași temeri sînt și la noi. Sîntem într-un contact permanent cu colegii de la Fondul de Investiții Sociale din Moldova, cu FISM-ul, știm la fiecare din școli la ce etapă se află, dar nu ne dorim noi, ca și minister, să ne preocupăm de tot ce înseamnă construcție. Și cred că a fost una din cele mai bune decizii care a fost primită.

Și sper ca banii să fie valorificați în termenele care au fost indicate.

Domnul Oleg Cuciuc:

Și ultima precizare.

Domnul Andrian Candu:

Vă rog frumos, ultima precizare.

Domnul Oleg Cuciuc:

Dacă ne permiteți, cred că următorul subiect va fi dezbateri la modificarea bugetului de stat unde Guvernul vine cu o micșorare esențială a suportului către Fondul de Investiții Sociale în ceea ce privește renovarea școlilor. Deci de la 106 milioane de lei aprobate acum o să găsim 55. Deci Guvernul ne-a șters 51 milioane de lei.

Cum comentați dumneavoastră, dacă spuneți că FISM-ul totuși este un organism bun care poate face față provocărilor. S-au consultat cu cineva de la Ministerul Educației faptul că au tăiat finanțarea în jumătate?

Domnul Igor Șarov:

Nu. Este, de fapt, problema, în opinia mea, în chestiuni legate de tratare. Că dacă nu se valorifică banii în acest an, aceasta nu înseamnă că acești bani nu se vor valorifica pînă la sfîrșitul finisării acestui proiect.

Spre exemplu, prin analogie pot să vă aduc un exemplu legat de discuțiile pe care le-am avut ieri cu colegii în Comisia economie, buget și finanțe, care sînt indisolubil legate. Noi pentru acest an am avut planificate 109 milioane de lei în cadrul proiectului prim, dintre care undeva, dacă nu greșesc, 59 de milioane erau pentru construcții, 15 milioane pentru curriculum, 17 milioane pentru formare continuă și 20 de milioane pentru mobilier și asigurarea acestor școli care se definitivează. Suma totală de 109.

Noi am solicitat acum la rectificare încă 10 milioane de lei din suportul bugetar pentru definitivarea pentru acest an. În rest, suma va fi valorificată. Restanța pentru anul viitor în cadrul proiectului rămîne de 128 milioane de lei din valoarea totală de 389 milioane de lei, cei 22,5 dolari americani care au fost debursați în baza îndeplinirii celor 12 indicatori.

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumim foarte mult.

Și în continuare – domnul Cobzac.

Mai aveți puțină răbdare, domnule Șarov, mai este puțin.

Domnul Cobzac.

Domnul Grigore Cobzac:

Da. Vă mulțumesc, domnule Președinte.

Domnule Șarov,

Eu privesc personal acest proiect de lege ca o excepție atunci când se asigură o continuitate a reformelor începute încă în 2013 de către componența ministerului condus de Maia Sandu.

Și eu nu înțeleg echilibristica dumneavoastră și diplomația dumneavoastră în răspunsurile pe care le-ați dat numai ce.

Nu vă rușinați.

Domnul Igor Șarov:

La ce vă referiți?

Domnul Grigore Cobzac:

Este un... acuși vă spun, este un lucru foarte bun pe care-l promovați și ați spus aici toate datele statistice și toate datele care trebuie spuse. Acești bani sînt destinați școlilor de circumscripție, în primul rînd, celor 6 școli, celor 15 școli și criteriile pe care le-ați anunțat aici, doar că nu toți au fost atenți, tot corespund școlilor de circumscripție.

Ce înseamnă școală de circumscripție, dacă poate nu înțeleg mulți din această sală, dar eu cred că înțeleg, ar trebui să lămuriți ca să înțeleagă și cetățenii. În primul rînd, este acolo unde se pot concentra capacități intelectuale, forma colective pedagogice, forma condiții mai bune pentru copiii care se concentrează din școlile din vecinătate, acolo unde s-a ajuns că numărul elevilor este mai mic ca numărul profesorilor, de exemplu.

Da, eu înțeleg că dumneavoastră încercați să evitați acele costuri politice care costă asemenea reforme, doar că eu cred că este cam întîrziată această temere a dumneavoastră

Noi avem exemple acolo unde copiii au fost duși la școli de circumscripție, au fost duși cu greu și după ce au simțit care sînt avantajele școlilor de circumscripție... (*rumoare în sală*), care au simțit avantajele școlilor de circumscripție, părinții nu doresc să revină la loc.

Așa că promovați (*rumoare în sală*) direct, promovați un lucru foarte util, foarte necesar și care asigură, așa, ca o excepție, o continuitate a reformelor precedente.

Și întrebarea mea...

Domnul Andrian Candu:

... frumos.

Întrebarea cu referire la Acordul de finanțare, vă rugăm frumos.

Domnul Grigore Cobzac:

Da. Vă mulțumesc.

Vine și întrebarea...

Domnul Andrian Candu:

A doua întrebare, vă rugăm.

Poftiți.

Domnul Grigore Cobzac:

Da. A doua întrebare vine, ce ține de inițiativa cu stoparea închiderii școlilor. (*Rumoare în sală.*)

Noi am avut o discuție...

Domnul Andrian Candu:

Vă rog frumos, liniște.

Dragi colegi,

Vă rugăm frumos, la subiect.

Domnul Grigore Cobzac:

Mulțumesc domnilor avocați din dreapta mea, le mulțumesc.

Ce ține de stoparea inițiativei închiderii școlilor.

Eu cred că aceasta se poate de numit, pe exemplul raionului Hîncești ca... în limba rusă se spune „работа над ошибками”. În raionul Hîncești s-a redeschis o școală din satul Fîrlădeni. Observați, această școală a fost închisă în 2016, urmare a transportării elevilor claselor I-a – a IV-a în satul vecin, în 2016, când guvernarea era monopartinică, monocoloră ș.a.m.d. Așa că, această inițiativă noi putem să o numim lucru asupra greșelilor actualei guvernări.

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumim frumos.

Domnule Șarov,

Nu ține de subiect, puteți să nu răspundeți.

Putem să trecem la următorul subiect.

Dar, probabil, greșeala a fost făcută, în baza Strategiei, a ministrului Partidului Liberal Democrat, din câte mi-aduc aminte. De aceea o să depășim acest subiect.

În continuare, domnul Țurcan.

Vă rugăm frumos, poftiți.

Domnul Vladimir Țurcan:

Vă mulțumesc, domnule Președinte.

Stimate domnule raportor,

Noi ieri la ședința comisiei am abordat mai multe întrebări.

Dumneavoastră ne-ați prezentat, vă mulțumim foarte mult, lista criteriilor... proiectul, de fapt, listei, proiectul criteriilor care dumneavoastră aveți de gând să negociați cu Banca Mondială. Deci criteriile, în baza cărora vor fi selectate cele 160 de instituții de învățământ.

Nu știu, eu m-am uitat atent în aceste criterii, așa am înțeles că avantajul o să aibă cei care au, cel puțin, 400 de copii.

Domnul Igor Șarov:

Da, așa este, domnule deputat.

Domnul Vladimir Țurcan:

Cam așa se primește.

Evident că instituțiile de învățământ în care fac studii copiii reprezentanților minorităților naționale, deja reieșind din acest criteriu – 400 de copii, nu vor nimeri, practic, nici o instituție, ceea ce este foarte regretabil.

Dar nu vor nimeri inclusiv din cauza că părinții, neavînd o perspectivă, nevăzînd o perspectivă pentru copiii lor, din cauza criteriului care este stabilit nu prin Codul de învățământ, dar prin instrucțiunile respective ale ministerului ce ține de numărul de elevi în clasele liceale – 25 de copii.

Ei, pur și simplu, la nivelul gimnaziilor, sînt clar că mai puțini decît 400.

Cum rezolvăm noi problema cu aceste școli atunci?

Domnul Igor Șarov:

Da. Vă mulțumesc foarte mult, domnule deputat.

Parțial la prima parte, dacă îmi permiteți să răspund și la partea întrebării domnului Cobzac. N-am utilizat noțiunea de „școală de circumscripție”... în cazul Acordului adițional numai de aceea că la 23 de școli în cazul primului PRIM-e da, au fost doar școlile de circumscripție.

Acum pentru a lărgi gama școlilor care ar putea să fie dotate cu acestea – liceele mari din centrele raionale, din orașe, am ajuns la concluzia, în rezultatele discuțiilor noastre cu colegii de la bancă... de la Banca Mondială că vor beneficia nu numai școlile de circumscripție, ci și liceele și școlile care corespund cerințelor care au fost înaintate.

Domnule deputat,

Trebuie cu ceva să începem. Și dacă vorbim de aceste 160 de școli, în egală măsură putem să vorbim despre... școlile de circumscripție, de ce numai primele 23 au fost selectate să beneficieze de servicii de asemenea calitate. Sperăm să identificăm și alte resurse financiare care ar contribui la îmbunătățirea situației în domeniul de care am vorbit și pentru alte școli care nu se revăd în acestea.

... discuțiile au fost ... în această toamnă pentru a nu da posibilități interpretărilor... conform criteriilor și indicatorilor care au fost expuși, mi se creează impresia că sînt foarte și foarte clari.

Domnul Andrian Candu:

Vă rugăm frumos, domnule Țurcan, a doua întrebare sau precizare.

Domnul Vladimir Țurcan:

Doar o precizare în cazul dat.

Eu așa înțeleg că aceste criterii încă n-au fost discutate cu Banca Mondială (*voce nedeslușită*) și posibil că vor fi careva modificări sau nu din partea dumnealor?

Domnul Igor Șarov:

Criteriile au fost discutate în toamnă și au fost trimise la bancă, fiindcă și reprezentanții băncii își doresc foarte mult ca la capitolul legat de selectare să fie criteriile care ar corespunde într-un totu rigurilor care impun proiectele de acest gen, domnule președinte.

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumim foarte mult.

Și a doua întrebare.

Domnul Vladimir Țurcan:

Mulțumesc.

Și a doua. De fapt, nu este întrebare, dar o propunere, sugestie care am expus-o și în cadrul comisiei, dar aș vrea să fie fixat și în stenograma ședinței în plen că, totuși, vă rog foarte mult să revedeți aceste criterii, deoarece... eu am în vedere ce ține de numărul de elevi în licee... în clasele liceale, deoarece, uitați-vă, noi vorbim despre liceele de circumscripție sau instituții de învățământ, școli, dar Ștefan Vodă n-are nici un liceu, în care copiii reprezentanților minorităților naționale pot să facă studii, nici un liceu. Și ei sînt nevoiți să ducă copiii în Transnistria, la Tiraspol, ceea ce este deja problemă nu, pur și simplu, demografică, dar și problema politică.

Domnul Igor Șarov:

Da. Vă mulțumesc frumos, domnule deputat, pentru continuarea acestei discuții de acum care am avut-o... destul de productive în cadrul comisiei. De altfel, în intervenția mea de astăzi, eu intenționat am fixat și această problemă legată de criterii după discuția care am avut-o ieri.

Sigur că dumneavoastră aveți dreptate, dar criteriile care au fost elaborate pentru a da viabilitate tezei care a fost enunțată în discuțiile noastre cu reprezentanții Băncii Mondiale... astea-s regulile jocului, pentru moment.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim foarte mult.

Au mai rămas două intervenții.

Una a domnului Batrîncea și pe urmă doamna Ciobanu.

Vă rugăm frumos, cât mai succint.

Vă rugăm, domnule Batrîncea.

Domnul Vlad Batrîncea:

Da. Mulțumesc.

Într-adevăr, succint, deoarece în comisia permanentă am susținut acest proiect.

Domnul Șarov cunoaște.

Noi, într-adevăr, fracțiunea noastră credem și tindem ca educația să fie finanțată, că este cea mai principală investiție a statului în propriul viitor și trebuie să găsim toate sursele posibile și disponibile pentru îmbunătățirea bazei tehnico-materiale a școlilor.

O problemă, totuși, apare la noi, la fracțiunea noastră.

Domnule Șarov,

Totuși, metodologia cum acești bani vor fi gestionați și, într-adevăr, ideea noastră constă că sursele suplimentare creditate avem nevoie de ele atunci când trebuie de întreținut școli mici. Că noi înțelegem că acele reforme care au fost lansate de ministerele precedente au dus la o politică simplistă că, dacă noi nu putem întreține școala, haideți s-o închidem, e „simplu ca bună ziua”. Dar, pînă la urmă, dacă noi procedăm tot așa mai departe, chiar și dacă o să investim bani în educație, dar vor dispărea școli mici, înseamnă că vor dispărea și localități.

Totodată, țări mai dezvoltate, chiar și Japonia și țări europene, ei au o practică că este categoric interzisă optimizarea școlilor mici și ei sînt gata să finanțeze chiar și școli acolo unde sînt 20–30 de copii, de aceea că fiecare copil pentru dînșii este o valoare națională.

De aceea, domnule Șarov, noi sîntem gata să votăm în a doua lectură pentru acest proiect, dar rugămintea noastră către dumneavoastră, către ministerul pe care îl reprezentați, este ca dumneavoastră să revizuiți metodologia alocării acestor bani.

Noi sîntem gata să votăm pentru împrumutarea banilor numai în condițiile în care acești bani vin acolo unde este greu statului, dar acolo unde trebuie de păstrat școlile despre care a vorbit și domnul Țurcan, că noi cunoaștem că sînt raioane întregi în care nu este nici un liceu. Și de aceea noi vă chemăm ca dumneavoastră să vă mai gîndiți la metodologie și din acei bani care vor fi împrumutați, să fie oferit un sprijin financiar și școlilor

mici... Nu trebuie să vă bazați doar pe școli de circumscripție. Școlile acestea, cît de cît, sînt dotate.

Noi vorbim că dacă, de exemplu, ne referim la rezultatele la sesiunea de BAC, dacă dumneavoastră faceți analiză, școlile mici sau raioanele care sînt mai înapoiate, mai puțin dezvoltate economic, au rezultate mai proaste.

De aceea, în opinia noastră, metodologia trebuie să fie următoarea, ca banii aceștia să fie oferiți, în primul rînd, acolo unde este greu, dar nu să consolidăm acolo unde și așa cît de cît condițiile sînt adecvate.

Mulțumesc.

Domnul Igor Șarov:

Da, vă mulțumesc dumneavoastră, domnule deputat.

O să încercăm de acum să discutăm problema dată cu colegii de la Bancă.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim foarte mult.

Și ultima intervenție – doamnă Ciobanu, vă rugăm frumos.

Doamna Maria Ciobanu:

Domnule secretar de stat,

Ați afirmat astăzi și pe bună dreptate că Ministerul Educației trebuie să fie preocupat de politici educaționale, dar, de fapt, aceasta nu faceți dumneavoastră, fiindcă redeschiderea și închiderea școlilor nu ține de competența Ministerului Educației.

Și aș vrea să-mi spuneți acum, deoarece doamna ministru Babuc a repetat afirmația liderului dumneaei de partid că va redeschide mai multe școli, după experiența proastă pe care a avut-o Ministerul Educației cu redeschiderea unor școli în raionul Cantemir, satul Flocoasa, raionul Soroca, satul Țepilova, spuneți-mi, vă rog, dacă Ministerul Educației va mai continua această practică de deschidere a unor școli fără copii? Asta e prima întrebare.

Și a doua întrebare. Spuneți-mi, vă rog, vorbim despre ce vrei atunci cînd este luat în dezbatere subiectul educației, dar nu vorbim absolut niciodată nimic despre pregătirea cadrelor didactice, ce presupune... să presupunem și în acest chiar proiect de Lege pentru ratificarea Acordului de finanțare și la pregătirea profesorilor, a cadrelor didactice, deoarece educația este un proces viu, în continuă schimbare.

Iar cine să o facă, de exemplu... vorbim de educația digitală, cine să o facă, domnule secretar de stat, dacă profesorii nu sînt pregătiți pentru schimbările din învățămînt?

Vă mulțumesc.

Domnul Igor Șarov:

Doamnă deputat,

Vă mulțumesc și eu foarte mult pentru întrebare.

De fapt, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării nu închide școli. Nu le închide Ministerul Educației, este prerogativa autorităților publice locale. Ceea ce am făcut noi pe parcursul ultimei perioade de timp, de fapt, în baza unui studiu care a fost elaborat de către colegii... cu sprijinul Băncii Mondiale și care a fost lansat în august anul trecut, unde am încercat o radiografiere a situației în întreaga republică. Dacă au fost închise anumite școli, au rămas banii în educație sau nu, am analizat managementul fiecărei din instituții, am văzut care sînt lacunele în utilizarea resurselor financiare. Avem situația la moment pe fiecare din raioanele din Republica Moldova și pe care vă chemăm la o discuție în momentul cînd va fi lansat studiul de care vă vorbesc. O să vedeți că în baza indicatorilor care au fost elaborați, datele din acest studiu și recomandările care vin, repet încă o dată, din partea Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, nicidecum impunerea unor anumite clișee. Este primul moment.

Și al doilea. Vă mulțumesc foarte mult pentru întrebare cînd vorbiți de formarea profesorilor. Da, sîntem, într-adevăr, foarte mult... ne deranjează faptul de acum că în anul trecut din cei 1800 și ceva de absolvenți au ajuns numai 123 în școală. Lucrăm acum asupra unui program care ar reanima prestigiul profesiei de pedagog.

Dar în afară de acele idei care au fost lansate, spre exemplu, și cînd vorbim acum de acest proiect, de acele 17 milioane de lei pentru formarea continuă a profesorilor, aș evidenția două: prima – noi oferim profesorului posibilitatea să-și aleagă pentru prima dată din cele 15 instituții din Republica Moldova, cele care există, banul merge după profesor. Deci noi nu insistăm – Institutul Științe ale Educației, Universitatea din Tiraspol, Universitatea Pedagogică. Fiecare trimestru în funcție de centrul care și l-a selectat profesorul, noi transferăm și banii.

A doua etapă va urma acreditarea acestor instituții. Sîntem cu ochii respectiv și pe instituții, că sînt diferite de acum, acolo unde se bifează numai anumite activități. Cel de-al doilea segment cu care iarăși sînt de acord totalmente cu dumneavoastră cred că atunci cînd vorbim de reforma curriculară și cele 15 milioane de lei care pentru acest an sînt planificate. În luna februarie am invitat să participe la concurs pentru noua curriculă la clasele primare, la educația civică și la tehnologiile informaționale specialiști care pînă la începutul lunii iunie trebuie să definitiveze un produs.

Vreau să cred că pentru prima dată se lucrează cu toate grupurile în paralel ca să nu se repete, spre exemplu, materialul care este prezentat în clasa întâi, în a patra la diverse obiecte.

Trebuie să recunoaștem, doamnă Ciobanu, că noi, ca și profesori venind din aceeași castă, că diferențele care au fost pe parcursul anilor unde fiecare din fizicieni, cei de limbă română, istorie trăgeau la orele pe care trebuie să le aibă, ele au fost. Avem astăzi o posibilitate ideală, în opinia mea, în care am putea respectiv... pe de o parte, să desconggestionăm acest proces și să dăm un proces normal, ca să nu fie repetări și să putem oferi un produs normal.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim. Mulțumim.

Vă rog frumos să vă atrag atenția că chiar dacă e foarte important subiectul educației totuși avem un anumit subiect legat de finanțare.

Doamnă Ciobanu,

Vă rog frumos, a doua întrebare sau precizare.

Doamna Maria Ciobanu:

Eu vă mulțumesc pentru răspuns, domnule secretar de stat.

Pur și simplu, am vrut să vă fac atent la faptul că una se declară și alta se face. Eu am citat-o pe doamna ministru Babuc care a spus public că Ministerul Educației va redeschide mai multe școli.

În rest, vă mulțumesc.

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumim foarte mult.

Vă mulțumim, domnule Șarov, și pentru faptul că ați răspuns la toate întrebările, și pentru răbdare.

Și trecem la următoarea etapă pentru examinarea și dezbaterăa acestui subiect, și anume îl invităm pe domnul Creangă, președintele Comisiei economie, buget și finanțe, să ne prezinte raportul comisiei la acest proiect de lege.

Domnul Ștefan Creangă:

Stimate domnule Președinte,

Onorat Plen,

Comisia economie, buget și finanțe a examinat proiectul de lege prezentat în conformitate cu articolul 86 alineatul (1) din Constituția Republicii Moldova și articolul 14 alineatul (3) din Legea privind tratatele internaționale ale Republicii Moldova, de către Președintele Republicii Moldova, și comunică următoarele.

Acordul de finanțare (Finanțare adițională pentru Proiectul Reforma Învățământului în Moldova) dintre Republica Moldova și Asociația Internațională pentru Dezvoltare, semnat la Chișinău la 12 martie 2018, prevede acordarea Republicii Moldova a unui credit considerat de Asociația

Internațională pentru Dezvoltare să fie la condiții concesionale, în mărime de 7,1 milioane Drepturi Speciale de Tragere sau aproximativ 10 milioane dolari SUA). Perioada limită de implementare a proiectului este pînă la data de 30 iunie 2020.

Prezentul Acord de finanțare constituie o continuare a reformelor în domeniul educației. În cadrul finanțării adiționale, Proiectul Reforma Învățămîntului în Republica Moldova va continua susținerea activităților existente, inițiate în cadrul Proiectului inițial, precum și unele activități adiționale.

Obiectivul Proiectului Reforma Învățămîntului în Moldova este de a îmbunătăți condițiile de învățare în școli și de a consolida sistemele de monitorizare în educație prin promovarea reformelor eficiente în sectorul educațional.

În conformitate cu prevederile Acordului de finanțare, creditul va fi oferit la condiții standard ale Băncii Mondiale. Proiectul va fi implementat pînă la data de 30 iunie 2020, iar perioada de rambursare este de 30 ani, la fiecare 15 ianuarie și 15 iulie ale anului vor fi achitate ratele necesare. Sigur că valuta este stabilită în dolari americani.

Și prezint tranșele care vor fi achitate:

– începînd cu 1 iulie 2023 – 15 ianuarie 2043, procentajul va fi de 1,65% din suma principală a Creditului;

– iar de la 01 iulie 2043 – 15 ianuarie 2048, 3,4% din suma principală a Creditului.

Sigur că acest credit are o perioadă de grație de 5 ani de zile.

Rata dobînzii este de 1,25% anual la soldul mijloacelor retrase din credit. Acordul prevede expres taxa de angajament în mărime de 0,5% anual la soldul mijloacelor neretrase din credit și taxa de deservire în mărime de 0,25% anual la soldul mijloacelor retrase din credit.

Implementarea Proiectului va fi efectuată de către Ministerul Educației, Culturii și Cercetării prin intermediul coordonatorului de proiect. Procedurile de achiziții și de debursare se vor desfășura conform procedurilor Băncii Mondiale, și anume prin metoda tradițională de debursare.

În contextul celor expuse, Comisia economie, buget și finanțe propune proiectul de lege spre examinare Parlamentului și adoptare în primă și a doua lectură, ca fiind lectură finală.

Vă mulțumesc.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim.

Nu sînt întrebări.

Vă mulțumim.

Cer scuze. Da, nu sînt întrebări.

Vă mulțumim foarte mult.

Și în continuare, doamna Ivanov, președintele Comisiei pentru politică externă și integrare europeană, vă rugăm să ne prezentați coraportul comisiei.

Doamna Violeta Ivanov:

Stimate domnule Președinte,

Stimați colegi,

Comisia politică externă și integrare europeană a examinat prezentul proiect de lege și comunică următoarele.

Acordul de finanțare dintre Republica Moldova și Asociația Internațională pentru Dezvoltare, potrivit Legii privind tratatele internaționale ale Republicii Moldova, se încadrează în categoria tratatelor internaționale, supuse examinării și ratificării de către Parlament.

Acordul, semnat la Chișinău la 12 martie 2018, prevede acordarea Republicii Moldova a unui împrumut pentru finanțarea adițională a Proiectului Reforma Învățămîntului în Republica Moldova. Proiectul Reforma Învățămîntului în Republica Moldova a fost lansat în 2013 în scopul consolidării calității învățămîntului prin susținerea reformelor de eficientizare a sectorului educației. Termenul de implementare a Proiectului este stabilit pînă la 30 iunie 2020.

Proiectul constă din următoarele componente, și anume:

Componenta A. Consolidarea calității învățămîntului.

Componenta B. Îmbunătățirea eficacității sectorului educației.

Componenta C. Perfecționarea capacității Ministerului Educației, Culturii și Cercetării de monitorizare a reformelor.

Prezentul Acord de finanțare adițională constituie o oportunitate de a continua reformele în domeniul educației în vederea îmbunătățirii calității și eficienței în învățămîntul primar și secundar general. În acest sens, resursele financiare adiționale vor permite Ministerului Educației, Culturii și Cercetării să extindă domeniul de aplicare a principalelor activități, sporind impactul lor de dezvoltare și promovînd sustenabilitatea acestora.

Prevederile acordului corespund priorităților naționale în domeniul învățămîntului general, nu contravin legislației naționale și nu afectează drepturile și obligațiunile asumate de Republica Moldova în conformitate cu alte instrumente internaționale, la care statul nostru este parte.

În contextul celor expuse, Comisia politică externă și integrare europeană propune adoptarea proiectului de Lege pentru ratificarea

Acordului de finanțare între Republica Moldova și Asociația Internațională pentru Dezvoltare în prima și a doua lectură.

Vă mulțumesc.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim foarte mult.

Și în continuare, domnule Hotineanu, președintele Comisiei cultură, educație, cercetare, tineret, sport și mass-media, vă rugăm să ne prezentați coraportul comisiei.

Domnul Vladimir Hotineanu:

Stimate domnule Președinte,

Doamnelor și domnilor deputați,

Comisia cultură, educație, cercetare, tineret, sport și mass-media a examinat proiectul de Lege nr. 147 și cu votul membrilor prezenți (7 – „pro”) propune proiectul de lege spre examinare și adoptare plenului Parlamentului.

Vă mulțumesc.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim foarte mult.

Dragi colegi,

Nu mai sînt altele pe marginea acestui subiect, iată de ce încheiem dezbaterile la proiectul nr. 147 din 10 mai 2018, proiect de Lege pentru ratificarea Acordului de finanțare între Republica Moldova și Asociația Internațională pentru Dezvoltare.

Și revenim la vot la ora 14.00, precum a fost stabilit.

În continuare, vă propun pentru examinare și dezbateră **proiectul nr. 151 din 15 mai 2018**, subiectul nr. 9 de pe ordinea de zi, **proiectul de Lege cu privire la modificarea și completarea Legii bugetului de stat pentru anul 2018**.

Fiind vorba despre amendamentele la bugetul de stat din acest an.

Și-l rugăm foarte mult să vină la tribuna principală pe domnul Octavian Armașu, ministrul finanțelor.

Domnul Octavian Armașu – ministru al finanțelor:

Stimate domnule Președinte al Parlamentului,

Stimați deputați,

Se prezintă spre examinare proiectul de Lege pentru modificarea și completarea Legii bugetului de stat pe anul 2018 nr. 289 din 15 decembrie

2017. Proiectul menționat a fost elaborat în temeiul prevederilor articolului 61 al Legii finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr. 181.

Factorii de bază care au determinat modificările operate în bugetul de stat pentru anul 2018 sînt următorii:

1. Ajustarea indicatorilor bugetari la venituri, cheltuieli și soldul bugetar, reieșind din actualizarea prognozelor principalilor indicatori macroeconomici, care au fost coordonate cu experții Fondului Monetar Internațional în cadrul misiunii desfășurate în luna martie curent.

Revizuirea și prioritizarea programelor de cheltuieli, implementarea programelor noi. Continuarea implementării reformei administrației publice centrale.

Conform scenariului scontat pentru anul 2018, la bugetul public național veniturile se majorează cu 963,9 milioane de lei, cheltuielile cu 1 miliard 312,5 milioane de lei, iar deficitul se majorează cu 348, 6 milioane de lei.

Ca pondere în PIB veniturile vor constitui – 35,6 la sută, cheltuielile – 38,7 la sută, iar deficitul – 3,1 la sută din PIB. La nivelul bugetului de stat veniturile se majorează cu 303, 5 milioane de lei, cheltuielile cu 652,1 milioane de lei, ca pondere în PIB deficitul va constitui – 3,1 la sută.

Veniturile bugetului de stat. Printre factorii care au avut un efect pozitiv asupra reestimării încasărilor la buget pot fi enumerați următoarele:

– accelerarea ritmurilor de creștere economică pînă la 3,8 la sută față de 3 la sută, estimat la etapa elaborării bugetului pentru anul curent, datorită unei prognoze mai optimiste referitor la creșterea producției industriale și agricole.

– majorarea ritmurilor de creștere a comerțului exterior la export pînă la 15 la sută, la import pînă la 17,4 la sută față de cele luate în calcul la etapa proiectului de buget, respectiv 8 la sută și 6 la sută;

– creșterea salariului mediu lunar pe economie cu 7,8 la sută față de 7,2, estimat în Legea bugetului.

Astfel, comparativ cu bugetul aprobat, se estimează o majorare a veniturilor proprii și concomitent o diminuare a granturilor externe, și anume:

– încasările la impozite și taxe se majorează cu 1 miliard 78,5 milioane de lei sau cu 3,4 la sută și vor constitui 33 miliarde 153,1 milioane de lei;

– încasările la alte venituri se majorează cu 123,8 milioane de lei sau cu 7,3 la sută și vor constitui 1 miliard 828,3 milioane de lei;

– intrările din granturi se diminuează cu 902,8 milioane de lei sau cu 35,4 la sută și constituie 1 miliard 927,2 milioane de lei;

– granturile externe pentru susținerea bugetului se reduc cu 903,7 milioane de lei sau cu 41,3 și vor constitui 1 miliard 285 milioane de lei.

În estimările scontate ale bugetului de stat granturile pentru suport bugetar au fost excluse granturile din partea Comisiei Europene care au fost primite la finele anului 2017, adică mai devreme decât ne-am așteptat, precum și pentru sectorul energetic și tranșa a treia din asistența macrofinanciară.

Astfel, estimările scontate pentru anul 2018 includ șase programe de suport bugetar din partea UE, care au fost evaluate și pentru care a fost primită confirmarea din partea Uniunii Europene în sumă de 62,1 milioane de euro.

Granturile destinate proiectelor finanțate din surse externe se majorează cu 0,9 milioane de lei și vor constitui 641,7 milioane de lei, intrările de granturi au fost reestimate reieșind din situația implementării acestor proiecte în anul curent.

Cheltuielile bugetului de stat.

În scenariul scontat pentru anul 2018 se urmărește majorarea cheltuielilor capitale finanțate din surse proprii, dar și a cheltuielilor din domenii prioritare precum educația. Cele mai mari majorări referindu-se la Programul de reparație a drumurilor publice naționale, locale, comunale și a străzilor, se alocă suplimentar 800 milioane de lei.

Achiziționarea ambulanțelor din surse interne – 105 milioane de lei, majorarea cu 2 lei a normei financiare de alimentare a copiilor. De fapt, bugetul prevedea majorarea cu un leu, noi acum mai majorăm încă cu 2 lei, practic în a doua jumătate a anului majorarea în total va fi cu 3 lei față de anul 2017. Dezvoltarea Serviciului Național Unic pentru apeluri de urgență 112 – 63,6 milioane de lei.

Această majorare a substituit parțial și diminuarea cheltuielilor în cadrul proiectelor finanțate din surse externe. Astfel, cheltuielile suportate din contul resurselor generale și celor colectate de autoritățile instituțiilor bugetare se majorează în total cu 1 miliard 355,1 milioane de lei sau circa 3,7 la sută și vor constitui 38 miliarde 370,5 milioane de lei.

Cheltuielile în cadrul proiectelor finanțate din surse externe se diminuează cu 703 milioane de lei sau cu 16,3 la sută față de nivelul aprobat, reieșind din reestimarea indicatorilor proiectelor finanțate din surse externe și a posibilităților acestora de valorificare a alocațiilor prevăzute și vor constitui 3 miliarde 614 milioane de lei.

În aspectul categoriilor economice cheltuielile curente în bugetul de stat se majorează cu 553,4 milioane de lei. În rezultatul acestora vor constitui 35 miliarde 789,8 milioane de lei și includ următoarele categorii.

Cheltuielile de personal se majorează cu 103,8 milioane de lei și vor constitui 6 miliarde 821 milioane de lei.

Necesitățile pentru implementarea normelor prevăzute de legislația în vigoare, precum ar fi asigurarea majorării cu 10 la sută a salariilor pentru funcțiile de angajați salariați în baza rețelei tarifare unice începând cu 1 ianuarie 2018.

Calcularea primei de asigurare obligatorie de asistență medicală la ajutorul material – 81,9 milioane de lei.

Totodată, prevedem întărirea capacității unor autorități publice care au fost create sau reorganizate, și anume Serviciul pentru Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor, Autoritatea Națională de Integritate, Agenția de Recuperare a Bunurilor Infraționale în cadrul Centrului Național Anticorupție, cheltuieli pentru Comisia Electorală Centrală legate de alegerile locale – 32,4 milioane de lei.

Transferul către bugetele locale se majorează cu 72,5 milioane de lei urmare a majorării normei financiare de alimentare a copiilor, elevilor din instituțiile de învățământ începând cu 1 septembrie 2018.

Transferurile către bugetul asigurărilor sociale de stat se reduc la total cu 293,4 milioane de lei în legătură cu modificarea numărului beneficiarilor și măririi medii a prestațiilor sociale și vor constitui 6 miliarde 465,1 milioane de lei.

Totodată, țin să menționez că veniturile proprii ale bugetului asigurărilor sociale se majorează cu 319,9 milioane de lei.

Cheltuielile pentru prestații sociale se majorează cu 16,7 milioane de lei și vor constitui 387 milioane de lei. Majorarea este cauzată de achitarea indemnizațiilor la încetarea raporturilor de muncă și creșterea ajutoarelor bănești.

Cheltuielile pentru subsidii se estimează la circa 3 miliarde 764,8 milioane de lei, o creștere cu 992,1 milioane de lei preponderent din contul creșterii cu 800 milioane de lei alocații pentru Programul de reparație a drumurilor.

Cheltuielile pentru bunuri și servicii se majorează cu 217,2 milioane de lei.

Cheltuielile pentru achitarea dobânzilor aferente datoriei de stat, în special cele interne, se reduc cu 151,6 milioane de lei și vor constitui 1 miliard 667,9 milioane de lei, în legătură cu costuri mai mici pentru deservirea valorilor mobiliare de stat.

Cheltuielile capitale în bugetul de stat pentru anul curent se vor direcționa, la cheltuieli capitale se vor direcționa 6 miliarde 194,7 milioane de lei sau cu 98,7 milioane de lei mai mult decât a fost în bugetul aprobat. Aceasta include efectul net al diminuării cheltuielilor în cadrul proiectelor

finanțate din surse externe și majorarea în consecință a cheltuielilor capitale finanțate din surse proprii.

Deci balanța bugetului de stat și finanțarea deficitului bugetar. Modificările operate la partea de venituri și cheltuieli a bugetului de stat s-au soldat cu majorarea deficitului aprobat al bugetului de stat cu 348,6 milioane de lei. În sumă nominală deficitul bugetului va constitui 5 miliarde 62,5 milioane de lei.

Principalele modificări la sursa de finanțare a deficitului bugetului de stat se prezintă după cum urmează:

La active financiare se majorează suma 192 milioane de lei.

Reducerea sumei împrumuturilor externe cu 1 miliard 768,1 milioane de lei, dintre care cu 1 miliard 49,3 milioane de lei din contul împrumuturilor pentru susținerea bugetului și 820 milioane de lei din contul împrumuturilor destinate proiectelor finanțate din surse externe.

Sumele destinate rambursării împrumuturilor externe în urma precizării termenelor de rambursare și fluctuației cursului valutar se reduc cu 101,7 milioane de lei.

Totodată, se majorează emisiunile de valori mobiliare de stat cu 600 milioane de lei față de suma aprobată în buget. Soldul datoriei de stat la finele anului, la 31 decembrie 2018, în valori nominale se estimează la 56 miliarde 976,5 milioane de lei, în diminuare cu 4 miliarde 753 față de valoarea aprobată în bugetul de stat.

Ponderea soldului datoriei de stat în PIB se va micșora cu 3% față de valoarea aprobată în buget pentru finele anului 2018 și va constitui 35 la sută din PIB.

În structura datoriei de stat la finele anului 2018 ponderea datoriei de stat externe va constitui 57 la sută, iar datoriei de stat interne cu 42,9 la sută.

În concluzie, parametrii revizuiți ai bugetului de stat pentru anul 2018 se prezintă după cum urmează:

- La venituri – în sumă de 33 miliarde 992 milioane de lei.
- La cheltuieli – în sumă de 41 miliarde 984,5 milioane de lei.
- Deficitul – în sumă de 5 miliarde 62,5 milioane de lei.

Stimați deputați,

Ținând cont de cele menționate în raport, rog susținerea acestui proiect de lege.

Domnul Valeriu Ghilețchi:

Domnule ministru,

Vă mulțumim pentru prezentarea acestui proiect de lege.

Acum urmează întrebări din partea deputaților. Și primul deputat care va adresa întrebări este domnul Valerian Bejan.

Domnul Valerian Bejan:

Mulțumesc, domnule Președinte al ședinței.

Stimate domnule ministru,

În raportul dumneavoastră și în nota informativă prezentată nouă avem o cifră care indică o diminuare a granturilor în volum de 902,8 milioane de lei. Cum se explică această diminuare? Care-i cauza?

Mulțumesc.

Domnul Octavian Armașu:

Deci există două cauze majore, dacă să mă refer la sumele cele mai mari. Una este faptul că noi am primit înainte de termen suma, suportul bugetar pentru programul ENPARD care, după toate înțelegerile preliminare cu Uniunea Europeană, se presupunea să le primim în 2018 și, respectiv, au fost incluse în bugetul 2018, dar noi le-am primit, dacă nu mă înșel, pe 27 sau pe 28 decembrie 2017, cu câteva zile înainte de termen. Respectiv, ele au majorat veniturile la buget în 2017, dar deja nu se mai regăsesc în veniturile pentru anul 2018.

O altă situație este legată de tranșa a treia a asistenței macrofinanciare care conține componente de grant de 20 milioane de euro. Această tranșă noi nu o vom reuși s-o obținem în 2018 în virtutea faptului că acest program s-a implementat ceva mai târziu decât am estimat noi la momentul când elaboram bugetul, semnarea lui, de fapt, s-a amânat cu aproape 3 luni, în loc de septembrie s-a amânat în... s-a semnat în noiembrie.

Respectiv, tehnic, chiar noi nu avem posibilitate să facem toate emisiunile de evaluare pentru a... din partea Uniunii Europene ca să evaluăm acțiunile și să primim tranșele. Deci acolo sînt anumite limitări și ca distanța între tranșă. Respectiv, pentru anul curent prevedem două tranșe al asistenței macrofinanciare. Cea de-a treia tranșă va fi inclusă în bugetul pentru 2019.

Astea sînt principalele momente care au afectat, care au dus la aceea că am redus sumele estimate pentru încasări sub formă de granturi.

Domnul Valeriu Ghilețchi:

Da. Vă mulțumim.

A doua întrebare, domnule Bejan.

Poftim.

Domnul Valerian Bejan:

Da, pentru început o mică precizare. Deci dacă o să continue reformele cu aceeași viteză, aceleași tempouri cu care mergeți acum, este un mare semn de întrebare că vor fi aceste granturi în 2018, pînă la sfîrșitul anului și începutul 2019.

A doua întrebare. Deci la capitolul „Acoperirea deficitului bugetar” dumneavoastră nu prevedeți nici un leu din recuperarea miliardului furat.

Să înțeleg că deja l-ați trecut în istorie sau la uitare sau aveți bune speranțe că nu va fi recuperat nimic din acest miliard, de nu prea vedeți nimic dintr-însul?

Mulțumesc.

Domnul Octavian Armașu:

Deci eu n-am să dau aprecieri evaluărilor dumneavoastră, ale mersului reformelor, eu am să las, totuși, europenii să se expună și, la momentul potrivit, eu cred că noi vom primi deja și confirmări la ceea ce-am făcut – la implementarea acțiunilor asumate de Guvern în cadrul acestui Acord. De aceea haideti să nu speculăm pe acest subiect, că sînt doar declarații politice fără suport.

În ceea ce ține recuperarea bunurilor, nimeni... cum era această lozincă pe vremuri: „Nimic nu-i uitat, nimeni nu se uită”, da. (*Rumoare în sală.*)

Deci noi acuma... acum se lucrează asupra unei Strategii de recuperare a bunurilor fraudate care foarte curînd va fi făcută publică, unde vor fi clar stabilite rolurile și acțiunile care... rolurile diferitor instituții ale statului și acțiunile care trebuie să le întreprindă în etapa următoare pentru a recupera bunurile fraudate și a recupera, de fapt, și prejudiciul adus statului, prin devalizarea acelor bănci, unde statul a fost nevoit să intervină financiar cu credite de urgență.

Domnul Valeriu Ghilețchi:

Da. Vă mulțumim.

Dacă aveți ultima precizare, domnule Bejan.

Poftim.

Domnul Valerian Bejan:

Da, o precizare.

Domnule ministru,

S-a creat impresia că dumneavoastră ați încurcat locul unde raportați. Deci dumneavoastră raportați în fața deputaților, și nu a instituțiilor europene. Așa că noi trebuie să dăm apreciere la ceea ce se face la dumneavoastră în primul rînd, pe urmă instituțiile europene. Instituțiile

europene deja au dat aprecierea atunci cînd v-au refuzat alocarea... dintre acele 100 de milioane care nu se știe dacă o să-i mai primiți pînă la sfîrșitul anului.

Mulțumesc.

Domnul Valeriu Ghilețchi:

Bine. Mulțumim de precizare.

Următoarea întrebare vine din partea doamnei deputat Alina Zotea.

Doamna Alina Zotea-Durnea:

Mulțumesc, domnule vicepreședinte.

Domnule ministru,

Personal v-am întrebat ieri cu privire la Pensiunea din Holercani și ați menționat că dumneavoastră personal nu mergeți și nu folosiți această vilă de protocol. Dar vreau, totodată, să vă întreb dacă ministerul pe care-l conduceți a reziliat contractul cu această vilă, din cauza că știți că fiecare minister plătește sau încheie un contract cu Pensiunea din Holercani și plătește o sumă între 30 de mii de lei și 60 de mii de lei. Fiindcă, de altfel, ajungem să înțelegem că dumneavoastră personal nu mergeți, dar, în schimb, o folosesc poate colegii dumneavoastră din minister.

Vă mulțumesc.

Domnul Octavian Armașu:

Nu țin minte să fi reziliat așa contract, din simplul motiv că nu l-am semnat. Eu țin minte că mi s-a propus să-l semnez și eu nu l-am semnat încă la începutul mandatului.

Domnul Valeriu Ghilețchi:

Vă mulțumim pentru răspuns succint.

Doamnă Zotea,

Dacă aveți o altă întrebare, poftim.

Doamna Alina Zotea-Durnea:

Domnule ministru,

Ar trebui să cunoașteți tot ce se întîmplă în acest minister. Și dumneavoastră, ca un ministru al finanțelor, trebuie să știți unde merg banii și pe ce contracte.

Domnul Octavian Armașu:

Păi, eu am spus că nu am semnat contractul...

Doamna Alina Zotea-Durnea:

O să verificați. Eu cred că astăzi o să ridicați acest contract. Și vreau să vă spun că trebuie să vedeți și cîți bani merg din acest minister pentru

această vilă. Fiindcă, de altfel, noi mărim și dumneavoastră ați spus personal în prezentarea rectificării că mărim cu 3 lei pentru alimentarea copiilor, dar banii care ar trebui să-i folosim și să majorăm cu mult mai mult decât ne-am fi permis merg, de exemplu, 12 milioane către această Pensiune de la Holercani.

Și următoarea întrebare.

Domnule ministru,

Noi am discutat și ieri în comisie. Dumneavoastră ne-ați spus că, într-adevăr, există și în raport că finanțarea externă a fost redusă cu aproximativ 1 miliard 900 de milioane.

Și în nota informativă este specificat că în urma... de exemplu, au fost reduse intrările pe niște proiecte majore care trebuiau să fie realizate. Și vorbim acum de construcția Penitenciarului din Chișinău, reabilitarea rețelelor electrice, construcția Sălii Polivalente, proiectul de susținere a Programului în sectorul drumurilor.

Spuneți-ne, vă rog, ce se întâmplă cu aceste proiecte, când vor fi realizate și care este motivul, totuși, reducerii acestei finanțări externe?

Mulțumesc.

Domnul Octavian Armașu:

Deci cu mențiune încă o dată la Pensiunea din Holercani, am spus ieri în comisie și am să repet și astăzi în plen, sînt bunuri ale statului care trebuiesc întreținute, deoarece dacă noi nu cheltuim bani pentru întreținere, ele se vor deteriora și astfel noi vom prejudicia averea statului. Respectiv, din aceste considerente, pentru întreținerea lor, se alocă bani din bugetul de stat.

În ceea ce ține de finanțarea externă și aceste proiecte. Deci noi, din start, când am făcut bugetul pe anul curent, ne-am propus să menținem un anumit nivel de investiții. Și vrem să ne asigurăm că acolo unde nu reușesc donatorii cu forțele lor să implementeze proiectele, noi ne implicăm cu sursele proprii și menținem nivelul de investiții.

De fapt, asta s-a regăsit în situația cu programele din sectorul drumurilor și banii... cele 400 de milioane care s-au redus la drumuri și la alte proiecte, noi le-am alocat sub formă de 800 de milioane la Programul drumurilor.

Poftim? Da.

Și ceea ce ține de Sala Polivalentă, noi am scos acest proiect din... conceptual s-a revizuit... noi, la etapa elaborării bugetului, intenționăm să-l facem ca un proiect cu finanțare din surse externe, după asta am înțeles că... va fi mai eficient să mergem pe un parteneriat public-privat, deoarece nu solicită așa de multe resurse financiare pentru realizarea acestui proiect.

Respectiv, ceea ce ține de construcția locuințelor sociale doi, proiectul se implementează. Noi doar am estimat cât de repede... câți bani vor fi utilizați pînă la sfîrșitul anului și s-a stabilit că circa 12 milioane lei nu se reușește valorificarea – așa merg lucrările de construcție.

Dar, în general, pe alte proiecte, lucrurile merg bine. (*Voce nedeslușită din sală.*)

Penitenciarul, din cîte țin eu minte, lucrările urmează să demareze în mare măsură în toamnă. Și, respectiv, am estimat ce reușim să cheltuim din toamnă pînă la sfîrșitul anului și suma respectivă a rămas alocată acestui proiect.

Domnul Valeriu Ghilețchi:

Da. Doamnă Zotea,

Dacă mai aveți vreo precizare?

Da.

Următoarea întrebare va veni din partea domnului deputat Cobzac Grigore.

Domnul Grigore Cobzac:

Da. Vă mulțumesc, domnule Președinte.

Domnule ministru,

Chiar vreau să vă mulțumesc pentru discuția consistentă care am avut-o la comisie. Analizînd suplimentar proiectul de lege, mai am încă două întrebări care vreau să vi le adresez acum.

Prima întrebare ține de articolul 2 alineatul a¹), suplimentar pentru Programul de reparație a drumurilor publice naționale, în limitele localităților, se alocă suma de 800 de milioane de lei.

Spuneți-mi, acesta este Programul „Drumuri bune pentru Moldova”?

Domnul Octavian Armașu:

Da, el așa, cu genericul ăsta, a fost anunțat în public. Acesta este Programul pentru reparația drumurilor în toată țara.

Domnul Grigore Cobzac:

Da. Vă mulțumesc.

Spuneți-mi, vă rog, a fost anunțată atunci o cifră de 1 miliard 600.

Aici vedem 800 de milioane de lei.

Vor mai fi alocații sau cum să înțelegem? Sau nu se va executa?...

Domnul Octavian Armașu:

Parțial acest Program este finanțat și din Fondul rutier, acolo tot mai sînt fonduri prevăzute.

Domnul Grigore Cobzac:

Dar n-ați putea să enunțați sumele din Fondul rutier?

Domnul Octavian Armașu:

Eu aș ruga... sînt colegii aici de la Ministerul Economiei care răspund nemijlocit de implementarea acestui proiect, care sper să vă dea detalii mult mai bine ca mine.

Domnul Anatol Usatîi:

Da. Vă mulțumesc, domnule deputat.

Într-adevăr, aveți dreptate, pentru Programul „Drumuri bune pentru Moldova” în total sînt necesare 1 miliard 600 de milioane, din care circa 500 de milioane... 498 de milioane sînt alocați din Fondul rutier pentru întreținerea periodică și reparația drumurilor naționale care sînt administrate de către Ministerul Economiei și Infrastructurii, prin intermediul Administrației de Stat a Drumurilor. Restul 1 miliard 100 de milioane îs pentru reabilitarea și întreținerea drumurilor locale care sînt administrate de către consiliile raionale și drumurilor comunale și străzi administrate de către APL de nivelul întâi.

Aici vorbim, în primul rînd, dacă vedeți diferența de 1 miliard și 100 și 800 de milioane care sînt alocate, dar vin cu precizarea, înainte de întrebarea dumneavoastră, că-s contracte multianuale pe 2 ani de zile.

Domnul Valeriu Ghilețchi:

Da. Domnule Cobzac,

Poftim.

Domnul Grigore Cobzac:

De fapt... vă mulțumesc.

De fapt, am ajuns acolo unde mi-am dorit să ajung și acum urmează întrebarea mea.

Spuneți-mi, vă rog, aceste sume, iată diferența aceasta dintre 800 de milioane de lei și pînă la 1 miliard 600, ele erau prevăzute deja în bugetul anului 2018, votat de noi în decembrie, care urmau să fie administrate aceste surse de către administrațiile publice locale, inclusiv consiliile raionale, la care li s-au trecut la balanță drumurile de acces către localități.

Întrebarea mea este: care a fost necesitatea anunțării unui program național în partea de drumuri de acces spre localități, drumuri naționale, dacă deja aceste cifre erau prevăzute în buget? Care a fost necesitatea? Mie mi se pare că miroase a manipulare aici.

Domnul Octavian Armașu:

Nu există nici o manipulare. Și acești bani oricum rămîn disponibili pentru autoritățile locale, ele le folosesc la discreția lor, reieșind din

principiul autonomiei lor. Unii consideră că este necesar să folosească acești bani pentru reparația drumurilor din localități, dar experiența anului trecut ne-a arătat că acești bani care se dau direct autorităților locale au un efect bun, dar el este destul de limitat. Ca să accelerăm procesul de reabilitare a drumurilor la nivel de țară, s-a venit cu acest program suplimentar, ca să potențiem, să dăm mai multe resurse acestui proiect și într-un timp mai scurt să reabilităm mai multe drumuri.

De altfel, dacă ne reduceam numai la banii care sînt lăsați la autorități, aceștia sînt bani pentru întreținerea curentă. Din ei nu poți renova drumuri într-un ritm mai rapid, este destul de limitat.

Domnul Valeriu Ghilețchi:

Vă mulțumim.

Domnule Cobzac,

Poftim, dacă mai aveți o întrebare.

Domnul Grigore Cobzac:

Logic ar fi... eu înțeleg, acești bani au votați pentru administrațiile publice locale în decembrie – așa este, pentru că lor li s-a transmis la bilanț – și logic ar fi, pentru a vă respecta promisiunea și inițiativa, acești bani să nu fie atinși și să alocați pentru acești 1 miliard 600 încă 800 de milioane de lei. Atunci nu ar fi fost afectate administrațiile publice locale și dumneavoastră v-ați respecta promisiunea care este una onorabilă și bună pentru cetățeni. Eu așa o înțeleg.

Domnul Valeriu Ghilețchi:

Domnule Usatîi,

Dacă aveți un răspuns.

Conectați microfonul acolo.

Domnul Anatol Usatîi:

Vă mulțumesc.

Domnule deputat,

Aveți dreptate, dar acești bani – 743 de milioane care au fost votați în decembrie anul trecut, care sînt pentru APL de nivelul întâi și APL de nivelul al doilea rămîn la disponibilitatea administrației publice locale. Aceste 800 de milioane vin suplimentar, această sumă nu o găsiți în Legea bugetului de stat pentru... (*voce din sală*) în 1 miliard 600, la fel, nu sînt incluse 743 de milioane care sînt îndreptate către APL și nivelul întâi și APL de nivelul al doilea și rămîn la disponibilitatea administrației publice locale. Și aceste 473 de milioane nu fac parte din Programul „Drumuri bune pentru Moldova”, este un supliment.

Domnul Valeriu Ghilețchi:

Da, vă mulțumim.

Domnule Cobzac,

Ultima precizare, pentru că sînt și alți colegi care au întrebări.

Domnul Grigore Cobzac:

Ultima precizare și mai am o întrebare.

Domnule ministru,

Vreau să vă contrazic, deoarece iată eu am în mîină Monitorul Oficial în care se stipulează alocarea de finanțări pentru acest program și drumurile locale, drumurile naționale sînt aici prezente. Și aceasta este hotărîrea de Guvern în care se repartizează finanțele pentru... 1 miliard 600 pentru „Drumuri bune pentru Moldova” și aici sînt acele drumuri locale despre care noi vorbeam că este competența și finanțele administrației publice locale de nivelul al doilea.

Dar mai am o întrebare. Și ca să finalizez subiectul, dacă vreți să respectați promisiunea care ați făcut-o cetățenilor, trebuiesc alocate încă 800 de milioane de lei și să nu vă atingeți de banii cei care sînt ai administrației publice locale.

Dar am a doua întrebare. Am a doua întrebare, este mai simplă, posibil că eu nu prea înțeleg, dar iată este la articolul 2 litera i) „Se diminuează compensarea parțială a contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii care se plătesc de către organizațiile și întreprinderile Asociației Obștești „Asociația Nevăzătorilor”, ale Asociației Surzilor și ale Societății Invalizilor. De ce se micșorează? S-a micșorat salariul? S-au micșorat... da, ele se alocă tot pentru aceste asociații, dar de ce se micșorează? S-a micșorat salariul? S-a micșorat numărul de contribuabili sau ce? Nu înțeleg.

Domnul Octavian Armașu:

Am înțeles. Eu am să... înainte de a da cuvînt colegilor mei ca să vă dea detalii, eu am să refer iarăși la drumuri. Localitatea care are prevăzut transfer cu destinație specială pentru întreținerea drumurilor și, în același timp, este parte a Programului „Drumuri bune pentru Moldova” primește finanțări din două direcții, adică nici nu finanțări. Ea, în primul rînd, primește finanțare pentru proiectele proprii și, în paralel, vin și proiectele care sînt finanțate prin acest program. Practic, este finanțare din două direcții la aceste... și, respectiv, în fiecare localitate se majorează numărul de lucrări efectuate. Noi nu atingem banii care sînt alocați primăriilor, ele decid asupra acestor bani după bunul său plac. Noi gestionăm doar acest program național la nivel de Guvern și nu intrăm pe teritoriul sub aspectul ca să atingem banii dați primăriei.

Acum am să rog colegii, dacă puteți să comentați întrebarea domnului deputat.

Domnul Valeriu Ghilețchi:

Vă rog să conectați microfonul în primul rând, aici, în lojă.

Tehnicienii,

Scaunul din mijloc.

Da, poftim.

Doamna Natalia Sclearuc – *șef al Direcției politici bugetare și sinteză bugetară din cadrul Ministerului Finanțelor:*

Bună ziua.

(Sclearuc Natalia, Ministerul Finanțelor.)

Aceasta nu este o diminuare, e doar o redistribuire. Dacă observați, în următorul alineat este o majorare tot pentru aceștia.

Domnul Octavian Armașu:

Mai aproape dați microfonul.

Domnul Valeriu Ghilețchi:

Mai aproape de microfon. Vorbiți în microfon, vă rog.

Doamna Natalia Sclearuc:

Aceasta este doar o redistribuire. Dacă observați de la alineatul precedent, la următorul este o majorare și este la propunerea Ministerului Muncii și Protecției Sociale... Ocrotirii Sănătății și Protecției Sociale și doar e o redistribuire. Probabil că ei nu au personalul în baza la care s-au făcut aceste calcule și acum nu necesită banii aceștia la compensarea contribuțiilor și au făcut doar o realocare.

Domnul Valeriu Ghilețchi:

Vă mulțumim.

Domnule Cobzac,

Haideți, ultima precizare. V-am spus, sînt și alți colegi care așteaptă să adreseze întrebări.

Domnul Grigore Cobzac:

Ultima precizare. Eu aș vrea doar să precizez: este coordonată... de la minister a venit propunerea, dar este coordonată cu asociațiile respective această redistribuire?

Domnul Valeriu Ghilețchi:

Microfonul... da, poftim.

Doamna Natalia Sclearuc:

După câte cunosc, da.

Domnul Valeriu Ghilețchi:

Bine.

Vă mulțumim.

Următoarea întrebare – din partea domnului deputat Reidman Oleg.

Domnul Oleg Reidman:

Да, спасибо.

Господин министр, вообще, обсуждение бюджетов – это всегда вещь достаточно скучная, если не смотреть в суть и в содержание.

Вот вы, стоя на трибуне, прочитали нам очень много цифр. Спросите у кого-нибудь из депутатов: кто-нибудь что-нибудь запомнил? Думаю, что нет. Они же все есть в вашей пояснительной записке, а вот анализа исполнения или корректировки бюджета как инструмента экономической политики или следствия экономической политики, к сожалению, мы не услышали.

В связи с этим у меня есть два вопроса. Первый вопрос – это по таблице № 1 в самом первом разделе. Мы планировали, что темпы роста экспорта должны были опережать темпы роста импорта на два процентных пункта. Если бы нам в таблице показали, что они опережают всего лишь на один процентный пункт, мы бы сказали: ну, не хватает чего-то, но ничего, достигнем! Но мы видим, что тенденция инверсная – она поменяла знак. В ваших теперешних прогнозах темпы роста импорта превышают темпы роста экспорта. Что это? Почему так? Хорошо ли это? Может быть, это политика нашего Национального банка, который держит курс по евро таким зажатым, несмотря на то, что мы в основном торгуем в Евросоюз, а не в Соединенные Штаты, где доллар уходит на 17, а евро только на два с половиной.

И еще один очень тревожный вопрос. Если я правильно понял эту таблицу, в текущих ценах *cîștigul salariului mediu nominal* получил плюс восемь с половиной процентных пункта – рост, да, а *Fondul de remunerare a muncii* только 7,8. Как так получается: платим больше, а тратим меньше? Это, значит, что с занятостью у нас происходит?

Вопрос. То есть занятость как один из основных элементов нашей макроэкономики, один из основных приоритетов, не то что не достигается, а по-прежнему угнетается. Это мой первый вопрос вот по этой таблице. Как, что там, в Правительстве, думают по этому поводу, собираются исправлять это положение или нет?

Domnul Octavian Armașu:

Mulțumesc.

Stimate domnule Reidman,

Avînd în vedere discuția de ieri, așa cum mi-ați recomandat, am invitat colegii din Ministerul Economiei, care sper să explice, să dea răspuns la întrebările pe care le-ați înaintat.

Vă rog.

Domnul Valeriu Ghilețchi:

Cine va răspunde din tribună? În al treilea rînd, al treilea scaun, rog tehnicienii să conecteze microfonul. Apăsați pe buton, dacă este acolo buton, să vadă.

Doamna Iulia Costin – *secretar general de stat al Ministerului Economiei și Infrastructurii:*

Mersi mult.

Stimate domnule Reidman,

Mulțumesc pentru întrebare, este logică.

Vreau să pornesc de la prognoza indicatorilor macroeconomici care este în responsabilitatea Ministerului Economiei și Infrastructurii și vreau să spun că, conform datelor statistice și structura pe domenii, pentru anul atît 2017, cît și pentru primul trimestru al anului 2018, se constată că avem o evoluție pozitivă a creșterilor ... o evoluție pozitivă în majoritatea sectoarelor economiei, cum ar fi: industria, agricultura, serviciile, transporturile.

Aceasta a stat și ne-a permis să prognozăm, să rectificăm indicatorii economici. Și avem o confirmare că acești indicatori macroeconomici o să fie atinși. Desigur că toți indicatorii sînt interdependenți unul de altul.

Cu referire la ceea ce ați spus dumneavoastră la tempourile sau procentele de creștere a exporturilor și importurilor. Desigur că se datorează în marea majoritate în aprecierea valutei naționale. Pe de-o parte, ne bucurăm cînd este o stabilitate. Pe de altă parte, știm că este influențat volumul exporturilor cînd valuta noastră națională se apreciază sau rămîne constantă.

Totodată, vrem să menționăm că industria noastră, domeniul industrial, știm cu toții că, este bazat în mare parte pe materia primă importată, procurată. Asta și cumva reflectă indicatorul despre care dumneavoastră ați spus, că tempourile de creștere a importurilor опережает exporturilor. Și cu ...

Cam aceasta este argumentarea. Dacă ceva mai ...

Domnul Valeriu Ghilețchi:

Da. Domnule Reidman,
Poftim, aveți microfonul.

Microfon pentru domnul Reidman.

Domnul Oleg Reidman:

Уточнение небольшое.

Госпожа генеральный секретарь Ministerul Economiei,

вы так мне объясняете, как будто бы я этого не понимаю, – я же не на лекцию сюда пришел. Я спрашиваю не о том, что вам показывает статистика. Статистика показывает свершившееся. Я вас спрашиваю: у вас тенденция изменила знак против вашего прогноза?

Вы хотели чтобы чистый экспорт, так сказать, был чуть-чуть ... получше выглядел. У вас чистый экспорт хуже выглядит, и вы собираетесь прогнозировать его еще хуже. Это же развитие наше! Какие инструменты вы используете? Что вы проанализировали? Может быть, это последствия того, что вы понадеялись на документ об углубленной и всеобъемлющей зоне свободной торговли с ЕС, и в результате получили вот это? Может быть, надо было как-то там поторговаться посильнее за наше собственное производство, да?

Значит, уважаемая госпожа госсекретарь, это вопрос мой: что с занятостью? Потому что данные статистики, которые вам приводят, – а в статистике можно найти все что угодно – показывают, что при росте зарплаты Fondul de remunerare a muncii падает, – однозначно занятость хуже. И чистый экспорт тоже хуже против ваших же прогнозов. Вы хотели изменить тенденцию – не удалось. Это precizare.

Теперь второй вопрос.

Я в дискуссию с вами вступать не буду, потому что мы говорим на разных языках, вы как будто первокласснику собираетесь это объяснять.

Спасибо.

Я не готов сказать, что я знаю все, но, по крайней мере, это мне не нужно объяснять.

Второй вопрос, господин министр. Это в отношении заимствования и в отношении долга.

Я так понимаю, что заимствование на внутреннем рынке придется увеличивать в связи с непоступлением внешнего финансирования.

Я далек от того, чтобы по этому поводу, так сказать, злорадствовать и делать далеко идущие политические выводы. Я хочу

только спросить о другом. Внешнее финансирование, вы пишете здесь, сокращается на миллиард 900, миллиард 869, да, а внутреннее почему-то увеличивается или datoria увеличивается, но это за счет внутренних займов, на два миллиарда 90 – это плюс 250 миллионов. Если мы замещаем внешнее финансирование, почему мы занимаем больше не внутреннем рынке? И каковы условия займов внешних и займов внутренних? Это же влияет на нагрузку на бюджет, правильно?

Domnul Octavian Armașu:

Eu am să încep de la urmă, dacă îmi permiteți.

Domnul Oleg Reidman:

De la început.

Domnul Octavian Armașu:

Mie așa mi-i mai simplu. Nu vă supărați.

Ceea ce ține de costurile de finanțare. Deci pe piața internă noi astăzi am coborât ratele dobânzilor pentru instrumente pînă la un an deja sînt sub 5 la sută, cele peste un an, noi deja avem și instrumente de 2, de 3 și de 5 ani, iată recent am lansat, ele sînt între ... deci sau mai puțin de 6 sau peste 6 la sută. Dar sînt în lei și nu poartă riscuri valutare.

Finanțările din exterior sînt diferite, depinde de la finanțatori, dar sigur că ele, ratele, merg acolo în euro. Deci ratele în euro sînt mult mai mici, dar cu riscuri valutare. Deci principala pierdere care noi ... ca finanțare a deficitului a fost faptul că noi nu primim a treia tranșă de finanțare de la asistența macrofinanciară de 20 de milioane de euro sub formă de împrumut.

Uniunea Europeană primește banii aceștia iarăși de pe piața capitalului împrumută, cu nivelul său de riscuri le împrumută la prețuri mici și ne recreditează nouă. Deci oricum nominal ratele sînt mai mici la aceste credite în euro, dar ele poartă riscuri valutare.

Și în ceea ce ține de, propriu-zis, cifrele de ce fluctuează așa de mult? Eu am să rog colegii, aveți acum cum s-au schimbat componentele de finanțare, lista lor?

Domnul Valeriu Ghilețchi:

Da, rog să fie conectat microfonul ...

Da. Mulțumesc.

Doamna Natalia Sclearuc:

Aici, unde s-a observat că, la substituirea pe partea de datorii interne a fost de circa 2 miliarde de lei, aceasta include în sine și plafonul pentru menținerea cash buffer-ului, rezervei de lichidități. La moment, noi avem 508 milioane cînd s-a... emisii și diferența de 1 miliard 491 care aici ați

observat-o, ea vine taman de aici. Asta nu înseamnă că noi o s-o emitem, dar ca posibilitate, ca plafon și aceasta este apoi reflectată și în plafonul datoriei de stat interne.

Totodată, această rezervă nu influențează nivelul deficitului, deoarece concomitent este reflectată în soldurile bugetului și cu semnul opus. Aici doar e un joc de...

Domnul Octavian Armașu:

Este prevăzut acest spațiu pentru a face acest împrumut de pe piața locală, dar noi încă rămîine să decidem în dependență de situație pînă la sfîrșitul anului dacă vom merge la mărirea acestui cash buffer sau îl vom păstra la nivelul de jumătate de miliard cît este acum.

Domnul Valeriu Ghilețchi:

Domnule Reidman,

Poftim, ultima precizare.

Domnul Oleg Reidman:

Da, precizare.

Я, конечно, понимаю: вы просите разрешение на этот баллон, так сказать. Используйте вы его или не используете – это второй вопрос. Но вы, так сказать, себе свободу рук открываете, хотя Министерство финансов, бюджет – это инструмент довольно строгий. Вы себе свободу открываете.

Тем не менее, здесь записано, что 600 миллионов леев emisiuni valorilor mobiliare de stat pe piața primară.

Domnul Octavian Armașu:

Da.

Domnul Oleg Reidman:

600 миллионов леев.

Domnul Octavian Armașu:

Da.

Domnul Oleg Reidman:

Dar finanțarea externă redusă cu 1 miliard 8 milioane... 869,8 milioane. Da?

Значит, в этой структуре у вас всего 600 миллионов дополнительного выпуска. А остальное? Остальное.

Остальное. Остальное – 2 миллиарда, вот до двух миллиардов вот этот вот „se majorează cu”. Datoria internă se majorează cu 2 miliarde o sută milioane de lei. Остальное где возьмете? Остальное не доплатите, протянете.

Domnul Octavian Armașu:

Nu. Toate...

Domnule Reidman,

Noi altfel n-am fi reușit să facem bugetul dacă n-aveam toate sursele de finanțare.

Domnul Oleg Reidman:

OK.

Domnul Octavian Armașu:

Colegii poate mă ajută, dar pe partea internă, așa cum s-a spus, este 600 majorarea pentru propriu-zis finanțarea deficitului, restul este această, cum ați numit-o dumneavoastră, pentru posibilitatea de a majora rezerva de lichidități care noi încă vom decide mai departe.

Pe partea cealaltă ce s-a redus la externă, deci în mare măsură asta-i tranșa a doua a asistenței macrofinanciare, suma cea mai mare. Restul sînt deja pe proiecte cu finanțare din surse externe, sînt unele proiecte care totuși au micșorat. Bunăoară, la drumuri am spus, noi am scos proiectul cu... care le-am spus eu la... să nu mă repet încă o dată, la întrebarea anterioară am răspuns.

Domnul Oleg Reidman:

Două cuvinte în concluzie. Это мы с вами должны были бы здесь обсуждать. Куда мы движемся с помощью этого инструмента, с помощью этого автомобиля или с помощью этого резца, а не то, сколько virgulă 3 ori virgulă 2. Это. А это, к сожалению здесь, судя по цифрам, вот без обсуждения может быть не очень, так сказать глубоким проникновением сюда, да, это вызывает тревожные тенденции, к сожалению.

Спасибо.

Domnul Valeriu Ghilețchi:

Da. Vă mulțumim, domnule Reidman.

Următoarea...

Domnul Octavian Armașu:

Dacă îmi permiteți doar să comentez.

Domnul Valeriu Ghilețchi:

Da, poftim, domnule ministru.

Domnul Octavian Armașu:

Domnule Reidman,

Scopul pe care ni l-am propus noi era, încă o dată menționez, să menținem componenta de investiții, pentru că acesta la moment este un instrument bun, este potrivit pentru ziua de astăzi de a stimula creșterea economică. Deci ca viziune, dacă vă interesează la nivel de viziune, asta este viziunea noastră asupra bugetului pe anul curent, doar că unele investiții au trecut din finanțarea externă cu finanțarea din surse proprii. Eu consider că acesta-i un lucru pozitiv pentru noi ca țară.

Și sper ca noi să avem tot mai multă autosuficiență ca să putem să finanțăm singuri proiecte pe viitor. (*Rumoare în sală.*)

Am explicat. (*Rumoare în sală.*)

Domnul Valeriu Ghilețchi:

Da. Domnule Reidman,

Este în afara stenogramei discuția aceasta. De aceea acum... (*Rumoare în sală.*)

Înțeleg, domnule Reidman. Dacă insistați să vă conectez microfonul, dacă vreți să spuneți ceva. Doar vroiam să zic că... bine, dacă nu-i necesar, atunci îi ofer cuvântul domnului Țap Iurie.

Poftim, domnule Țap, aveți dreptul la întrebări.

Domnul Iurie Țap:

Domnule ministru,

Pornind de la prevederile Strategiei de reformă a administrației publice pe care Guvernul a aprobat-o la 25 iulie 2016, care este un document obligatoriu pentru Guvern, în primul rând, dar și practicile bune de guvernare, deci se impune ideea și necesitatea corelării politicilor și cadrului bugetar, inclusiv celui pe termen mediu.

Vă rog să-mi numiți documentele de politici, strategiile ori planul de acțiuni în baza cărora sînt alocate, de exemplu, cele 800 de milioane pentru drumurile locale și cele 102 prin articolul 5¹ pentru Complexul „Arena” etc., ca să înțeleg care este legătura dintre politicile aprobate de Parlament, de Guvern și aceste acțiuni cu care dumneavoastră veniți astăzi.

Vă rog.

Domnul Octavian Armașu:

Este foarte simplu. Chiar nu demult noi în Guvern am aprobat prioritățile pe termen mediu pentru Guvern. În baza acestor priorități pe termen mediu care, de altfel, sînt corelate cu acea Strategie 2030, care este în proces de dezbateri și elaborare cu societatea civilă, una din prioritățile majore este dezvoltarea infrastructurii și noi preferăm să alocăm, în măsura

posibilităților, cât mai mulți bani pentru investiții și pentru dezvoltarea infrastructurii. Acesta va fi răspunsul meu la întrebarea dumneavoastră.

Este o hotărîre de Guvern. Dacă vreți, ea este în Monitorul Oficial, toate prioritățile sînt enumerate acolo și acțiunile noastre perfect se încadrează în acele priorități.

Domnul Iurie Țap:

Mulțumesc.

Domnul Valeriu Ghilețchi:

Domnule Țap,

A doua întrebare.

Domnul Iurie Țap:

Mulțumesc.

Eu, de fapt, vroiam să aud, de exemplu, strategia concretă. Poate Planul de acțiuni pentru implementarea acordului, altele, așa cum o cere Strategia de reformă a administrației publice, pentru că în constatare ceea ce a fost este absolut prost de tot.

Și, de altfel, ca să concretizez, a sunat azi, în această sală, principiul: „Banul urmează funcția, banul urmează competența”. Și atunci, stimați colegi de la Guvern, oare nu cunoașteți dumneavoastră că drumurile locale sînt competența proprie exclusivă a autorităților publice locale, ca să nu merg mai departe. În acest sens, spuneam – o incoerență cu documentul de politici care a fost aprobat de Guvern.

Bine. Nu o să intru mai mult în discuții, doar o să solicit ca să mi se ofere cuvîntul la acest subiect.

Mulțumesc.

Domnul Valeriu Ghilețchi:

Da. Vă mulțumim, domnule Țap.

Domnul Octavian Armașu:

Eu o să...

Domnul Valeriu Ghilețchi:

Rog Secretariatul să fie înregistrat.

Domnul Octavian Armașu:

Un comentariu, dacă se poate.

Domnul Valeriu Ghilețchi:

Acuși, domnule ministru, doar o mențiune pentru Secretariat.

Domnul Octavian Armașu:

Un comentariu.

Domnul Valeriu Ghilețchi:

Să fie înregistrat domnul Țap cu luare de cuvânt.

Da. Poftim, răspundeți...

Domnul Octavian Armașu:

Referitor la, numiți-o dumneavoastră, incoerență, nu știu ce vă pare incoerent. După mine, dacă autoritățile locale sau oamenii care locuiesc în localități concrete la sfârșitul anului se vor alege cu drumuri reparate din fondurile alocate primăriilor, dar și cu drumuri reparate din fondurile alocate din programul național, asta eu cred că toți cetățenii vor beneficia și se vor bucura de lucrul acesta. Și pentru mine asta este mai important decât acele incoerențe pe care le-ați văzut dumneavoastră în acțiunile noastre.

Mersi.

Domnul Valeriu Ghilețchi:

Vă mulțumim, domnule ministru.

Următoarea întrebare – din partea deputatului Odnostalco.

Domnule Țap,

Mai doriți ceva?

Da, poftim. Dumneavoastră mi-ați spus doar să vă înscriu cu o luare de cuvânt.

Poftim, domnule Țap.

Domnul Iurie Țap:

Este de procedură.

Domnule Președinte al ședinței,

Regulamentul prevede expres: întrebarea, răspunsul și comentariul, în caz de dezacord. De aceea, vă rog să urmărim aceste prevederi ale Regulamentului.

Mulțumesc.

În rest, o să mă expun în luarea de cuvânt.

Domnul Valeriu Ghilețchi:

Poftim.

Domnule Țap,

Mulțumim de lecțiile pe care ni le dați.

Domnule Odnostalco,
Poftim, aveți microfonul.

Domnul Vladimir Odnostalco:

Спасибо.

Господин министр, в главе «Социальная защита» идет речь об увеличении пособий на 43 миллиона леев и затем идет структура. Меня слышно?

Domnul Octavian Armașu:

Плохо.

Domnul Vladimir Odnostalco:

Плохо. Хорошо. В главе «Социальные пособия», «Социальная защита» речь идет об увеличении на 43 миллиона леев, затем идет структура этих увеличений: увеличение alocații, пособий. Так вот у меня здесь несколько моментов.

Первое – увеличение текущих расходов, выплат на текущие расходы, Министерство здравоохранения, соцзащиты и труда, на 3 миллиона леев. Как соотносятся текущие расходы с пособиями? Это первое. На что они их тратят? Это мебель, это закупка чая, кофе... это не относится к пособиям.

Одновременно с этим есть еще один пункт – это исполнение листов в тех моментах, когда государство проиграло в судах выплаты жертвам политических репрессий, пункт... 15 миллионов леев.

Сколько этих человек, за какой период года?

Domnul Octavian Armașu:

Da. Mersi.

Eu o să rog la prima întrebare să mă ajute colegii, ce se prevăd în acele 3 milioane. Asta-i o restructurare a instituției sau ce-i acolo la noi?

Domnul Valeriu Ghilețchi:

Da. Aveți microfonul.

Poftim, vorbiți.

Doamna Tatiana Ivanicichina – *secretar de stat al Ministerului Finanțelor:*

(Tatiana Ivanicichina, Ministerul Finanțelor.)

Deci când vorbim de majorarea alocațiilor cu 3 milioane pentru Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, ne referim la reparația capitală a încăperilor blocului administrativ și unele indemnizații la încetarea acțiunii contractului de muncă. Sînt solicitări din partea ministerului care au fost argumentate și au fost acomodate în rectificarea bugetului.

Domnul Valeriu Ghilețchi:

Da. Vă mulțumim.

Domnule Odnostalco,

Poftim.

Domnul Vladimir Odnostalco:

Да. На вторую часть вопроса пока еще не было ответа по поводу проигранных дел, что касается политически репрессированных, на сумму 15,1 миллиона.

Doamna Tatiana Ivanicichina:

Ce se referă la suma de 15 milioane, deci a fost achitată în baza unui titlu executoriu, într-adevăr, pentru recuperarea valorii averii confiscate, în baza prevederilor Legii nr. 1225, titlul executoriu era definitiv, nu poate să fie contestat. Respectiv, era de obligația Guvernului să efectueze aceste rambursări.

Domnul Valeriu Ghilețchi:

Bine. Vă mulțumim.

Domnul Odnostalco.

Domnul Vladimir Odnostalco:

Количество – сколько людей? Все просто, вопрос был в количестве и за какой период.

Domnul Valeriu Ghilețchi:

Dacă aveți informație câți oameni au fost despăgubiți, conform acestei decizii judecătorești?

Doamna Tatiana Ivanicichina:

Acum nu deținem informația, dar putem să revenim ulterior.

Domnul Valeriu Ghilețchi:

Bine. Domnule Odnostalco,

Dacă mai aveți o întrebare, poftim.

Domnul Vladimir Odnostalco:

Второй вопрос. Опять же в этой главе речь идет о сокращении социальных выплат на 51,6 миллиона леев вследствие уменьшения количества получателей, бенефициаров этих выплат.

Выплаты бывают разные: когда человек на бирже труда состоит, единовременное пособие по рождению, транспортные, путевки. Мы знаем все: у нас в санаторий на сегодняшний день пробиться очень сложно. С одной стороны – уменьшаются расходы, с другой – очереди такие, что люди стоят годами, и те три года по законодательству,

которые предусмотрены для наступления права поездки в санаторий, не соблюдаются в большинстве случаев.

У меня вопрос: за счет чего уменьшение, какие именно виды пособий, сколько получателей?

Doamna Tatiana Ivanicichina:

Parțial o să vă răspund la întrebare, pentru că noi primim solicitările de la ministerul responsabil de politica în domeniu. Ce pot să vă zic la moment este că, la elaborarea Legii bugetului, numărul de beneficiari este estimat, iar când facem rectificarea Legii bugetului, deja avem executarea pe primele luni ale anului și pot fi făcute ajustări în dependență de numărul de beneficiari reali.

Iar referitor la indemnizațiile specifice și alocațiile și pentru care categorii de cetățeni, la fel, putem să revenim cu informație mai detaliată.

Domnul Valeriu Ghilețchi:

Domnule Odnostalco,

Dacă mai aveți o precizare, poftim.

Domnul Vladimir Odnostalco:

Уточнять в данном вопросе нечего, потому что просто нет ответа. Идет уменьшение без аргументации – не знаю, почему вот пришли сегодня без ответа на этот вопрос.

Мы можем предположить что? Мы все знаем, что ежегодно количество пенсионеров, которые лишаются надбавки в 90–180 леев, в зависимости от получателя, уменьшается на 36–38 тысяч человек.

С одной стороны, после ежегодной индексации 1 апреля происходит индексация на тот процент, который заложен, с другой стороны – у людей отнимают эту сумму. И в конечном итоге почти 40 тысяч человек у нас получает столько же – в лучшем случае, но, как правило, это меньше денег.

Я поэтому и спросил, потому что 51 миллион, по нашим подсчетам, – это выходит примерно 40 тысяч человек этой категории, которые стали получать меньше. Может быть, об этом идет речь? (*Gălăgie în sală.*)

Domnul Valeriu Ghilețchi:

Poftim, dacă are cineva răspuns din partea Guvernului.

Domnul Octavian Armașu:

Și încă o dată să clarific...

Domnul Vladimir Odnostalco:

Это важный вопрос.

Domnul Octavian Armașu:

... nu-i vorba că oamenii primesc mai puțin. Sînt mai puțini oameni care primesc, asta-i diferența.

Domnul Vladimir Odnostalco:

Об этом и речь, что в данном случае количество... Пенсионер получает две выплаты: первая выплата – это основная пенсия и вторая выплата – это вот эта надбавка в 90–180 леев.

Вследствие индексации, при пороге 1500 леев, категория пенсионеров количественно переходит... сумма после индексации, она увеличивается, становится больше 1500 леев. Соответственно человек теряет эту надбавку то ли в 90, то ли в 180 леев, в зависимости от категории, и получается, что количество получателей уменьшилось и соответственно люди, которые получали и одну выплату, и другую выплату, получают в конечном итоге меньше. Вот об этом идет речь!

Domnul Octavian Armașu:

Stimate domnule deputat,

Eu trebuie să recunosc că subiectul acesta mai bine îl stăpînește, într-adevăr, ministerul de profil. Și dînșii urmează să vină iarăși în fața dumneavoastră cu rectificarea bugetului asigurărilor sociale.

Eu vreau să vă rog să le adresați această întrebare lor, ca să primiți un răspuns mai competent.

Domnul Valeriu Ghilețchi:

Da. Domnule Odnostalco,

Dacă mai aveți ceva? Pentru că dumneavoastră deja ați adresat două întrebări. Doar eventual... Mai aveți.

Poftim, aveți microfonul conectat, ultima întrebare.

Domnul Vladimir Odnostalco:

Комментарий. Два вопроса у меня было, на два вопроса мне не ответили, и все.

Domnul Valeriu Ghilețchi:

Domnule Odnostalco,

Domnul ministru v-a spus că vor veni și cei de la Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale cu modificarea bugetului respectiv. (*Rumoare în sală.*)

Întrebarea legată de pensii puteți să o readresați domniilor lor. Și sperăm să primiți răspunsul la...

Bine.

Am înțeles, oricum, cred că mai este posibilitatea să primiți răspuns la întrebarea care ați adresat-o.

Următorul deputat este domnul Lilian Carp.

Poftim, domnule Carp, adresați cele două întrebări.

Domnul Lilian Carp:

Domnule ministru,

Dumneavoastră ați propus mai multe modificări aici, ba de creștere, la altele, din contra, de scădere a cheltuielilor.

Eu o să mă opresc la compartimentul „Cultură, sport, tineret și culte de odihnă”, și anume la ceea ce privește protejarea și punerea în valoare a patrimoniului cultural național.

În rectificarea bugetului, dumneavoastră propuneți o creștere a cheltuielilor de aproape 69... așa parcă îmi pare că arătați milioane, asta nu-i... de 10 milioane, cer scuze, nu este puțin.

Întrebarea este: dacă în această creștere sînt prevăzuți bani alocați pentru Registrul monumentelor care deja așteaptă din nou să fie revizuit de aproximativ vreo 10 ani de zile... încă în 2005–2006 urma ca să aibă loc revizuirea acestui Registru al monumentelor. Și noi vedem că în ultimul timp se intervine tot mai mult în demolarea unor monumente, nu mai vorbim că nu avem capacitatea ca unele din aceste monumente să fie restaurate sau conservate, cel puțin.

Spuneți-mi, vă rog, în această sumă de bani pe care dumneavoastră o prevedeați la „Protecția patrimoniului” sînt prevăzuți și bani pentru revizuirea Registrului monumentelor? Fiindcă am avut asigurări că în acest an va avea loc alocarea banilor pentru acest proiect.

Domnul Valeriu Ghilețchi:

Vă rog să conectați microfonul în lojă în primul rînd.

Da. Vă mulțumim.

Doamna Tatiana Ivanicichina:

Pentru restaurarea Registrului monumentelor nu am prevăzut bani la rectificare, din simplul motiv că nu au fost solicitate de ministerul responsabil. Dumnealor dispun de aceste resurse în bugetul deja aprobat și nu a fost necesar de resurse în plus.

Domnul Valeriu Ghilețchi:

Domnule Carp,

Poftim.

Domnul Lilian Carp:

Precizare.

Eu din cîte cunosc, nu sînt bani alocați pentru revizuirea Registrului monumentelor. Noi avem acum numai pe municipiul Chișinău, din '93 încoace, au fost demolate peste 52 de monumente istorice.

Nu mai vorbim că în teritoriu sînt monumente care nici nu au fost introduse în Registrul monumentelor naționale. Eu vă spun localitatea de baștină din care fac parte, fosta Casă boierească nici nu este introdusă în Registrul monumentelor. De aceea nu este alocat nici un leu.

Și noi vorbim deja, cel puțin, de 3 ani de zile, de cînd sîntem în Parlament, cel puțin, eu, discutăm despre alocare și nu este vorba de o sumă foarte mare, este vorba de pînă la un milion de lei, pentru ca să poată avea loc elaborarea caietului de sarcini, un studiu de fezabilitate, să vedem foarte clar, că el în 1993 cum a fost elaborat, el urmează clar ca să fie revizuit. Unele pot să fie deja iradiate din păcate, că nu există, iar altele din contra trebuie să fie introduse, fiindcă criteriile pot fi altele.

De aceea am rugămintea, eu cred că am să fac și un amendament în care să fie prevăzută alocarea acestor bani pentru revizuirea Registrului monumentelor, fiindcă, în caz contrar, o să pierdem și ceea ce mai este, iar intervențiile... chiar și ieri a fost pe strada Eminescu o intervenție iarăși asupra unui monument istoric, din păcate, fără ca să fie din partea Ministerului Culturii careva avize ș.a.m.d. Că la noi așa se face, noaptea se demolează, noaptea se construiește, noaptea se face tot. Asta este rugămintea mea.

Al doilea... domnule ministru, este despre domeniul protecției... în domeniul asigurării cu locuințe. Noi astăzi am discutat aici în Parlament că o să fie modificat ca să poată privatiza ș.a.m.d., dar, pe de altă parte, e clar că în fiecare an prevedem anumite sume de bani pentru a îmbunătăți condițiile de trai pentru unii care nu au posibilitate și aici vedem o scădere de aproape de 2 milioane și jumătate.

Care a fost cauza că are loc aceasrtă scădere a sumei pentru protecția în domeniul asigurării cu locuințe?

Doamna Tatiana Ivanicichina:

Vă rog, o precizare. La care articol de cheltuieli vă referiți?

Domnul Lilian Carp:

Compartimentul... scrie aici, Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale și dacă ne uităm la pagina 7 – 1, 2, 3, 4, 5, rîndul 5 de jos...

Domnul Valeriu Ghilețchi:

Imediat, domnule Lupu, după ce reprezentanții Guvernului vor oferi acest răspuns, o să vă dau cuvîntul de procedură.

Poftim.

Doamna Tatiana Ivanicichina:

Deci noi vom veni cu o precizare ulterior.

Domnul Valeriu Ghilețchi:

Guvernul va veni cu o precizare ulterioară.

De procedură, domnule Lupu, poftim.

Domnul Marian Lupu:

Da, domnule Președinte al ședinței,

Stimați colegi,

Eu, pur și simplu, aș vrea să atrag atenția la faptul că noi sîntem în examinarea acestui proiect în lectura întâi. 30 la sută din tot dialogul și întrebările care au fost pînă în prezent, într-adevăr, țin de concept, de precizări la propunerile cu care a venit Guvernul, însă în cea mai mare parte noi discutăm subiecte care în mod direct și evident vizează lectura a doua.

Iată de ce propunerea mea este să ne concentrăm pe prima lectură, dacă mai sînt întrebări, iar tot ce ține de detalii, finanțări concrete, proiecte mari, proiecte mici, noi o să revenim în lectura a doua care este exact destinată pentru elemente de structură a proiectului.

Mulțumesc.

Domnul Andrian Candu:

Domnule Carp,

Înțeleg că mai aveți o precizare.

Vă rog frumos, poftiți.

Domnul Lilian Carp:

Noi în primă lectură, în primul rînd, discutăm. În lectura a doua nu mai putem pune întrebări, domnule Lupu. Noi în prima lectură putem adresa întrebări și de asta și adresăm pe anumite subiecte, nu pentru altceva. (*Voce din sală.*) Păi, facem, dar acum noi trebuie să aflăm care este cauza. Poate nu sînt alocări, poate nu sînt banii ș.a.m.d., fiindcă noi avem începute și cîteva programe: „Prima casa”, „Ultima casă” este și tot așa mai departe. Deci noi trebuie să știm în condițiile cînd... nu, este și Programul „Ultima casă”, eu vă asigur, mai devreme sau mai tîrziu toți ajung la acel Program „Ultima casă”. Și în aceste condiții noi trebuie să știm aceste sume de bani scad, cresc, fiindcă eu, din contra, cred că sumele de bani pentru protecția în domeniul asigurării cu locuințe trebuie să crească, nu trebuie să scadă. Cînd noi... cel puțin, au fost lansate două programe: Programul „Prima casă” și Programul „A doua casă”. Asta este.

Și chiar vă rog frumos să-mi acordați precizarea, să văd care a fost cauza scăderii acestei sume?

Mersi mult.

Domnul Andrian Candu:

De ce scad sumele la programele sociale? Întrebarea.

Domnul Octavian Armașu:

Eu, per ansamblu, vreau să vă spun că la noi la programele sociale nu au cum să scadă sumele, per ansamblu, per total. Ele pot fi reprioritizate unele pe interior, dar per ansamblu ele nu scad și vă spun lucrul acesta foarte responsabil, deoarece noi în programul cu Fondul Monetar Internațional avem un angajament la minimumul de cheltuieli pentru programe sociale în bugetul de stat și noi acest minimum îl respectăm, chiar trecem... cheltuim mai mult de asta.

De aceea, ceea ce spuneți dumneavoastră, cele două milioane chiar nu pot acum să vă răspund, trebuie să intrăm în detalii, să vedem ce s-a propus acolo și exact s-a modificat.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim frumos.

Și ultima intervenție – doamna Greceanîi.

Vă rugăm.

Doamna Zinaida Greceanîi:

Mulțumesc, domnule Președinte.

V-am așteptat pe dumneavoastră să acord întrebarea și... (*rîde*) și nu am făcut-o mai înainte.

Domnule ministru,

Dumneavoastră cunoașteți ce vreau eu să vă întreb. Inițial, în bugetul pe care noi cu dumneavoastră... care l-a aprobat Parlamentul, era prevăzut răscumpărarea hîrtilor mobiliare, valorilor mobiliare în sumă de 210 milioane de lei. Acum ne propuneți să emitem suplimentar 2 miliarde și ceva.

Nu vă pare dumneavoastră, domnule ministru, că noi sustragem banii din sistemul bancar, în loc să fie alocați și creditați pentru economia națională? Băncile nu vor să crediteze economia națională, iar cei din economie nu solicită credite, fiindcă nu au încredere în politicile economice, politicile fiscale promovate de guvernare. De ce se întîmplă lucrul acesta? Sigur, e foarte simplu să investești în valori mobiliare și ești sigur că statul ți le întoarce, și îți întoarce și o dobîndă, cu toate că veniturile de la aceste dobînzii în ultima oră nu sînt cele mai înalte.

De ce se întîmplă la noi lucrul acesta? Eu înțeleg că dacă dumneavoastră... spuneți că substituiți prin surse interne, eu înțeleg, dacă dumneavoastră aveți careva încasări foarte mari suplimentare și atunci le

substituiți prin sursele interne acumulate la buget – aceasta este una, dar cînd noi sursele externe le substituim prin valori mobiliare, prin împrumuturi de la băncile noastre, în loc ca aceste împrumuturi să fie redirecționate spre economia noastră națională, cred că mult mai mare eficiență ar fi. Sau eu înțeleg, dacă noi facem aceste împrumuturi și le investim în economia națională, dar nu se întîmplă lucrul acesta.

Domnul Octavian Armașu:

Deci... pot să răspund? Cu siguranță, acești bani care se împrumută merg pentru a finanța deficitul bugetului de stat, iar în bugetul de stat o componentă importantă este componenta de investiții.

Eu am răspuns anterior și domnului Reidman că noi, într-adevăr, am avut reduceri la unele proiecte cu finanțare externă (investiții capitale), dar am majorat investițiile tot în același domeniu pe componenta finanțată din bugetul de stat. Asta e una din cauze de această redistribuire.

Și acum ceea ce spuneți dumneavoastră, temerile acestea care ar putea să aibă efecte negative, despre așteptări – așteptările se reflectă în ratele dobînzilor. Atunci cînd așteptările sînt pozitive, ratele scad. Deci eu cum am menționat la instrumentele de pînă la un an, noi avem rate mai jos de 5 la sută, la instrumentele de 2, 3 și de 5 ani care noi le-am lansat și care deja au cereri pe piață – asta e în jur de 6–6,5 la sută. Asta iarăși un indice că a crescut nivelul de încredere, pentru că acum... bancherii nu investeau în instrumente pe termen lung. Pondere poate că nu este foarte mare, dar este un început.

Acum, propriu-zis, de acel efect care au mai invocat și alți specialiști ideea de „crowding out”, că statul împrumutînd bani consumă resursele și ele nu sînt suficiente pentru stimularea economică. Eu vreau să vă asigur de un lucru că în sistemul bancar astăzi sînt suficiente surse, adică este chiar un excedent de resurse. Băncile au exces mare de lichidități. De unde s-au luat aceste lichidități? În urma acelor... creditului de urgență care s-a dat la lichidarea băncilor. Acest credit a ajuns și a majorat masa monetară și iată el acum s-a întors în sistemul bancar sub formă de depozite. Băncile au un exces foarte mare de lichidități astăzi care îl acordă sau credite sectorului real sau îl plasează la Banca Națională și cîte ceva și la stat. Eu vreau să vă spun că la stat plasează mai puțin decît plasează la Banca Națională. Banca Națională asta face din considerente de a menține echilibrul monetar și de a retrage acest exces de lichidități pentru a menține inflația sub control.

Numărul de credite în sectorul real este în creștere. El ca sumă aici este puțin ... dacă să luăm statisticile, ce mi-au spus mie domnul Cioclea că statisticile arată nu o creștere atît de mare, dar să avem în vedere că o bună parte din împrumuturi agenții economice le primesc în credite în valută străină. Și urmare a aprecierii valutei naționale, deci propriu-zis suma creditelor e în creștere, dar asta nu se vede pe statistica exprimată în lei.

Deci sectorul real a început să împrumute bani din sectorul bancar, dar încă împrumuturile acestea nu sînt ... deci rezervele sînt atît de mari că intervenția statului prin a împrumuta din sectorul bancar nu este de natură cumva să pericliteze procesul de creditare către agenții economici.

Domnul Andrian Candu:

Dacă dumneavoastră ați așteptat eu să revin pe motiv ca să văd dacă răspunde bine sau care a fost ...? A răspuns bine. Eu sînt de acord.

A doua întrebare, vă rugăm frumos.

Doamna Zinaida Greceanîi:

Nu a doua întrebare.

Domnul Andrian Candu:

Precizare, vă rog frumos.

Doamna Zinaida Greceanîi:

Eu v-am ascultat, domnule ministru, dumneavoastră poate și spuneți corect că resursele ...m-am uitat și eu peste datele Băncii Naționale și am văzut că, de fapt, resursele, creditele cresc în sumă, poate nu atît de mult cum spuneți dumneavoastră, dar dumneavoastră v-ați uitat mai adînc cresc resursele recreditate, nu credite noi, cresc acele recreditate și asta este problema cea mai mare.

Eu anume din acest considerent v-am adresat dumneavoastră întrebarea. Fiindcă nu este solicitarea din partea economiei naționale pentru credite noi, de ce? E o întrebare.

Dumneavoastră cunoașteți de ce, n-o să ne spuneți nouă aici. Nu este o încredere și băncile sigur că mai bine să investească în valori mobiliare și în valorile Băncii Naționale, se simt foarte confortabil. Ce facem cu economia? Aici trebuie să ne gîndim, nu la alt instrument.

Mulțumesc.

Domnul Andrian Candu:

Răspundeți dumneavoastră? Răspund eu?

Vă mulțumim.

Mulțumim frumos.

Și ultima intervenție de data asta – doamna Ciobanu. Care, perfect aveți dreptate, că e vorba despre credite.

Doamna Maria Ciobanu:

Mulțumesc, domnule Președinte.

Într-adevăr, e cazul să pronunțăm corect cuvintele.

Domnule ministru,

Spuneți-mi, vă rog, în bugetul de stat sînt prevăzuți bani pentru alegerile parlamentare din acest an sau să înțelegem că ele vor avea loc în 2019?

Domnul Octavian Armașu:

Da, cu siguranță în anul curent vor avea loc alegeri și bani pentru aceste alegeri sînt prevăzuți chiar în bugetul pe 2018, care a fost votat în Parlament în toamna anului trecut.

Domnul Andrian Candu:

Și cînd anume vor avea loc? Dacă știți, domnule ministru.

Doamna Maria Ciobanu:

Eu n-am întrebat asta.

Domnul Andrian Candu:

Eu întreb, că a zis că știe. (*Rîde.*)

Mulțumim frumos.

A doua întrebare, vă rugăm frumos, doamnă Ciobanu.

Doamna Maria Ciobanu:

A doua întrebare, de fapt, este o precizare și nu se referă la domnul ministru de la tribuna centrală, dar se referă la domnul Președinte al Parlamentului.

Eu nu știu cum a avut loc examinarea acestui proiect în alte comisii permanente, dar în comisia noastră în momentul în care se vota ordinea de zi ne-a fost propus acest proiect de lege. Firește că n-am putut adresa nici o întrebare, fiindcă nu-l cunoșteau nici un deputat. Și aș vrea această experiență proastă să nu mai aibă loc, domnule Președinte al Parlamentului, fiindcă acolo, în comisii, ar trebui să înțelegem ce prezintă, care este esența proiectelor de lege și de hotărîri.

Vă mulțumesc.

Domnul Andrian Candu:

Stimată doamnă Ciobanu,

Eu, așa cum am menționat și în alte rînduri, în alt context, nu dau niciodată indicații președinților de comisii. Președinții de comisii sînt cei care organizează activitatea în comisie, plus mai sînt vicepreședinții și sînt secretarii comisiilor.

În afară de asta, văd că acest proiect de Lege nr. 151 care se referă la Legea bugetului a venit în Parlament din data de 15 mai 2018 și bănuiesc că din acea zi, din 15 mai, din momentul în care a intrat în Parlament, toți deputații au avut grijă, au citit cu atenție și au găsit toate cifrele, și au pus

toate întrebările, au primit toate răspunsurile și nu se bazează doar pe lucrul nemijlocit în comisie.

Vă mulțumesc foarte mult pentru înțelegere.

Și dacă putem să trecem la următoarea etapă și anume ...

Vă mulțumim foarte mult, domnule Armașu, domnule ministru.

Și îl invităm la tribuna principală pe domnul Creangă, președintele Comisiei economie, buget și finanțe, să ne prezinte raportul comisiei, unde, bănuiesc eu că, ați discutat mult mai amplu acest subiect, găsind răspunsuri la absolut toate întrebările.

Domnul Ștefan Creangă:

Stimate domnule Președinte,

Stimați colegi deputați,

Comisia economie, buget și finanțe a examinat proiectul de Lege cu privire la modificarea și completarea Legii bugetului de stat pentru anul 2018, înaintat cu titlu de inițiativă legislativă de către Guvernul Republicii Moldova și comunică următoarele.

Prezentul proiect de lege are drept scop ajustarea indicatorilor bugetari la venituri, cheltuieli și soldul bugetar reieșind din reestimarea prognozelor principalilor indicatori macroeconomici, revizuirea și prioritizarea programelor de cheltuieli, implementarea programelor noi și ajustarea implementării în continuare a reformei administrației publice centrale.

Proiectul de lege prevede majorări cu 303,5 milioane de lei la partea de venituri, iar la partea de cheltuieli a bugetului de stat se prevăd majorări cu 652,1 milioane de lei, respectiv modificările operate la partea de venituri și cheltuieli a bugetului de stat s-au soldat cu majorarea deficitului aprobat al bugetului de stat cu 348,6 milioane de lei.

Reieșind din nivelul de executare a veniturilor bugetului de stat în primul trimestru al anului curent, precum și avînd la bază prognoza revizuită a unor indicatori macroeconomici, estimările scontate pe an ale bugetului de stat denotă majorări pe unele tipuri de venituri în sumă totală de 1 miliard 609,5 milioane de lei, iar pe altele diminuări cu 1 miliard 306 milioane de lei.

Astfel, majorarea volumului veniturilor bugetului de stat cu 303 milioane de lei se propune din contul majorării încasărilor la impozite și taxe cu 1 miliard 078 milioane de lei și alte venituri cu 123,8 milioane de lei. Totodată, la capitolul „Granturi” se estimează diminuări de 902,8 milioane de lei.

Principalele majorări sînt pe următoarele tipuri de venituri:

- taxa pe valoarea adăugată la mărfurile importate – plus 676 milioane de lei;

- taxa pe valoarea adăugată la mărfurile produse, servicii – plus 247,3 milioane de lei;

- impozite pe venitul persoanelor fizice și juridice – plus 106 milioane de lei, inclusiv impozite pe venitul persoanelor fizice – 38,2 milioane de lei, iar persoanele juridice – 68 milioane de lei;

- taxele pentru comerțul exterior – plus 97 milioane;

- accizele la produsele din tutun importate – plus 88 milioane;

- accizele la produsele petroliere importate – plus 87 milioane;

- accizele la autoturismele importate – plus 79 milioane;

- alte venituri încasate în bugetul de stat – plus 113 milioane.

Tipuri de venituri, la care se estimează diminuări, sînt:

- majorarea restituirilor la TVA și accize – minus 297 milioane de lei;

- venituri din proprietate – 9,8 milioane;

- plăți pentru poluarea mediului – 10 milioane;

- granturi externe pentru susținerea bugetului – 903,7 milioane de lei.

La granturile pentru suport bugetar au fost excluse granturile din partea Comisiei Europene, care au fost primite la finele anului 2017, a căror debursare trebuia să aibă loc în 2018 (o tranșă din programul ENPARD), pentru sectorul energetic și transa III din asistenta macrofinanciară. Concomitent, au fost actualizate sumele intrărilor de granturi în baza evaluărilor efectuate de către Comisia Europeană pe acordurile implementate. Toate estimările de granturi au fost reestimate la cursul de schimb, utilizat la rectificarea bugetului.

Cheltuielile bugetului de stat se propun a fi majorate cu 652,1 milioane de lei sau cu 1,6 față de cele aprobate în buget. Cheltuielile în cadrul proiectelor finanțate din surse externe se diminuează cu 703 milioane de lei sau cu 16,3 față de volumul aprobat în buget.

Cheltuielile suportate din contul resurselor generale și celor colectate de autoritățile/instituțiile bugetare se majorează cu 1 miliard 355,1 milioane de lei sau cu circa 3,7%.

În aspect economic, cheltuielile curente în bugetul de stat se propun a fi majorate cu 553,4 milioane de lei și vor constitui 35 miliarde 789,8 milioane de lei.

Cheltuielile de personal se prevăd în sumă de circa 6 miliarde 821 milioane de lei, fiind propuse majorări în sumă de 103,8 milioane pentru implementarea normelor prevăzute de legislație.

Suplimentar au fost incluse alocații în sumă de circa 32,4 milioane de lei pentru consolidarea capacității unor autorități publice create sau reorganizate. Este vorba de Serviciul Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor, Autoritatea Națională de Integritate, Agenția de Recuperare a Bunurilor Infracționale din cadrul Centrului Național Anticorupție și altele, cheltuielile pentru Comisia Electorală Centrală legate de alegerile locale, achitarea plăților prevăzute de legislația în vigoare din contul veniturilor colectate suplimentar.

La propunerile unor autorități publice centrale sînt incluse diminuări la cheltuieli de personal în sumă de 10,5 milioane de lei legate de reorganizările produse și funcțiile vacante existente.

Cheltuielile pentru bunuri și servicii se majorează cu 217,2 milioane de lei, care vor constitui 2 miliarde 430,7 milioane de lei destinate asigurării funcționalității instituțiilor bugetare, incluzînd și cheltuielile estimate în sumă de 113,2 milioane de lei pentru unele autorități/instituții publice la autogestiune, ca urmare a modificării statutului acestora. Este vorba de Agenția Națională Transport Auto, Autoritatea Aeronautică Civilă, Agenția de Stat pentru Proprietate Intelectuală, Agenția Navală, Agenția de Intervenții și Plăți pentru Agricultură, în contextul reformei administrației publice centrale și trecerea de la autonomie financiară către cheltuielile bugetului de stat.

Cheltuielile pentru achitarea dobînzilor aferente datoriei de stat se diminuează cu 151,6 milioane de lei și vor constitui 1 miliard 667,9 milioane de lei, cu o diminuare din contul deservirii la costuri mai mici a valorilor mobiliare de stat emise anterior.

Cheltuielile pentru subsidii se majorează cu 992,1 milioane de lei și vor constitui 3 miliarde 877,6 milioane de lei, dintre care pentru Programul de reparație a drumurilor publice naționale, locale, comunale și a străzilor – 800 milioane de lei, consolidarea bazei tehnico-materiale a instituțiilor medico-sanitare publice – 105,3 milioane de lei, dezvoltarea Serviciului National Unic pentru Apeluri de Urgență 112 – 63,6 milioane de lei.

Pentru prestații sociale alocațiile se majorează cu 16 milioane de lei și vor constitui 387 milioane de lei, necesare pentru acoperirea insuficienței la plata ajutoarelor bănești și indemnizațiilor la încetarea contractelor de muncă.

Transferurile către bugetul asigurărilor sociale de stat se reduc la total cu 293 milioane de lei, vor constitui 6 miliarde 465,1 milioane de lei, dintre care transferurile pentru acoperirea deficitului bugetului asigurărilor sociale de stat – 241,8 milioane de lei, iar transferurile pentru prestații sociale – 51,6 milioane de lei.

Transferurile către bugetele locale se majorează cu 72,5 milioane de lei și vor constitui 9 miliarde 933,8 milioane, urmare a majorării normei financiare de alimentare a copiilor/elevilor din instituțiile de învățămînt

începînd cu 1 septembrie 2018, acoperirii insuficienței de mijloace ale unor instituții de învățămînt și școli sportive, calcularea primei de asigurare obligatorie de asistență medicală la ajutorul material pentru angajații instituțiilor de învățămînt și a școlilor sportive, majorării unor plăți și prestații sociale, precum și acoperirea cheltuielilor efectuate în anul 2017 din contul veniturilor proprii ale bugetelor locale pentru măsurile de protecție socială, infrastructura drumurilor publice locale și cheltuieli capitale finanțate din contul transferurilor cu destinație specială de la bugetul de stat și compensarea veniturilor ratate pentru anul 2018, urmare a anulării încasărilor la bugetele locale a amenzilor aplicate de secțiile de supraveghere și control ale traficului rutier.

Pentru cheltuielile capitale se vor direcționa 98,7 milioane de lei mai mult față de cel aprobat și vor constitui 6 miliarde 194,7 milioane de lei. Majorarea respectivă se datorează lansării Programului de reparație periodică a drumurilor publice naționale (în limitele localităților), locale, comunale, a străzilor.

Balanța bugetului de stat și finanțarea deficitului bugetar, ca urmare a modificărilor operate la partea de venituri și cheltuieli a bugetului de stat, s-au soldat cu majorarea deficitului aprobat a bugetului de stat cu 348,6 milioane de lei, în sumă nominală constituind 5 miliarde 062,5 milioane de lei.

Ca pondere în PIB, deficitul de casă a bugetului va constitui 3,1%, comparativ cu 2,9% aprobat. Totodată, acest nivel al deficitului nu afectează regula fiscală stabilită în articolul 15 al Legii finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale, potrivit căreia nivelul-limită anual al deficitului public național, excluzînd granturile, să nu depășească 2,5 din produsul intern brut.

Conform estimărilor, suma deficitului fără granturi va constitui 4,3% din produsul intern brut față de 4,7 din produsul intern brut aprobat. Suma deficitului fără granturi și cheltuieli capitale pe proiecte din surse externe va constitui 2,47 din produsul intern brut față de 2,5 care a fost aprobat.

Totodată, se propune modificarea structurii surselor de finanțare a deficitului, ca urmare a schimbărilor parvenite în special la intrările de împrumuturi externe.

Concomitent, au fost reestimate resursele proiectelor finanțate din surse externe, deficitul pe această componentă a bugetului de stat fiind în scădere cu 697,2 milioane de lei, iar la componenta de bază se majorează cu 1 miliard 045,8 milioane de lei.

Finanțarea externă a fost redusă cu 1 miliard 869,8 milioane de lei, respectiv cu 1 miliard 49,3 din contul împrumuturilor pentru susținerea bugetului și 820,5 milioane de lei din contul împrumuturilor destinate proiectelor finanțate din surse externe.

Din suma totală a împrumuturilor pentru suport bugetar a fost exclusă asistența macrofinanciară din partea Uniunii Europene tranșa III în sumă de 414 milioane de lei, suportul bugetar oferit de Banca Mondială pentru reforma educației în sumă de 31,2 milioane de lei și DPO tranșa II în valoare de 555,9 milioane de lei.

Din suma totală a împrumuturilor pentru proiectele finanțate din surse externe au fost reduse intrările pe următoarele proiecte majore:

- Construcția penitenciarului din Chișinău – 111,5 milioane de lei;
- Reabilitarea rețelelor electrice – 91,4 milioane de lei;
- Construcția Sălii polivalente – 200 milioane de lei;
- Proiectul de susținere a programului din sectorul drumurilor – 352,4 milioane de lei.

La această sumă de 352,4 milioane de lei au fost reziliate contracte și urmează a fi lansate alte proceduri de licitație ce vor duce la imposibilitatea de... ce va duce la posibilitatea de valorificare a sumelor aprobate, IFAD VII – 52,2 milioane de lei, de asemenea, a fost redusă.

De asemenea, toate intrările de împrumuturi au fost reestimate la cursul de schimb actualizat.

Sumele destinate rambursării împrumuturilor externe, în urma precizării termenelor de rambursare și a fluctuației cursului de schimb, se reduc cu 101,7 milioane de lei față de suma aprobată în buget

Soldul datoriei de stat pentru 2018. La situația din 31 decembrie 2018, soldul datoriei de stat în valoare nominală va constitui 56 miliarde 976,5 milioane de lei, diminuându-se cu 4 miliarde 753 milioane de lei față de valoarea aprobată, fiind influențat de diminuarea soldului datoriei de stat externe cu 5 miliarde 353 milioane de lei ca urmare a diminuării intrărilor de împrumuturi de stat externe și prognozei de apreciere a monedei naționale față de dolarul SUA.

Astfel, ponderea soldului datoriei de stat în PIB se va majora cu 3 puncte procentuale față de valoarea aprobată și la situația din 31 decembrie 2018 va constitui 35% din PIB.

În structura datoriei de stat la finele anului 2018 ponderea datoriei de stat externe va constitui 57,1, iar a datoriei de stat interne – 42,9.

La situația din 31 decembrie 2018, datoria de stat internă va constitui 24 miliarde 459,6 milioane de lei. Ponderea soldului datoriei de stat interne în PIB va fi de 15%.

Soldul datoriei de stat externe nu va depăși 32 miliarde 516,9 milioane de lei sau 1 miliard 936,7 milioane de dolari.

Ponderea soldului datoriei de stat externe în produsul intern brut va fi de 19,9.

Pornind de la modificările și ajustările propuse la partea de venituri, partea de cheltuieli, soldul bugetar și sursele de finanțare a deficitului bugetar de stat, respectiv, se operează modificări la partea textuală a Legii bugetului de stat pentru anul 2018, iar anexele 1–5 se expun în redacție nouă.

Stimați colegi,

Amendamentele și propunerile înaintate din partea dumneavoastră vor fi examinate în lectura a doua, iar îmbunătățirea părții textuale a legii vor fi luate în considerare la redactarea finală a proiectului.

Pentru anul 2018 veniturile bugetului de stat se propun a fi stabilite la nivel de 36 miliarde 92205 milioane de lei și cheltuielile bugetului de stat se propun a fi stabilite la 41 miliarde 984,505 milioane de lei, cu un deficit bugetar de 5 miliarde 062 milioane de lei.

Reieșind din cele expuse, Comisia economie, buget și finanțe propune proiectul de Lege cu privire la modificarea și completarea Legii bugetului de stat pentru anul 2018 spre examinare și adoptare în prima lectură.

Vă mulțumesc.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumesc foarte mult, domnule președinte.

Nu sînt întrebări în adresa comisiei.

Vă mulțumim foarte mult.

Înainte de a încheia dezbaterile pe acest subiect, avem două luări de cuvînt.

Și dau cuvîntul domnului Oleg Cuciuc, din partea fracțiunii.

Vă rugăm frumos.

După care trecem la procedura de vot, așa cum a fost stabilit, cu o mică reținere.

Vă mulțumesc.

Domnul Oleg Cuciuc:

Da. Mersi.

Onorat Plen,

Stimați concetățeni, *(Gălăgie în sală.)*

Sîntem cu toții martori oculari la bataliile politice din Parlament, generate atît la aprobarea bugetului de stat, cît și la modificările și completările ulterioare ale acestuia. An de an tot mai mulți cetățeni au convingerea că țara se mișcă pe o cale greșită și nu este o excepție nici chestiunea pe care o abordăm acum.

Toate guvernările care s-au perindat, începînd cu 2009 înapoi, au mers pe una și aceeași cale – greșită, în opinia noastră, de a pune accent la etapele de elaborare a bugetului de stat pe resursele externe. Guvernarea de astăzi nu este excepție. Aceasta s-a întîmplat și în 2016, și în următorul 2017, aceasta se întîmplă și acum.

Amintim că în toamna anului trecut Guvernul a venit în Parlament cu modificări la bugetul de stat, anume din cauza neobținerii granturilor și creditelor externe în sumă totală de 4,3 miliarde de lei.

Astfel, inițial pentru bugetul anului 2017, au fost planificate intrări de surse externe în mărime de 10,4 miliarde de lei, ceea ce constituia 30% din buget. După bonificare, cifra s-a diminuat la 6,1 miliarde de lei sau 16% din buget, ca de facto să intre în bugetul de stat doar 4,1 miliarde de lei sau 13% din mărimea bugetului. Astfel spus, neexecutarea bugetului de stat în mare măsură a fost cauzată anume de neobținerea resurselor externe.

Desigur, este mai ușor de a „umbla” cu mîna întinsă prin lume, decît de a dezvolta economia țării, a stimula creșterea economică care ar aduce la lărgirea bazei impozabile și majorarea încasărilor la buget pe interior, dar nu a fost să fie.

Toate avertizările noastre din ultimii ani au rămas fără atenție. Guvernarea neglijează de fiecare dată riscul sporit de neexecutare a bugetelor de stat, făcînd miza pe resursele externe. Am călcat ani la rînd pe greblă, spune Guvernul, mai călcăm o dată.

Astăzi nouă ni se propune micșorarea planului de împrumuturi externe la capitolul „Credite externe” cu 1,8 miliarde de lei și granturi cu 903 milioane de lei. În total, minus 2,7 miliarde de lei la resurse străine. Și cu toții înțelegem că nu este cifra finală.

Din altă parte, se propune modificarea bugetului de stat în direcția majorării acestuia. Și care este soluția propusă de Guvern de a acoperi gaura bugetară formată și de a compensa resursele financiare externe ratate? Nimic nou, ca de obicei, pe contul agenților economici și al contribuabililor sau al populației țării.

Ca și în anul trecut, se planifică majorarea veniturilor din impozite și taxe cu 1,1 miliarde de lei. Amintim, anul trecut gaura din buget, de asemenea, a fost suplinită cu taxe și alte venituri fiscale care s-au majorat în anul 2017 cu peste 20%.

O altă sursă, în viziunea Guvernului, ar fi emisiile de către Banca Națională a hîrtilor de valoare în sumă de 2,1 miliarde de lei.

Domnilor,

Situația dată inevitabil va duce la majorarea datoriei interne a statului, astfel că se propune a stabili mărimea acesteia, la finele anului 2018, la 56,9 miliarde de lei. Amintim că, la 1 ianuarie, datoria de stat constituia 51,8 miliarde de lei sau, mai bine zis, pe parcursul unui singur an

2018, aceasta va crește cu aproximativ 10% sau cu 5,1 miliarde de lei, iar ca pondere în PIB, datoria de stat va constitui, la finele anului, 35% – este un indice alarmant.

Pe de altă parte, Guvernul, în persoana Ministerului Finanțelor, propune majorarea cheltuielilor cu încă 652 milioane de lei sau cu 1,6% față de cel aprobat, pînă la cifra de 41,9 miliarde, ceea ce va atrage după sine și majorarea deficitului destul de mare încă cu 348 de milioane, ceea ce va constitui în total suma de 5 miliarde sau 3,1% din PIB, comparativ cu 2,9 aprobat. Deci este un an electoral, vor spune unii. Printre cifre, uităm de indicatorii sociali: nivelul de calitate a vieții, salarii și pensii.

Țin să amintesc cuvintele colegilor mei, care dur au criticat bugetul de stat la aprobarea lui în luna decembrie 2017. Citez: „Pentru a schimba starea de lucruri în sfera socială, este necesar de a asigura o creștere economică de minimum 10%, iar aceasta, la rîndul său, necesită schimbări cardinale, în primul rînd, a politicii fiscale, a politicii bugetare, celor din domeniul subvenționării și achizițiilor publice”.

Astfel spus, politicile date trebuie îndreptate la stimularea producătorilor interni, pentru dezvoltarea și extinderea producerii, încurajarea exportului și atragerea investițiilor străine.

E cunoscut că, odată cu accelerarea creșterii economice, cresc vărsările la buget, cresc salariile, pensiile, se schimbă calitatea vieții. Dar ce avem în final? Doar vorbe goale.

Citez din materialele prezentate: „Creșterea reală a salariului – majorarea remitențelor de peste hotare, creșterea veniturilor reale – fluxurile continue de remitențe”.

Mă întreb: oare exodul masiv de cetățeni este o reușită a acestui Guvern? (*Rumoare în sală.*)

Creșterea investițiilor în active imobilizate – în realitate doar cu 1,3% față de 2016. Și asta este dat ca un succes. Intensificarea comerțului exterior și în continuare, deși va încetini ritmul, va demonstra și în continuare ritmuri de creștere destul de înalte.

Ce avem în final? Diminuarea cheltuielilor la proiecte finanțate din surse externe, lipsa capacităților instituționale la valorificarea surselor din Programul de reconstrucție a drumurilor minus 400 milioane de lei, dar construim altele 1200 de kilometri de drum.

Succes!

Reducerea transferurilor către bugetul asigurărilor sociale – cu 293 milioane de lei, mărirea accizelor la produsele petroliere – cu 87 milioane de lei, dar, totodată, micșorarea defalcărilor la fondul rutier, chiar dacă Legea fondului rutier spune altceva.

Vrem să avem, după spusele celor de la Guvern, învățămînt de calitate. Majorăm cheltuielile pentru finalizarea lucrărilor de renovare a școlilor cu 10 milioane de lei și, totodată, micșorăm alocațiile la bugetul FISM-ului în jumătate – cu 51 milioane de lei, deci construim arene, procurăm locomotive, majorăm taxe, accize, impozitul pe venit, organizăm conferințe interparlamentare, continuăm reforma justiției, deci un fel de deja-vu, nu alta.

Domnul Andrian Candu:

Ultimul minut, da, vă rugăm frumos.

Domnul Oleg Cuciuc:

Șirul succeselor pretinse poate fi continuat la nesfârșit, numai că, stimați guvernanți, sînteți pe calea cea dreaptă, nu a mai rămas mult de așteptat, schimbările sînt inevitabile. (*Rumoare în sală.*)

Alegerile vor demonstra asta.

Concluzie. Nu vă mai cred nici partenerii externi, nu mai aveți credibilitate nici în fața propriului popor, chiar dacă pretindeți că munciți în numele lui.

Mulțumesc. (*Aplauze.*)

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim.

În continuare, se oferă cuvînt domnului Țap.

Vă rugăm frumos, poftiți.

Domnul Iurie Țap:

Stimați colegi,

Mai întîi aș vrea să precizez, pentru că am auzit aici, de la domnul ministru al finanțelor, punctul lui de vedere. Dincolo de toate, orice stat se administrează în baza anumitor proceduri, care trebuie să fie clare, coerente și trebuie să fie conforme și doctrinar – atunci politicile vor fi eficiente și vor da rezultate.

Și vreau să-i amintesc domnului ministru al finanțelor, dar și Primului-ministru, că obiectivul general al Strategiei de reformă a administrației publice este reforma administrației publice în baza descentralizării puterii, ceea ce înseamnă o delimitare clară și coerentă a competențelor între centru, nivel II și nivel I, cu alocarea respectivă a resurselor și proprietății. Aceasta spune Strategia, acestea sînt angajamentele luate de Guvern față de partenerii europeni care se încalcă flagrant.

Și o să vă aduc un argument. Aici este rezultatul unui studiu realizat de CALM cu IDIS „Viitorul” acum o lună. Este vorba de Foaia de parcurs

semnată de către Consiliul Europei, Guvern și CALM la Chișinău. Din 17 acțiuni, una este realizată, două – parțial și 14 – nerealizate. Deci ține de consolidarea capacității autorităților publice locale, ține de crearea motorului dezvoltării locale.

Iată care este situația, domnule ministru și domnule Prim-ministru. Or, bugetul de stat este principalul instrument de dezvoltare a țării și el trebuie să fie axat pe aceasta. Mai ales, țările sărace în perioada de criză trebuie să găsim acel, dacă vreți, ghișeu, acea dimensiune unde trebuie făcute investițiile ca să producă dezvoltare.

Primul-ministru spunea de la această tribună – 60 de mii de locuri de muncă, foarte bine, dar e mult sau e puțin? Conform statisticilor, zilnic din țară pleacă peste 110 mii de cetățeni, în special, tineri. Dacă o să facem o aritmetică simplă... 110 oameni, ceea ce înseamnă, de fapt, aproape 40 de mii anual. Zeci de mii de locuri de muncă se reduc anual.

Și principalul o să spun și v-o spun ca fost primar, care am administrat un oraș 10 ani de zile și am creat peste 2600 de locuri de muncă. Autoritățile publice locale pot să contribuie la crearea locurilor de muncă.

Dacă o să facem iarăși o aritmetică, vă asigur că în mediu 30 locuri de muncă anual, cel puțin, 35 la sută din autoritățile locale, ar fi 30 de mii de locuri de muncă. Am spus, cel puțin. De fapt, dacă e să realizăm Strategia națională de descentralizare care prevede creșterea veniturilor proprii cu termen de realizare 2018 și delimitarea proprietății 2018 care, de fapt, ar fi însemnat consolidarea capacităților – acesta ar fi fost mecanismul, motorul de dezvoltare locală. Vă asigur, încă o dată, cel puțin 50–60 de mii de locuri de muncă pot fi create doar la nivel local. Aceasta este ceea ce ar preîntîmpina prăbușirea Republicii Moldova.

În acest context, este neclar și alt aspect, spuneam, despre delimitarea competențelor și strategia prevede, noi ne-am asumat-o, deci strategiile spun una, guvernarea și Guvernul face alta. Oare nu știe Guvernul că autoritățile locale beneficiază de autonomie și au dreptul la propriile strategii, că ei își stabilesc prioritățile, stimați guvernanți, nu trebuie să-i impui. Ceea ce s-a întîmplat, de fapt, este o centralizare excesivă și dacă o să vă uitați în Raportul Curții de Conturi la acest capitol, spune foarte clar: „Dependența totală a bugetelor locale de cel central”.

Și ca concluzie sau mai bine-zis ca argument voi aduce cifra care este chiar din informația Guvernului – veniturile proprii sînt sub 10 la sută, pe cînd cheltuielile administrative, am spus de mai multe ori, sînt sub 20 la sută. Practic, autoritățile locale nu pot să producă dezvoltare. Ei nu au bani să-și întrețină proprii specialiști, nu să mai producă dezvoltare. Oare nu se vede că satele se îneacă în gunoi? De fapt, și orașele. Satele nu au apă, canalizare suficientă. Cum să crezi locuri de muncă fără această infrastructură? Deci crearea mecanismului, consolidarea capacităților

autorităților publice locale și dacă ar mai fi fost și dezvoltarea regională care, la fel, toți acești 9 ani trenează – iată care este marea problemă. Și în loc să canalizăm mijloacele, să facem ceea ce prevăd politicile, ceea ce ne-am asumat, noi, de fapt, mergem pe altă cale.

Am spus-o atunci când s-a discutat proiectul bugetului pentru 2018 – un buget politic cu tentă electorală, pentru că guvernarea are nevoie de dividende politice, de dividende electorale. Dar țara? Ce facem cu țara? Pentru că mâine o să se prăbușească această țară, pentru că, spuneam, nu este nici dezvoltare regională, nici locală și, de fapt, de aici vine marea problemă a concetățenilor noștri. Responsabilitatea este în fața cetățenilor și voi zice, dacă vorbim de o guvernare care să aibă legitimitate, ea trebuie să facă ceea ce are nevoie poporul.

Parlamentul, Guvernul, în baza articolului 2 al Principiului suveranității naționale trebuie să elaboreze și să promoveze politici pe potriva așteptărilor cetățenilor, ceea ce nu se întâmplă. Prevalează interesele politice, interesele electorale și am demonstrat-o de mai multe ori cu cifre, cu argumente, am adus și de la această tribună și vin să reiterez.

Stimați colegi,

Cum o să privim noi în fața reprezentanților Consiliului European, a Uniunii Europene? Și despre care reforme și credibilitate vorbiți dumneavoastră când Foaia de parcurs semnată acum doi ani jumătate a rămas suspendată în aer? Aceasta este fața adevărată, de fapt, a guvernării, a majorității parlamentare și sînt sigur că ea va fi taxată de cetățeni pentru atare abordare.

Vă mulțumesc.

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumim.

Și aici se încheie dezbaterile la proiectul nr. 151 din 15 mai 2018 ce este legat de Legea bugetului de stat pentru anul 2018.

Și să trecem la procedura de vot, deja cu o întârziere de 40 de minute. Rog frumos toți deputații să treacă la locurile lor. Și numărătorii să fie gata pentru a număra și a ne da prezența pe fiecare sector.

Rog Secretariatul să anunțe colegii să revină în sala plenului.

Dragi colegi,

Dragi colegi,

Toți, care stați în picioare, vă rog frumos să treceți la locurile pe care le aveți. Numărătorii, de altfel, nu o să poată să vă numere.

Numărătorii,

Vă rugăm frumos, dacă aveți prezența în sală, să ne anunțați care e prezența pe sectoare.

N u m ă r ă t o r i i:

Sectorul nr. 1 – 22.

Sectorul nr. 2 – 38.

Sectorul nr. 3 – 23.

Domnul Andrian Candu:

Dragi colegi,

Sînt 83 de deputați în sală. Majoritatea simplă este de 42. Să trecem la procedura de vot.

Rog frumos numărătorii să fie atenți, fiindcă va fi numărarea voturilor. Sînt voturi și pentru lectura a doua și, de fapt, cu ele și să începem.

Și anume, cu primul subiect la ordinea de zi de astăzi din 24 mai, **revotarea Legii nr. 66 din 26 aprilie 2018 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, care se referă la proiectul de Lege nr. 34 din 14 februarie 2018, lege care a fost expediată pentru a fi reexaminată de plenul Parlamentului la solicitarea Președintelui Dodon.**

Comisia a examinat subiectul și propune ca Parlamentul să-și mențină votul.

Cine este pentru, rog frumos să vă pronunțați prin vot.

Numărătorii,

Vă rugăm să ne dați rezultatele pe sectoare.

N u m ă r ă t o r i i:

Sectorul nr. 1 – 4.

Sectorul nr. 2 – 37.

Sectorul nr. 3 – 11.

Domnul Andrian Candu:

Sectorul nr. 2,

Încă o dată, vă rugăm frumos.

N u m ă r ă t o r i i:

Sectorul nr. 2 – 38.

Domnul Andrian Candu:

Sectorul nr. 3?

N u m ă r ă t o r i i:

Sectorul nr. 3 – 11.

Domnul Andrian Candu:

Cu 53 de voturi, Legea nr. 66 din 26 aprilie 2018 pentru modificarea și completarea unor acte legislative a fost, astfel, menținută prin votul Parlamentului și revotată. Astfel, Parlamentul își confirmă poziția.

Următorul subiect pentru vot este proiectul nr. 39 din 15 februarie 2018. Este vot pentru lectura finală pentru proiectul de Lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative.

Cine este pentru, rog frumos să vă pronunțați prin vot.

Numărătorii,

Vă rugăm să ne dați rezultatele pe sectoare.

N u m ă r ă t o r i i:

Sectorul nr.1 – 4.

Sectorul nr. 2 – 38.

Sectorul nr. 3 – 15.

Domnul Andrian Candu:

57 de voturi sînt pentru adoptarea proiectului de Lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative nr. 39 din 15 februarie 2018. Astfel, proiectul de lege a fost votat în lectură finală și confirmat.

Următorul vot este, la fel, pentru lectura a doua, proiectul de Lege pentru modificarea și completarea Codului muncii al Republicii Moldova. Proiectul nr. 78 din 5 martie 2018.

Cine este pentru, rog frumos să vă pronunțați prin vot.

Numărătorii,

Vă rugăm să ne dați rezultatele pe sectoare.

N u m ă r ă t o r i i:

Sectorul nr.1 – 4.

Sectorul nr. 2 – 38.

– 11.

Domnul Andrian Candu:

Cu 53 de voturi, proiectul de Lege pentru modificarea și completarea Codului muncii al Republicii Moldova nr. 78 din 5 martie 2018 a fost votat în lectura a doua și ultima.

Se supune votului adoptarea în cea de-a doua lectură a proiectului de Lege pentru modificarea unor acte legislative. Proiectul nr. 82 din 14 martie 2018.

Cine este pentru, vă rugăm frumos să vă pronunțați prin vot.

Numărătorii,

Vă rugăm să ne dați rezultatele pe sectoare.

N u m ă r ă t o r i i:

Sectorul nr. 1 – 4.

Sectorul nr. 2 – 38.

– 13.

Domnul Andrian Candu:

Cu 55 de voturi, proiectul de Lege pentru modificarea unor acte legislative nr. 82 din 14 martie 2018 a fost votat în lectura a doua și ultima.

Se supune votului proiectul de Lege cu privire la modificarea și completarea Legii bugetului de stat pentru anul 2018. Proiectul nr. 151 din 15 mai 2018. Subiectul nr. 9 de pe ordinea de zi.

Cine este pentru, rog frumos să vă pronunțați prin vot.

Este lectura întâi.

Majoritatea celor prezenți au susținut aprobarea proiectului de lege.

Vă mulțumim foarte mult.

Comisia urmează să examineze subiectul în lectura a doua. Dacă sînt amendamente, vă rugăm frumos să le expediați în adresa comisiei.

Următorul proiect de lege este proiectul de Lege pentru ratificarea Amendamentului nr.1 la Acordul de împrumut dintre Republica Moldova și Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei. Proiectul nr. 149 din 11 mai 2018.

Vot pentru lectura întâi.

Cine este pentru, vă rugăm frumos să vă pronunțați prin vot.

Majoritatea celor prezenți în sală au susținut aprobarea proiectului de lege în primă lectură.

Comisia și autorii solicită vot și pentru lectura a doua.

Cine este pentru, rog frumos să vă pronunțați prin vot.

Numărătorii,

Vă rugăm să ne dați rezultatele pe sectoare.

N u m ă r ă t o r i i:

Sectorul nr.1 – 4.

Sectorul nr. 2 – 38.

– 21.

Domnul Andrian Candu:

Cu 63 de voturi, proiectul Lege pentru ratificarea acestui amendament, proiectul nr. 149 din 11 mai 2018, a fost votat și în lectura a doua și ultima.

Se supune votului următorul subiect de pe ordinea de zi nr.11, proiectul de Lege pentru ratificarea Acordului de finanțare dintre Republica Moldova și Asociația Internațională pentru Dezvoltare cu privire la finanțarea adițională pentru Proiectul Reforma Învățământului din Republica Moldova. Proiectul nr. 147 din 10 mai 2018. Vot pentru lectura întâi.

Cine este pentru, rog frumos să vă pronunțați prin vot.

Majoritatea celor prezenți în sală au susținut aprobarea proiectului de lege în primă lectură.

Autorii și comisiile solicită ca acest proiect de lege să fie votat și în a doua lectură.

Cine este pentru, rog frumos să vă pronunțați prin vot.

Numărătorii,

Vă rugăm să ne dați rezultatele pe sectoare.

N u m ă r ă t o r i i:

Sectorul nr.1 – 4.

Sectorul nr. 2 – 38.

– 22.

Domnul Andrian Candu:

Sectorul nr.1,

Sigur 4? Că eu am văzut că colegii ... Da?

Bine. Cer scuze.

Sectorul nr. 1 – 4.

Mai departe, sectorul nr. 2?

N u m ă r ă t o r i i:

– 38.

Domnul Andrian Candu:

Sectorul nr. 3?

N u m ă r ă t o r i i:

– 22.

Domnul Andrian Candu:

Cu 64 de voturi, proiectul de Lege pentru ratificarea Acordului de finanțare dintre Republica Moldova și Asociația Internațională pentru Dezvoltare, proiectul nr. 147 din 10 mai 2018, a fost votat în lectura a doua și ultima.

Și din subiectele care au rămas de săptămîna trecută, un prim subiect care se supune votului ... înainte de a fi supus votului **proiectul de Hotărîre cu privire la aprobarea Planului național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru anii 2018–2022**, rog frumos deputații care au avut amendamente care trebuie supuse votului de plenul Parlamentului, rog să le formulați.

Sergiu Sîrbu,

Vă rugăm frumos, pentru stenogramă, să formulați amendamentul pentru a fi supus votului.

Domnul Serghei Sîrbu:

Mulțumesc, domnule Președinte.

Personal nu am avut amendamente, dar eu rog procedural să supunem votului acele amendamente care au fost modificate de comisie, dar neacceptate de Guvern. Și avem reprezentantul Guvernului... care am putea să mergem, deoarece sînt vreo opt amendamente la care Guvernul este categoric împotriva și așa vrea să menținem votul reieșind din poziția autorului.

Vă mulțumesc.

Domnul Andrian Candu:

Dacă Guvernul nu le-a susținut, dar comisia le-a aprobat, e problema Guvernului, nu a noastră. E proiect de hotărîre, avizul Guvernului în cazul de față nu este obligatoriu. Bine, autorul e Guvernul.

Mai specific, vă rog frumos, domnule Sîrbu, ce să supunem votului.

Domnul Serghei Sîrbu:

OK. Atunci, conform procedurii, stimate domnule Președinte, sîntem la un proiect de hotărîre, la un plan, și din numele Frațiunii Partidului Democrat noi nu sîntem de acord cu unele amendamente acceptate de

comisie, de aceea atunci permiteți-mi mie să venim cu anumite propuneri pe fiecare amendament în parte și să propunem votului. Și eu aș putea da citire conform sintezei.

Deoarece, noi, ca și fracțiune, nu sîntem de acord cu unele propuneri ale comisiei și nu sîntem în stare să votăm dacă noi nu revedem unele amendamente, domnule Președinte.

Domnul Andrian Candu:

Cer scuze, am făcut eu o greșeală, am uitat că, de fapt, autorul proiectului este Guvernul. Și atunci dacă Guvernul nu este de acord, într-adevăr, ca autor, trebuie să supunem votului.

Nu, Sîrbu nu trebuie să-și asume nici un fel de responsabilitate, avem Regulamentul Parlamentului.

Vă rugăm frumos, care sînt acele amendamente?

Vă rugăm frumos, domnule Serbenco, ce să ... Poftim? Nu, de aici de pe loc dumneavoastră menționați care nu este amendamentul acceptat de Guvern și noi o să supunem votului.

Domnul Eduard Serbenco – *secretar de stat al Ministerului Justiției:*

Stimate domnule Președinte,

Stimați deputați,

Sinteza amendamentelor care a fost adusă la cunoștința deputaților a fost vizualizată, presupun, de dumneavoastră și în ordinea în care au fost făcute aceste amendamente.

Deci amendamentul nr. 1 – nu avem nici o problemă. Se acceptă.

Amendamentul nr.2. Acceptăm decizia comisiei

Amendamentul nr.3. Aici nu sîntem de acord cu decizia comisiei și propunem înlocuirea cuvintelor din „se acceptă” în „nu se acceptă amendamentul” și includerea acțiunii referitoare la transferarea instituțiilor medicale din subordinea Departamentului Instituțiilor Penitenciare, actualmente (ANP) – Agenția Națională a Penitenciarelor, în cea a Ministerului Sănătății.

Vreau să vă zic că este o problemă mai complexă, care urmează a fi abordată odată cu lansarea reformei sistemului de asistență medicală spitalicească. Vreau să vă mai zic că trebuie avute în vedere și bunele practici existente în statele vecine.

Deci Guvernul își menține poziția și nu acceptă decizia comisiei la acest amendament.

Mai apoi referitor la ...

Domnul Andrian Candu:

Numai puțin, rămînem aici. Rămînem la nr.3. Amendamentul este făcut de domnul Țurcan, de fapt, de comisie.

Vă rugăm frumos, potrivit procedurii noastre, formulați amendamentul, domnule Țurcan, ca să fie supus votului.

Domnul Vladimir Țurcan:

Domnule Președinte,

Amendamentul este formulat în sinteză. Mai mult decît atît, aș vrea să menționez că aceste amendamente, de fapt, sînt preluate din recomandările diferitor comitete ale ONU la momentul evaluării periodice și au fost prezentate la ședința comisiei de către reprezentantul Oficiului ONU pentru Drepturile Omului, domnul Balan, care este aici, în sală.

Eu aș propune, dacă, mă rog, este necesar pentru Guvern, încă o dată să fie expusă esența amendamentului. Și aș propune ca domnul Balan să le expună.

Dar comisia foarte clar a formulat amendamentul, care nu este acceptat de Guvern.

Domnul Andrian Candu:

Da, vă mulțumim frumos.

Atunci o să mergem, ca să fie mai operativ, în felul următor.

Dacă îmi permiteți, eu am să menționez amendamentul și am să-l supun votului, ca să fie mai repede.

Deci un prim amendament care a fost propus de comisie, neacceptat de Guvern, sub nr. 3 care se referă la obiectivul II „Asigurarea respectării drepturilor omului pentru persoanele aflate în custodia statului”.

Se propune de inclus acțiunea referitoare la transferarea instituțiilor medicale din subordinea Departamentului Instituțiilor Penitenciare, înțeleg, în cea a Ministerului Sănătății.

Guvernul nu acceptă acest amendament.

Cine este pentru a accepta amendamentul propus de domnul Țurcan, vă rog frumos să votați.

Nu a fost susținut acest amendament.

În continuare, deputatul... (*Rumoare în sală.*)

Doamnă Postoico,

Care-i problema?

Vă rog frumos, poftiți, de procedură.

Doamna Maria Postoico:

De procedură, domnule Președinte.

Îmi pare rău că, într-adevăr, introducem noi proceduri la examinarea sintezei când este propusă de către comisia care a examinat în fond.

În primul, în primul... *(Discuții.)* Da, stați puțin, că dumneavoastră tot timpul încurcați toate itele.

Deci în cazul dat, dacă este decizia comisiei, deci este clar că de acum este o prioritate a comisiei și nu ne mai întoarcem la autor. El poate să fie de acord, poate să nu fie de acord, dar Parlamentul decide.

În afară de aceasta, noi astăzi am avut întâlnire cu experții de la Consiliul Europei ce se referă la... și iată, și domnul Sîrbu a fost și el tot prezent, unde acolo, în acest nou proiect al justiției penale, este prevăzut anume ca aceste instituții să treacă sub egida Ministerului Sănătății, vrem ori nu vrem. Nu numai în recomandările Organizației Națiunilor Unite, dar și ale experților care evaluează acum. Și noi, oricum, este planul acesta pe anii următori.

Domnul Andrian Candu:

Stimată doamnă...

Doamna Maria Postoico:

Deci noi singuri ne punem piedici în reformele... *(Rumoare în sală.)*

Domnul Andrian Candu:

Stimată doamnă Postoico,

Cu tot respectul, asta și fac – supun votului plenului Parlamentului să decidă între poziția comisiei și poziția autorului, adică a Guvernului.

Să decidă plenul Parlamentului. Asta și facem. *(Rumoare în sală.)*

Cine este pentru amendamentul propus de comisie, refuzat de Guvern, ce ține de obiectivul II din acțiune 5., 5.1., ce se referă la consolidarea capacității personalului din instituțiile psihoneurologice și locurile de detenție în domeniul standardelor relevante ale drepturilor omului și 5.1. „Instruirea personalului din instituțiile psihoneurologice” ș.a.m.d. după text, amendamentul nr. 4.

Cine este pentru, rog frumos să vă pronunțați prin vot.

Nu a fost acceptat acest amendament.

În continuare, amendamentul nr. 5, formulat de doamna Postoico, cu referire la obiectivul II, de inclus acțiunea de desfășurare a examinării medicale tuturor persoanelor în detenție provizorie de către medicul independent. Neacceptat de Guvern.

Cine este pentru acest amendament, rog frumos să vă pronunțați prin vot.

Nu a fost acceptat de plenul Parlamentului.

Vă mulțumim foarte mult.

Amendamentul nr. 6, la obiectivul II, de inclus acțiunea „Elaborarea și implementarea metodologiei pentru evaluarea eficienței și a impactului instruirii asupra reducerii cazurilor de tortură, violență și alte rele tratamente”.

Nu se acceptă de Guvern.

Cine este pentru a accepta acest amendament, rog frumos să vă pronunțați prin vot.

Nu a fost susținut de majoritatea parlamentară.

Vă mulțumesc foarte mult.

De majoritatea nu parlamentară, reformulez – de majoritatea deputaților prezenți în sală.

Amendamentul nr. 7, la domeniul patru de intervenție, la ținta strategică „Servicii accesibile ale Consiliului pentru egalitate”, de inclus indicatorul de rezultat „Deciziile Consiliului pentru egalitate sînt recunoscute drept acte executorii în procedura civilă”.

Guvernul nu acceptă acest amendament.

Cine este pentru acest amendament, rog frumos să vă pronunțați prin vot.

Nu a fost acceptat de plenul Parlamentului.

La domeniul de intervenție nr. 8... la amendamentul 8, la domeniul de intervenție „Dreptul la educație”, de inclus indicatorul „Creșterea numărului elevilor/studentilor cu cunoștințe și competențe îmbunătățite necesare pentru promovarea dezvoltării durabile” ș.a.m.d. după text, formulat de domnul Novac. Amendamentul nu a fost acceptat de...

Ba nu, cer scuze. (*Discuții.*)

Domnule Serbenco,

Asta se acceptă...

Da. Cer scuze. Asta se acceptă.

Amendamentul 9, la domeniul de intervenție „Dreptul la cel mai înalt standard de sănătate fizică și psihică”, obiectivul III, formulat în sinteză de domnul Țurcan.

Nu se acceptă. (*Rumoare în sală.*) Se acceptă de Guvern amendamentul.

Domnule Serbenco,

Trebuie să-mi spuneți care-i următorul care nu se acceptă de Guvern.

14. Mergem la 14. Restul se acceptă.

La domeniul de intervenție nr. 14 „Dreptul la muncă și protecție socială”, propunerea de a introduce acțiunea „Instituirea unui sistem de garanții pentru lucrătorii din sistemul medical și educație”.

Acest amendament nu se acceptă, înțeleg, din partea Guvernului.

Plenul Parlamentului să decidă se acceptă propunerea făcută de, în cazul de față în sinteză, doamna Postoico, sau nu.

Cine este pentru, rog frumos să vă pronunțați prin vot.

Nu a fost susținut.

Vă mulțumesc foarte mult.

Următorul, domnule Serbenco, care-i, care nu se acceptă? (*Discuții.*)

15.

La domeniul de intervenție „Dreptul la muncă și protecție socială”, de inclus acțiunea „Elaborarea programelor specializate pentru soluționarea problemelor angajării migrantilor, tinerilor, femeilor rome” ș.a.m.d. după text.

Guvernul nu acceptă amendamentul.

Plenul Parlamentului,

Rog frumos să vă pronunțați pentru acceptarea acestui amendament.

Cine este pentru, rog frumos să vă pronunțați prin vot.

Majoritatea colegilor din plenul Parlamentului nu acceptă acest amendament.

Amendamentul 16, la domeniul de intervenție „Dreptul la muncă și protecție socială”.

Vă rog frumos, tehnicienii, conectați microfonul domnului Serbenco, ca să vedem ce înseamnă parțial și ce înseamnă neparțial.

Ce acceptă Guvernul, domnule Serbenco?

Domnul Eduard Serbenco:

Se acceptă parțial amendamentul cu introducerea acțiunii și subacțiunii nominalizate. Deci este vorba de formularea unei noi acțiuni care va suna în felul următor: „Revizuirea periodică a scorului punctajului indicatorilor de bunăstare”, cu următoarea subacțiune: „Analiza scorului punctajului indicatorilor de bunăstare”. Instituția responsabilă – Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, termen de realizare – 2019, indicator de monitorizare, act normativ aprobat, costurile aferente în limita alocațiilor bugetare, parteneri – Banca Mondială.

Domnul Andrian Candu:

Domnule Țurcan,
Se acceptă... acceptul Guvernului?

Domnul Vladimir Țurcan:

Eu din partea... nu pot să expun poziția din numele comisiei în cazul dat.

Domnul Andrian Candu:

Am înțeles.
Vă mulțumesc foarte mult.

Domnul Vladimir Țurcan:

Comisia a examinat...

Domnul Andrian Candu:

Se supune votului.

Domnul Vladimir Țurcan:

... ceea ce a fost înaintat și a acceptat acel amendament care a fost înaintat de către deputat.

Domnul Andrian Candu:

Dragi colegi,
Supun votului poziția Guvernului în cazul de față.
Cine este pentru, rog frumos să vă pronunțați prin vot.

Majoritatea celor prezenți în sală au susținut poziția Guvernului privind acceptul parțial al amendamentului. (*Rumoare în sală.*)

După stenogramă autorii și comisia aveți de lucru – oi, oi, oi.

Mai departe, domnule Serbenco.

Domnul Eduard Serbenco:

Mai departe este vorba de amendamentul 20.

Domnul Andrian Candu:

20, care se acceptă sau...

Domnul Eduard Serbenco:

Se acceptă parțial amendamentul, cu introducerea indicatorilor de rezultat corespunzători, după cum urmează.

Domnul Andrian Candu:

Am văzut.

Domnul Eduard Serbenco:

Să dau citire, domnule Președinte?

Domnul Andrian Candu:

Mersi mult.

Nu. Toți au sinteza, este vorba despre amendamentul cu nr. 20 și comentariul că se acceptă amendamentul, cu introducerea indicatorilor de rezultat corespunzători, precum și completarea cu încă unul cu următorul cuprins.

Cine este pentru poziția Guvernului ce ține de acceptul parțial al acestui amendament, rog frumos să vă pronunțați prin vot.

Vă mulțumesc foarte mult.

Majoritatea celor prezenți în sală au susținut poziția Guvernului.

Mai departe, domnule Serbenco.

Vă rog.

Domnul Eduard Serbenco:

Mai departe este vorba de nr. 24.

Domnul Andrian Candu:

Nr. 24 și ultimul. Ce-i aici? Ce anume acceptați și ce nu acceptați?

Domnul Eduard Serbenco:

Nu se acceptă amendamentul.

Domnul Andrian Candu:

Am înțeles.

Vă mulțumim.

Domnul Eduard Serbenco:

Și excluderea reprezentanților Parlamentului din componența Consiliului Național pentru Drepturile Omului.

Este vorba că acest Consiliu Național pentru Drepturile Omului va fi organul ca va monitoriza implementarea atât a PNADO, altor documente de politici naționale în domeniul drepturilor omului, dar și va monitoriza elaborarea și aprobarea rapoartelor naționale periodice pe care Republica Moldova, le va supune diferitor organisme internaționale de monitorizare. Și este importantă participarea reprezentanților Parlamentului în vederea...

Domnul Andrian Candu:

Am înțeles.

Domnul Eduard Serbenco:

... respectării acestor obligații internaționale.

Domnul Andrian Candu:

Poziția Guvernului este clară. Comisia și-a formulat propunerea lor.

Cine este pentru propunerea formulată de comisie, amendamentul respectiv, care nu este acceptat de Guvern, rog frumos să vă pronunțați prin vot.

Nu a fost acceptat amendamentul comisiei.

Luând în considerare că acestea au fost amendamentele, vom trece la...

Domnule Ghilețchi,

Vă rog frumos.

Domnul Valeriu Ghilețchi:

Eu doar...

Mulțumesc, domnule Președinte.

Pentru stenogramă. Amendamentul pe care l-am făcut a fost examinat de către Guvern și Guvernul a venit cu o altă formulare legată de ratificarea convenției.

Eu accept, și așa cum am... la începutul dezbaterilor, această propunere din partea Guvernului, dar cu precizare ca în subacțiunea 10.2., așa cum domnul Eșanu care era prezent aici, să fie eliminate cuvintele „și promovarea”. Și va rămânea doar „elaborarea proiectului de Lege de ratificare a Convenției”, o acțiune măsurabilă. Deci, în acest fel, eu sînt de acord, repet, cu formularea propusă de Guvern vizavi de amendamentul meu, dar cu excluderea acestor două cuvinte „și promovarea”.

Domnul Andrian Candu:

Guvernul și în persoana domnului Eșanu, și acum domnul Serbenco, au confirmat că acceptă amendamentul, așa cum l-ați formulat dumneavoastră. (*Gălăgie în sală.*)

Și, în continuare, voi supune atunci votului întregul act normativ.

Domnule Țurcan,

Vă rog frumos, înainte de vot, poftiți.

Aveți, procedural, un minut la dispoziție.

Domnul Vladimir Țurcan:

Da. Eu aș vrea, înainte de vot, totuși, să expun poziția Frațiunii Partidului Socialiștilor după ce, așa în mod sprint, am trecut toate amendamentele, care, de fapt, este rodul muncii Comitetelor ONU pentru Drepturile Omului.

Așa fel de atitudine încă o dată demonstrează că, spre regret, în Republica Moldova este o abordare absolut formală față de respectarea

drepturilor omului. Și în aceste condiții... De fapt, dumneavoastră... eu chiar aș vrea să vă mulțumesc majorității, deoarece ați demonstrat în fața partenerilor, inclusiv... europeni, care este abordarea reală față de drepturile omului. De aceea, încă o dată declar, din partea Frației Partidului Socialiștilor, că, în aceste condiții, așa fel de program de acțiuni, noi nu vom vota.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumesc.

Doamnă Șupac,

Probabil, vreți să formulați poziția fracției.

Vă rugăm frumos, poftiți.

Doamna Inna Șupac:

Фракция партии коммунистов была одной из тех фракций, которые постоянно и на заседаниях комиссии, и на заседаниях Парламента напоминала коллегам из парламентского большинства о том, что с 2014 года у нас в Республике Молдова этого плана действий по правам человека не было.

И на самом деле мы надеялись на то, что этих трех с половиной лет будет достаточно для того, чтобы, когда мы приходим к моменту принятия этого важного документа, тогда будут включены все рекомендации международных структур. К сожалению, сегодня мы наблюдали иную картину.

Повторюсь еще раз, что все поправки, которые сегодня не были поддержаны парламентским большинством, – это поправки, которые были предложены офисом Организации Объединенных Наций в Республике Молдова и которые основаны на рекомендациях международных структур.

В этой связи фракция партии коммунистов не будет голосовать за этот документ, но будет внимательно мониторизировать то, как власти будут – если будут – внедрять, по крайней мере, те пункты, которые удалось включить в этот финальный документ.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim frumos. (*Rumoare în sală.*)

Domnule Boțan,

Vă rugăm frumos, procedura, un minut.

Domnul Roman Boțan:

Vă mulțumesc, domnule Președinte.

În numele Frației Partidului Liberal, la fel, ne exprimăm indignarea profundă față de o asemenea abordare pe care o manifestă

Parlamentul Republicii Moldova vizavi de examinarea amendamentelor care au parvenit în urma recomandărilor partenerilor internaționali.

De asemenea, ne exprimăm dezacordul cu privire la faptul că reprezentanții fracțiunii noastre n-au fost invitați la această întâlnire. În acest sens, bineînțeles, vreau să anunț că noi nu vom susține un asemenea proiect, care vine să scuipe în eforturile depuse de partenerii noștri internaționali inclusiv.

Mersi.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim foarte mult.

Domnule Pistrinciuc,

Vă rugăm frumos.

Domnul Vadim Pistrinciuc:

Prima remarcă este de procedură.

Într-adevăr, votarea asta în galop a amendamentelor care nu vin doar din inițiativa unor deputați, dar inclusiv vin și de la parteneri, de la organizații neguvernamentale.

Eu de procedură, cred că foarte mulți nu știu pentru ce ați votat. Eu vreau să vă spun, stimați deputați, că inclusiv ați refuzat dreptul ca omul care îi adus în penitenciar să aibă dreptul la o examinare la un medic independent din afara penitenciarului. Asta-i atît de mare, cum să spun eu,... inclusiv și pentru asta s-a votat. (*Rumoare în sală.*)

Da... era o prevedere. Ce dacă...

În altă ordine de idei, la plan s-a muncit foarte mult. Sîntem puși într-o situație că, pe de o parte, el este incomplet, pe de o parte, s-a trecut foarte repede peste amendamente importante, dar, totuși, sînt prevederi... văd și persoane cu dizabilități și alte lucruri.

Noi vom vota pentru acest plan, dar, încă o dată, atitudinea de care noi am... demonstrat, elaborînd acest plan și faptul că este incomplet, este o mare problemă pentru noi.

Mersi mult.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim frumos.

Domnule Lupu,

Vă rugăm frumos, poftiți.

Domnul Marian Lupu:

Da. Mulțumesc, domnule Președinte.

Fracțiunea Partidului Democrat o să susțină varianta în care a fost votat acest proiect de plan de acțiuni.

Și vreau să fac câteva remarci. Toate declarațiile, în mare parte, nu la toți, care și-au prezentat poziția, nu mă tem să le calific ca un show ieftin, show ieftin. Atîta pafos și patriotism, atașament. (*Rumoare în sală.*)

Vreau să vă zic un lucru: dacă o să vă uitați foarte atent pe ceea ce s-a discutat și cum s-a votat...

Punctul întâi. Acest proiect datează cu 1 decembrie anul trecut. S-a lucrat luni în șir. Noi special am luat o săptămînă sau două de pauză, după ce a fost examinat în această sală acest proiect, ca să ne clarificăm și să nu votăm cu ochii închiși. S-a făcut și acest lucru. Votul în această sală este cu bună cunoștință de cauză.

Cei care nu au studiat documentele, asta deja e treaba lor.

Punctul al doilea. (*Voce nedeslușită din sală.*) Pe mine mă miră și, de fapt, cum să vă zic eu, nu pot să iau fără o doză de umor remarcile colegilor noștri, unora din această sală, care, din nou, atît de patetic au făcut referințe la standarde europene și internaționale și sînt acei care pledează pentru anularea Acordului de Asociere cu Uniunea Europeană. O incoerență mai mare, pur și simplu, nici n-am mai văzut-o în această sală.

Punctul al treilea. Recomandațiile organizațiilor internaționale. Păi, dacă vin dintr-o listă de recomandații 10, 7, 8 – se țin cont, două – nu se țin cont și Guvernul n-o face din moft, dar comensurează resursele, posibilitățile, ca să nu rămînă ceva declarat pe hîrtie doar, dar să fie realizabil. Ce-i în asta rău? (*Gălăgie în sală.*)

Noi cîte... noi ce, avem obligațiuni mot-a-mot să introducem ceea ce vine cu titlu de recomandație?

Cine în această sală ne vorbea „о внешнем управлении”?

Ian, mai treziți-vă un pic. Aduceți-vă aminte de propriile cuvinte din trecut și fiți și voi coerenți.

Per ansamblu, noi vom susține acest document, e nevoie de el să fie nu doar aprobat, dar să se muncească să fie implementat.

Mulțumesc.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim foarte mult.

Și să trecem la procedura de vot. (*Aplauze.*) (*Rumoare în sală.*)

Dragi colegi,

Comisia s-a expus.

Guvernul s-a expus.

Toate fracțiunile parlamentare s-au expus.

Vă rugăm frumos, liniște, pace, grijă.

Nu, domnule Țurcan, nu.

Vă rog frumos, vă rog frumos.

Domnule Țurcan,

Potrivit procedurii, noi am depășit toate elementele de dezbateră.

Toți au avut posibilitatea să ia și cuvântul, poziția fracțiunilor există.

Comisia s-a expus.

Guvernul s-a expus atunci când a fost prezentat planul de acțiuni.

S-au expus și misiunile, și organizațiile internaționale.

Iată de ce, rog frumos, **cine este pentru adoptarea proiectului de Hotărîre cu privire la aprobarea Planului național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru anii 2018–2022, proiectul nr. 366 din 1 decembrie 2017, vă rog frumos să vă pronunțați prin vot.**

Majoritatea celor prezenți în sală au susținut proiectul de hotărîre.

Și următorul subiect care bănuiesc că la fel va da mari bătaii de cap acum tuturor ține de **proiectul de Hotărîre cu privire la Raportul Avocatului Poporului privind respectarea drepturilor și libertăților omului în Republica Moldova în anul 2017, proiectul nr. 143 din 8 mai 2018.** (*Rumoare în sală.*)

Și înainte de a-l supune votului, existau amendamente.

Domnule Sîrbu,

Vă rog frumos.

Domnul Serghei Sîrbu:

Mulțumesc, domnule Președinte.

Într-adevăr, permiteți-mi să dau citire a două amendamente la acest proiect de hotărîre, care au fost înregistrate, dar n-au fost examinate de comisie.

Deci unu. La articolul 1 din proiectul de hotărîre, ultima propoziție se exclude.

Doi. La articolul 3... articolul 3, de fapt, din proiectul de hotărîre va avea următorul conținut: „Guvernul va examina propunerile expuse în Raportul Avocatului Poporului privind respectarea drepturilor și libertăților omului în Republica Moldova în anul 2017 și, pînă la 31 martie 2019, va informa Parlamentul cu privire la realizarea acestora”.

Acestea au fost amendamentele care, de fapt, sînt în aceeași manieră ca și Hotărîrea Parlamentului aprobată anul trecut. Și din start aș vrea să

menționez și să resping acele acuzații care simt că vor veni. Prin acest proiect de hotărîre nici într-un caz Parlamentul nu este împotriva acelor recomandări care au fost menționate în Raportul Avocatului Poporului. Ele sînt absolut toate, punct cu punct, în raport, acele recomandări, inclusiv recomandări pentru Guvern. Deci nu este necesar să le introducem separat aici, deoarece Guvernul va trebui să le examineze în totalitatea lor, toate care sînt în raport.

Și eu rog susținere.

Vă mulțumesc.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumesc foarte mult.

Domnule Țurcan,

Vă rog frumos, poftiți.

Domnul Vladimir Țurcan:

Vă mulțumesc, domnule Președinte.

Da, într-adevăr, colegul Sîrbu iarăși încearcă să sterilizeze acest proiect de hotărîre. Printre altele, se primește așa, din acest amendament că excludem tot ce se referă la Guvern, dar lăsăm absolut tot ce se referă la Avocatul Poporului, la APL, la comisiile permanente. Asta înseamnă că ce, la noi a apărut o castă oarecare care nu poate fi atinsă? O vacă sfîntă sau ce?

Deci eu consider că, în cazul dat, după logica domnului Sîrbu, se primește că noi în genere nu trebuie să examinăm acest raport în ședința în plen, dar, pur și simplu, acest raport să fie remis Guvernului, Guvernul să ia toate recomandările și să încerce să execute. Dar, cu regret, nu se întîmplă din an în an acest lucru. Iată de ce și noi am propus ca totuși să fie foarte clar formulat, accentuat la ce trebuie să atragă atenție Guvernul. Dacă considerați că este o abordare incorectă, vă vizează pe dumneavoastră, dar încă o dată repet, încă o confirmare că este o abordare absolut formală și din aceste considerente, dacă va fi acceptat acest amendament al domnului Sîrbu, Frațiunea Partidului Socialiștilor nu va vota acest proiect de hotărîre în redacția propusă de către Frațiunea Partidului Democrat.

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumim foarte mult.

Vreau să vă atrag atenția, domnule Țurcan și dragi colegi, că acest proiect de hotărîre care va fi supus votului are în articolul 7 prevederea potrivit căreia controlul asupra îndeplinirii prevederilor prezentei hotărîri este exercitat de Comisia drepturile omului și relații interetnice. Respectiv, există și mecanismul de control ca toate recomandările Avocatului Poporului care s-au referit la o parte, la instituții, la domenii să fie verificate nemijlocit și de comisie.

Dar „vorba lungă – sărăcia omului”, cum se zice, iată de ce s-o supun votului.

5 secunde. Vă rugăm frumos, domnule Țurcan.

Domnul Vladimir Țurcan:

Da, mersi mult.

Iată, comisiei care va efectua control, spuneți, vă rog, cum noi vom face acest control dacă în fața Guvernului nu este formulată nici o recomandare concretă?

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumesc foarte mult.

În raport sînt foarte multe recomandări, le-am citit toți, ale Avocatului Poporului.

În fine, (*voce din sală*)... declarație prea tare.

Se supune votului amendamentul nr. 1 ca în articolul 1 ultima propoziție să fie exclusă.

Cine este pentru, vă rog frumos să vă pronunțați prin vot. (*Voce din sală*).

Am formulat, ultima propoziție se exclude.

Cine este pentru, vă rog frumos să vă pronunțați prin vot.

Majoritatea celor prezenți în sală au susținut.

Articolul 3 va avea următorul conținut: „Guvernul va examina propunerile expuse în Raportul Avocatului Poporului privind respectarea drepturilor și libertăților omului în Republica Moldova pentru anul 2017 și, pînă la data de 31 martie 2019, va informa Parlamentul cu privire la realizarea acestora”.

Cine este pentru, vă rog frumos să vă pronunțați prin vot.

Majoritatea celor prezenți în sală au susținut aceste amendamente.

Și trecem la vot pe act normativ în sine.

Și anume, se supune votului adoptarea proiectului de Hotărîre cu privire la Raportul Avocatului Poporului privind respectarea drepturilor și libertăților omului în Republica Moldova în anul 2017, proiectul nr. 143 din 8 mai 2018.

Cine este pentru, vă rog frumos să vă pronunțați prin vot.

Majoritatea celor prezenți în sală au susținut adoptarea proiectului de hotărîre, astfel, acesta fiind adoptat.

Vă mulțumim foarte mult. (*Voce din sală*).

Facem pauză în general sau...? Haideți să nu dăm posibilitatea chiar să se odihnească cei care au venit să raporteze. În rest, ceilalți care au nevoie să iasă din sala plenului, o pot face cu ușurință.

Și o primă chestiune care v-o propun să fie examinată, bineînțeles, dacă nu se insistă pe pauză, (*gălăgie în sală*) **proiectul de Lege nr. 96 din 22 martie 2018, proiect de Lege privind avertizorii de integritate.**

Prezintă proiectul doamna Lidia Chireoglo, director adjunct al Centrului Național Anticorupție.

Vă rugăm frumos, la tribuna principală.

Doamna Lidia Chireoglo – *director adjunct al Centrului Național Anticorupție:*

Stimate domnule Președinte al Parlamentului,

Stimați deputați,

Supun atenției dumneavoastră proiectul de Lege cu privire la avertizorii de integritate care a fost realizat în vederea realizării Strategiei naționale de integritate și anticorupție pentru anii 2017–2020, precum și a Planului de acțiuni al angajamentelor asumate de Republica Moldova în cadrul Acordului de Asociere cu Uniunea Europeană și Planul de acțiuni pentru implementarea prevederilor Acordului 2017–2019 și armonizarea cadrului legislativ național la standardele internaționale în domeniul prevenirii și combaterii corupției.

Proiectul are drept scop instituirea unui mecanism eficient de renunțare a manifestărilor de corupție și protecție a avertizorilor de integritate, fapt ce va duce la promovarea climatului de integritate în sectoarele public și privat.

Astfel, se urmărește ca persoanele care semnalează încălcări ale legii să fie protejate împotriva eventualelor presiuni, răzbunări din partea celor interesați să păstreze tăcerea.

Prin avertizare, se vor asigura premisele dezvoltării unui nou sistem care să încurajeze atitudinea civică cu respectarea totodată a principiului nesanționării abuzive și buneicredințe.

Potrivit proiectului, poate avea calitatea de avertizor orice angajat din cadrul entității publice și private și care sesizează, cu bună-credință, despre o practică ilegală. Astfel, în proiect se prevede că, inițial, angajatul depune o devăluire cu privire la practicile ilegale. Aceasta poate fi internă – făcută angajatorului; externă – comunicată autorității de examinare și publică – transmisă societății civile și/sau mass-media.

Ulterior, după examinarea devăluirii practicii ilegale, prin prisma întrunirii condițiilor prevăzute de lege, aceasta este recunoscută în calitate

de „avertizare de integritate”, iar angajatului care a depus-o fiind oferit statutul de „avertizor de integritate”.

De asemenea, proiectul prevede ca în calitate de autorități responsabile de examinare a practicilor ilegale sînt angajatorii și Centrul Național Anticorupție, în cazul dezvăluirilor practicilor ilegale externe.

Avînd în vedere că avertizorii de integritate sînt persoane din interiorul entității publice, private care primii detectează o activitate ilegală, respectiv ei sînt cei care își asumă riscuri personale pentru protecția interesului și bunului public. Este important de precizat că termenul de avertizor nu face referire la o funcție publică deținută, ci reprezintă acordarea unui statut legal ca să se poată oferi protecție legală. În majoritatea cazurilor, avertizorii rămîn expuși pericolului persecutării, concedierii sau atentatelor la integritatea fizică și psihică din partea celui pe care l-au denunțat. Anume din aceste considerente un rol important în implementarea mecanismului de denunțare a manifestărilor de corupție îi revine protecției avertizorilor de integritate – aspecte care sînt relevate în cuprinsul proiectului. Iar în calitate de autorități de protecție a avertizorilor de integritate sînt angajatorii – în cazul dezvăluirii interne a practicilor ilegale, Avocatul Poporului – în cazul dezvăluirii externe și publice.

Implementarea prevederilor prezentului proiect nu va necesita careva cheltuieli financiare suplimentare, altele decît cele prevăzute în bugetul de stat, deoarece nu vor fi necesare instituirea unor noi entități, majorarea numărului de agenți publici sau procurări de echipament.

Proiectul a fost supus consultărilor publice și definitivat în baza propunerilor și recomandărilor înaintate de către autoritățile și instituțiile publice în procesul de avizare.

Avînd în vedere cele expuse, rog susținerea dumneavoastră în aprobarea acestui proiect.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim frumos.

Prima intervenție – din partea doamnei Zotea, vă rugăm frumos.

Doamna Alina Zotea-Durnea:

Mulțumesc, domnule Președinte.

Întrebarea este următoarea: presupunem că există acel avertizor de integritate care face un denunț cu rea-credință. Desigur că există CNA care este responsabil și aici ați scris că ... Doar o secundă.

Mulțumesc.

Deci la articolul 10 este scris și stipulat clar că: Centrul Național Anticorupție este acea autoritate responsabilă. Într-o perioadă de treizeci de zile, așa cum este menționat în proiect, se verifică, de exemplu, persoana

care a depus plîngerea. Și într-un final ... Deci dacă se scurg acele treizeci de zile, termenul, de asemenea, poate fi prelungit cu încă treizeci de zile. Dacă în final se dovedește că acel avertizor de integritate a făcut acel denunț cu rea-credință sau cel puțin nu s-a găsit nimic pe colegul său sau pe directorul instituției, ce se întâmplă? Sau care vor fi acele sancțiuni pentru avertizorul de integritate care a făcut acea cerere sau plîngere online prin scrisoare cu rea-credință?

Mersi.

Doamna Lidia Chireoglo:

Vă mulțumesc pentru întrebare.

Țin să menționez că autoritățile responsabile de examinarea dezvăluirilor practicilor ilegale este nu doar Centrul Național Anticorupție, ci și angajatorul. Pur și simplu, avem dezvăluiri de mai multe feluri: internă, externă și publică.

În acest context, este relevant faptul că atunci când avertizorul de integritate dezvăluie o practică ilegală, cum ați spus dumneavoastră, care nu este veridică, atunci avem alte pîrghii legale de atragere la răspundere a acestuia. Sînt prevederi în Codul contravențional – calomnia și, respectiv, persoana va răspunde contravențional.

Domnul Andrian Candu:

Doamnă Zotea,

Dacă mai aveți a doua întrebare sau precizare?

Doamna Alina Zotea-Durnea:

Precizare. Fiindcă, de altfel, acest avertizor de integritate, vă spun că aveți foarte multe drepturi și el beneficiază de foarte multe drepturi în cazul în care este numit avertizor de integritate, dar nu este stipulat ce se întâmplă.

Fiindcă el poate să zică: îmi cer scuze, am omis o greșeală. Sau am văzut că a predat un act, a venit cu un alt act. Deci eu vreau să vă întreb, în cazul în care voi veni cu acel amendament ca acei avertizori de integritate care fac, într-adevăr, denunțuri cu rea-credință, fiindcă există și credeți-mă că o să fie asemenea cazuri, o să acceptați voi acel amendament ca să fie sancționați?

Doamna Lidia Chireoglo:

Mulțumesc pentru întrebare.

Țin încă o dată să menționez că dezvăluirea cu privire la practicile legale se prezumă a fi depusă cu bună-credință. Reiteriez încă o dată, în cazul în care nu se adeverește cele declarate, respectiv avertizorul de integritate este responsabil conform legislației în vigoare.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim foarte mult.

În continuare, domnul Boțan.

Vă rugăm frumos.

Domnul Roman Boțan:

Mulțumesc, domnule Președinte.

Chiar în articolul 2 se operează cu o noțiune care, din punctul meu de vedere, dar nu numai al meu, mi se pare că și în nota Direcției generale juridice este menționat acest lucru, se vorbește despre răzbunare: „Asigurarea protecției adecvate avertizorilor de integritate împotriva răzbunării. c) Prevenirea și sancționarea răzbunărilor împotriva avertizorilor de integritate”.

Or, această noțiune mi se pare cumva improprie, probabil ar fi cazul să găsim o altă noțiune pentru a înlocui cuvântul „răzbunare”. Asta ca o sugestie pentru următoarea lectură.

Iar o a doua obiecție și o întrebare, de fapt. Într-adevăr, la articolul 6 buna-credință se specifică că dezvăluirea practicii ilegale făcută de angajați se prezumă a fi veridică pînă la proba contrară; indiferent de intenții, angajatul se consideră de bună-credință, dacă dezvăluirea practicii ilegale pe care a făcut-o este veridică sau despre care are convingerea rezonabilă că ar fi veridică. Ori considerați că o asemenea abordare este tocmai una justificată?

Fiindcă, într-adevăr, ar putea exista cazuri cînd aceste dezvăluiri nu ar fi făcute cu bună-credință. Considerați că proba ... În sarcina cui, de fapt, stă proba? Acelui care este denunțat sau denunțătorului?

Doamna Lidia Chireoglo:

Vă mulțumesc pentru întrebare.

Pentru început aș vrea să menționez că referitor la noțiunea de „răzbunare”, ea, într-adevăr, în a doua lectură va fi înlăturată. Considerăm oportun de a introduce un alt termen, cum ar fi „presiunea”. Mai mult decît atît, vom introduce clar cum se manifestă această presiune din partea angajatorului.

Cu referire la buna-credință. Țin să menționez că acesta este un principiu consacrat în drept, în sistemul de drept, nu numai în prezentul proiect de lege, dar și în dreptul penal și în dreptul civil.

Dumneavoastră, probabil, faceți o ... confundați faptul avertizor de integritate și un turnător. Atunci avertizorul de integritate se consideră a fi cu bună-credință atîta timp cît el vine să protejeze un interes sau un bun public, iar turnătorul își urmărește interesele sale personale.

Domnul Andrian Candu:

Domnule Boțan,

Vă rog frumos, dacă aveți a doua întrebare sau precizare.

Domnul Roman Boțan:

Eu am înțeles exact despre ce vorbește legea, sînt președintele comisiei sesizate în fond. Este o limită foarte ... un hotar care nu poți să-l găsești unde este vorba de turnător și unde este vorba de avertizor, deoarece nu știi ce este în capul cetățeanului sau al persoanei care pretinde că este un avertizor de integritate. Deci trebuie să luăm în acest sens o anumită atitudine.

Bineînțeles că există și prezumția nevinovăției, de care noi nu putem să uităm. Or, aici vorbim despre prezumția bunei-credințe vizavi de prezumția nevinovăției. În sarcina cui va sta proba?

Doamna Lidia Chireoglo:

De fapt, sarcina probațiunii va sta în seama angajatorului atîta timp cît în cadrul pe intern, adică angajatorul va efectua o cercetare, să-i spunem așa, de serviciu în care va evidenția toate momentele privind avertizarea de integritate.

Domnul Andrian Candu:

Microfonul, vă rugăm frumos.

Precizare.

Domnul Roman Boțan:

Tocmai aici este acea specificare de care consider că este nevoie, deoarece aici se vorbește anume de această probă contrară care trebuie, posibil, să o specificăm clar în sarcina cui stă, în ce condiții, pentru a nu da șansă celor care vor interpreta legea în mod diferit, să fie o interpretare previzibilă.

Mulțumesc.

Doamna Lidia Chireoglo:

Vă mulțumesc.

Vreau să menționez încă o dată în plus că autoritatea care va verifica dezvăluirea cu privire la practica ilegală, de fapt, ea este autoritate care va examina sub toate aspectele și va aduce toate probele referitor la existența sau nu a unei avertizări de integritate.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim foarte mult.

Și ultima intervenție – domnul Ghilețchi.

Vă rugăm frumos.

Domnul Valeriu Ghilețchi:

Da. Mulțumesc, domnule Președinte.

Avînd în vedere că avertizorul de integritate reprezintă un instrument în combaterea corupției, evident că acest proiect de lege este salutar. Totodată, așa cum au menționat colegii doamna Zotea, domnul Boțan, cred că există și anumite rezerve față de acest proiect de lege. Este extrem de important ca noi să asigurăm un echilibru între acele prevederi ce țin de avertizorii de integritate, cât și de persoana care este vizată.

Spuneam, cînd am avut discuții pe marginea acestui proiect de lege, nu putem porni de la prezumția că avertizorii de integritate întotdeauna și toți sînt îngeri de lumină. Trecutul nostru sovietic ne arată ce se întîmplă cu persoanele cînd deschizi ușa, pentru denunțări, pentru asemenea gen de inițiativă. Deci este extrem de important ca noi să avem definiții clare în lege. Buna-credință trebuie definită.

Deci eu cred că pentru lectura a doua, împreună cu concursul dumneavoastră, avem nevoie de o definiție clară a ceea ce înseamnă buna-credință. Pentru că atunci prin definiția aceasta vom putea evalua dacă acest avertizor a acționat cu bună-credință sau nu a acționat cu bună-credință.

Dumneavoastră ați vorbit de răzbunare că o veți elimina și veți propune un alt termen „presiune”. Dar chiar dacă îl eliminăm, este important și termenul „presiune” să fie definit. Pentru că atunci cînd vorbim de presiune trebuie să știm ce înțelegem noi prin presiune.

Și ultimul gînd ține de inversarea sarcinii probațiunii, față de care și domnul Boțan, și cred că mulți colegi au mari rezerve. Noi, totuși, sîntem un stat de drept, prezumția nevinovăției este un principiu clasic în justiție, e un principiu fundamental în justiție. Cînd noi combatem crime, crime grave, oribile și totuși în combaterea lor noi păstrăm prezumția nevinovăției și atunci cînd ajungem la un fenomen nociv, e adevărat, pentru societate, noi renunțăm din motive așa parcă din scopuri nobile. Da, din nou, să nu uităm că intențiile nobile nu întotdeauna ne duc acolo unde vrem să ajungem.

Eu cred că este foarte important să reevaluăm încă o dată dacă inversarea sarcinii probațiunii este justificată în acest caz.

Deci sînt cel puțin 3 rezerve pe care le-am exprimat, ține de definiția bunei-credințe, ține de definiția fie a răzbunării sau a presiunii și ține de necesitatea, de fapt, a inversării sarcinii probațiunii.

Și al patrulea, ca să închei cu acesta, este Avocatul Poporului. Noi, de asemenea, am vorbit și astăzi am audiat raportul. Avocatul Poporului noi trebuie să vorbim foarte clar, dacă e vorba de protecția avertizorilor, este o chestiune. Dacă este vorba de examinarea cererilor, atunci nu cred că așa cum e formulat astăzi în lege, că Avocatul Poporului va examina cererile

avertizorilor de integritate, este o competență care nu-i revine Avocatului Poporului prin lege astăzi.

Vă mulțumesc.

Doamna Lidia Chireoglo:

Vă mulțumesc mult, domnule vicepreședinte.

Dacă îmi permiteți. Referitor la principiul inversării sarcinii probațiunii se are în vedere în cazul în care avertizorul de integritate va fi sancționat de către angajator, angajatorul va fi obligat să demonstreze că sancționarea acestuia nu se datorează dezvăluirii despre practica ilegală pe care a depus-o acesta.

Cu referire la Avocatul Poporului, țin să menționez că protecția avertizorilor de integritate, în corespundere cu articolul 13 al proiectului de lege, se face doar la solicitarea avertizorului de integritate, iar Avocatul Poporului, în corespundere cu Legea privind Avocatul Poporului, examinând aceste cereri, emite anumite decizii cu referire la protecția avertizorului de integritate. Aceasta se are în vedere.

Vă mulțumesc.

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumim foarte mult.

Nu mai sînt întrebări în adresa autorilor.

Vă mulțumim foarte mult, doamnă Chireoglo.

Și rugăm foarte mult să vină la tribuna principală domnul Boțan, președintele Comisiei securitate națională, apărare și ordine publică, să ne prezinte raportul comisiei la acest subiect.

Dragi colegi,

Vă rog frumos să anunțați colegii să revină în sală, deoarece o să vă propun aproape de ora patru să votăm celelalte proiecte care vor fi examinate pînă atunci.

Domnul Roman Boțan:

Stimați colegi,

În conformitate cu prevederile Regulamentului Parlamentului, adoptat prin legea corespunzătoare, Comisia securitate națională, apărare și ordine publică a fost sesizată spre dezbateră în fond cu proiectul de Lege privind avertizorii de integritate.

Proiectul legii a fost înaintat cu titlu de inițiativă legislativă a Guvernului, în corespundere cu articolul 73 din Constituția Republicii Moldova și articolul 47 din Regulamentul Parlamentului.

Potrivit notei informative la proiectul de lege respectiv, scopul general al proiectului este instituirea unui mecanism eficient de denunțare a

corupției și protecție a avertizorilor de integritate, fapt ce va duce la sporirea denunțării practicilor ilegale și a altor dezvăluiri de interes public.

Proiectul dat a fost elaborat în vederea realizării Strategiei naționale de integritate și anticorupție pentru anii 2017–2020, aprobată prin Hotărârea Parlamentului nr. 56 din 30 martie 2017. Necesitatea adoptării acestei legi se regăsește și în Hotărârea Parlamentului nr. 1/2017 privind aprobarea Programului legislativ pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană pentru anul 2017.

Pe marginea proiectului dat, comisiile parlamentare s-au pronunțat după cum urmează:

– Pentru dezbateră în cadrul ședințelor plenare: Comisia juridică, numiri și imunități, Comisia economie, buget și finanțe, Comisia protecție socială, sănătate și familie, Comisia cultură educație, cercetare, tineret, sport și mass-media.

– Pentru respingere: Comisia drepturile omului și relații interetnice și Comisia agricultură și industrie alimentară.

– Nu a luat o decizie, din lipsa numărului necesar de voturi, Comisia mediu și dezvoltare regională.

De asemenea, menționăm că pentru asigurarea executării prevederilor articolului 49¹ din Regulamentul Parlamentului, la 27 martie 2018 a fost anunțată demararea consultărilor publice pe marginea acestui proiect.

Comisia, în cadrul ședinței din 8 mai 2018, a susținut conceptual proiectul de lege pentru prima lectură, iar pentru lectura a doua îl va definitiva în baza amendamentelor, propunerilor și obiecțiilor pe marginea la acest proiect.

Se informează Parlamentul că Comisia securitate națională, apărare și ordine publică, cu majoritatea voturilor membrilor comisiei, propune dezbateră și aprobarea proiectului menționat de către Parlament în primă lectură.

Vă mulțumesc.

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumim foarte mult.

Nu sînt întrebări, domnule Boțan.

Vă mulțumim foarte mult.

Încheiem dezbaterile la proiectul nr. 96 din 22 martie 2018 și vom reveni la procedura de vot, așa cum am menționat, la ora 16.00.

În continuare, dragi colegi, vă propun să examinăm subiectul nr. 13 de pe ordinea de zi, **proiectul de Lege pentru modificarea și**

completarea Legii nr. 273 privind actele de identitate din sistemul național de pașapoarte.

Este vorba despre lectura finală la proiectul de lege care a fost atât de mult discutat, dezbătut și la care Comisia securitate națională, apărare și ordine publică a avut și o poziție specială.

Domnule Carpov,

Înțeleg că dumneavoastră veți raporta acest proiect de lege, **proiectul nr. 346 din 9 noiembrie 2017**, raport pentru lectura finală, după ce au fost obținute avizele de la SIS, CNA și Guvern. (*Discuții.*)

Acuși o să vedem ce o să ne spună domnul Carpov.

Vă rugăm frumos, la tribuna principală.

Domnul Eugen Carpov:

Stimate domnule Președinte,

Onorat Plen,

Prezint atenției dumneavoastră raportul asupra proiectului de Lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative nr. 346 din 09.11.2017 în lectură finală.

La data de 29 martie 2018 a fost adoptat în lectura a doua proiectul de Lege pentru modificarea și completarea Legii nr. 273 din 9 noiembrie 1994 privind actele de identitate din sistemul național de pașapoarte nr. 346 din 9 noiembrie 2017.

Ca urmare a acceptării deciziei comisiei de a completa proiectul cu un articol nou, titlul acestuia a fost modificat în proiectul de Lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative.

Totodată, necesitatea prezentării și adoptării acestuia în lectură finală a rezultat din faptul că în procesul de redactare au fost identificate anumite erori și neconcordanțe asupra cărora, în cadrul ședinței comisiei din 8 mai 2018, s-au expus motivat atât unii membri ai comisiei, cât și Direcția generală juridică a Secretariatului Parlamentului prin nota informativă, care se anexează la setul de materiale informative aferente prezentului proiect de lege.

Sinteza obiecțiilor și propunerilor, precum și textul redactat al proiectului legii în corespundere cu decizia argumentată a comisiei, sînt parte integrantă la prezentul raport.

Reieșind din cele sus menționate, cu 6 membri „pentru”, și 3 voturi „împotriva”, comisia propune plenului Parlamentului adoptarea prezentului proiect de lege în lectură finală.

Vă mulțumesc.

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumesc foarte mult.

Întrebări în adresa autorilor.

Și președintele acestei comisii are o întrebare.

Vă rugăm frumos.

Poftiți, domnule Boțan.

Domnul Roman Boțan:

Mai întâi o întrebare referitor la sinteza care a fost examinată în cadrul comisiei. Au fost identificate mai multe inadvertențe de ordin redacțional, printre care și faptul că, conform propunerilor făcute de autor, cetățenii străini, persoanele cu cetățenie străină și apatrizii care vor obține cetățenia Republicii Moldova, în temeiul investițiilor vor fi exonerati de obligativitatea cunoașterii limbii de stat și a Constituției Republicii Moldova, la fel cum sînt exonerati conform legislației la momentul actual persoanele cu dizabilitatea stabilită pentru o perioadă determinată și pensionarii.

Or, necunoașterea Constituției și limbii de stat mi se pare că a fost admis din punct de vedere redacțional o inadvertență, iar, totuși, această poziție nu a fost acceptată.

De ce acei care obțin cetățenie nu trebuie să cunoască Constituția Republicii Moldova?

Domnul Eugen Carpov:

Da. Eu vă mulțumesc, stimate domnule președinte.

Este o întrebare care a fost discutată și în cadrul comisiei, au fost mai multe opinii, puncte de vedere, inclusiv din partea membrilor comisiei, dar și din partea autorilor. Deci a fost găsită o soluție care a fost, în final, aprobată de către comisie, care nu exclude sau respectă principiul prin care cetățenii străini sînt obligați să respecte Constituția Republicii Moldova.

Deci dumneavoastră cunoașteți, în sinteză este menționat că se exclud cuvintele „cunoaște”, dar rămîne sintagma „respectă Constituția Republicii Moldova”. Fără a cunoaște Constituția, ea nu poate fi respectată.

Deci este o formulă care, într-un final, a fost susținută de majoritatea deputaților din comisie.

Domnul Andrian Candu:

Cer scuze.

Domnule Boțan,

Vă rog frumos, precizare sau a doua întrebare.

Domnul Roman Boțan:

Mi se pare absolut ilar că noi, ca membri ai comisiei de profil, care vorbește de securitate națională, să avem o asemenea abordare, iar formalitatea respectării cunoașterii Legii Supreme în stat să fie ignorată. *(Gălăgie în sală.)*

Vreau să menționez, pentru stenogramă, că acest raport, după cum a fost menționat și de către domnul Carpov, a fost adoptat în data de 8 mai.

În data de 7 mai, în calitate de președinte al comisiei, am expediat în adresa Serviciului de Informații și Securitate o solicitare pentru a se exprima poziția.

De asemenea, demersuri în acest sens au fost făcute către Centrul Național Anticorupție și către Guvern. Aceste... răspunsuri la aceste solicitări au venit în felul următor:

În data de 14 mai, a parvenit raportul de expertiză anticorupție al Centrului Național Anticorupție, în 15 mai, a parvenit opinia Serviciului de Informații și Securitate, iar la 23 mai, în ședința de ieri a Guvernului... a fost avizat acest proiect.

Toate aceste opinii nici nu au fost examinate în cadrul ședinței comisiei, ceea ce, în mod normal, trebuia să fie făcut, deși noi am formulat o sinteză a obiecțiilor Centrului Național Anticorupție care urmau să fie examinate, inclusiv conform Legii integrității, care noi împreună am adoptat-o. De aceea trebuie să se cunoască că acest raport nu se referă și nu ia în considerare obiecțiile Centrului Național Anticorupție.

Personal n-am vrut să semnez acest raport, deoarece consider că procedura trebuie să fie respectată și, din punct de vedere procedural, acest lucru nu s-a făcut.

Mai mult decât atât, consider că pericolele identificate de Centrul Național Anticorupție sînt importante.

Domnul Andrian Candu:

Cer scuze.

Domnule Boțan,

Cer scuze.

Dacă dumneavoastră vreți să vă expuneți... sînt și declarații. Dar aici sînt întrebări-răspunsuri. *(Voce nedeslușită din sală.)*

Vă rugăm frumos.

Noi am auzit lucrul ăsta deja nu o singură dată, puteți să vorbiți și la presă.

Vă rog frumos, 10 secunde, vă rog frumos. *(Rumoare în sală.)*

Domnul Roman Boțan:

Luînd în considerare... în acest context, în felul în care se procedează în Comisia securitate națională, apărare și ordine publică, în semn de protest, îmi depun demisia din calitatea de președinte. Nu vreau să fiu asociat cu asemenea lege.

Vă mulțumesc. (*Aplauze.*)

Domnul Andrian Candu:

Iată aici ne-ați surprins deja. (*Voce nedeslușită din sală.*)

Mulțumim frumos.

Dumneavoastră vreți să răspundeți la asta?

Alte întrebări nu sînt.

Vă mulțumim foarte mult.

Se încheie dezbaterile la proiectul nr. 346 din 9 noiembrie 2017.

Și vom reveni la procedura de vot.

Da.

Trecem la următorul subiect de pe ordinea de zi, și anume la proiectul de hotărîre... subiectul nr. 12, **proiectul de Hotărîre cu privire la instituirea Adunării Interparlamentare a Parlamentului Georgiei, Parlamentului Republicii Moldova și Radei Supreme a Ucrainei.**

Și am s-o rog foarte mult... **proiectul nr. 162 din 23 mai 2018** să fie foarte succint și pe scurt prezentat de doamna Ivanov, dacă se poate, ca o propunere din partea Biroului permanent.

Vă rugăm frumos.

Vă rugăm, poftiți.

Dacă ați putea să prezentați de la tribuna principală.

Doar ține de energie, sport.

Doamna Violeta Ivanov:

Stimate domnule Președinte,

Stimați colegi,

În scopul intensificării relațiilor de colaborare dintre Republica Moldova, Ucraina, Georgia în atingerea obiectivului comun al acestor țări, și anume integrarea în Uniunea Europeană, venim cu următoarea hotărîre.

Se propune Parlamentului proiectul de Hotărîre cu privire la instituirea Adunării Interparlamentare a Parlamentului Georgiei, Parlamentului Republicii Moldova și Radei Supreme a Ucrainei. Hotărîrea... pentru aprobarea proiectului de Hotărîre cu privire la

instituirea Adunării Interparlamentare a Parlamentului Georgiei, Parlamentului Republicii Moldova și Radei Supreme a Ucrainei, anume delegația care merge pentru... care se delegă pentru a semna documentele de constituire a Adunării Interparlamentare.

Vă mulțumesc.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim foarte mult.

Nu sînt întrebări.

Vă mulțumim foarte mult, doamnă Ivanov.

Astfel, se încheie dezbaterile la proiectul nr. 162 din 23 mai 2018.

Și vom reveni la procedura de vot, precum am agreat, la ora 16.00.

Și, dragi colegi, încă două chestiuni au mai rămas, se pare, pe ordinea de zi. Foarte succint putem să le... de fapt, să vedem. (*Gălăgie în sală.*)

Și o primă chestiune ține de subiectul nr. 5, **proiectul de Lege pentru modificarea articolului 38 din Codul audiovizualului al Republicii Moldova, proiectul nr. 154 din 16 mai 2018.**

Îl rugăm frumos pe domnul Hotineanu, dacă ar putea foarte succint să ne prezinte acest proiect de lege.

Domnul Vladimir Hotineanu:

Stimate domnule Președinte,

Doamnelor și domnilor deputați,

Acest proiect de lege este inițiat ca rezultat al modificării Codului electoral și al apariției unor neconcordanțe dintre articolele Codului audiovizualului și ale Codului electoral și necesitatea modificărilor pur tehnice în restabilirea acestor concordanțe.

Se propune expunerea în redacție nouă a prevederilor literei b) din alineatul (2) al articolului 38 al Codului audiovizualului, care stabilește unele sancțiuni aplicate radiodifuzorilor care au comis prima încălcare în reflectarea alegerilor de către mijloacele de informare.

În redacția actuală a Codului electoral, după republicare, particularitățile reflectării alegerilor sînt stabilite în articolele 69 și 70, spre deosebire de redacția precedentă a articolului 64.

Și, la fel, se propune lichidarea discrepantei în contextul... și modificarea Codului audiovizualului în contextul Legii nr. 50/2017 între prevederile alineatului (3) litera c) și prevederile articolului 66 alineatul (7) privind perioada de prezentare de către radiodifuzori a raportului anual de activitate.

Deci în varianta veche – 1 martie, se propune – 1 mai.

Rog să fie votat acest proiect...

Domnul Andrian Candu:

La microfon, vă rog frumos.

Vă mulțumim frumos.

Domnul Vladimir Hotineanu:

Și din partea comisiei...

Domnul Andrian Candu:

Vă rog frumos să prezentați și raportul comisiei. (*Gălăgie în sală.*)

Numai puțin, numai puțin, să vedem dacă sînt întrebări în adresa dumneavoastră, ca autor.

Nu sînt întrebări.

Vă rog frumos, domnule Hotineanu, să ne prezentați raportul comisiei.

Domnul Vladimir Hotineanu:

Comisia a examinat proiectul de lege.

Urmare a prezentării proiectului de către autori și discuțiilor ulterioare, majoritatea membrilor prezenți au susținut proiectul de lege pentru examinare și adoptare în plenul Parlamentului, cu rugămintea de a fi examinat în prima și a doua lectură.

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumim foarte mult.

Nu sînt întrebări.

Se încheie dezbaterile la proiectul de Lege pentru modificarea articolului 38 din Codul audiovizualului al Republicii Moldova, proiectul nr. 154 din 16 mai 2018.

Dragi colegi,

Un alt subiect mai mult tehnic, subiectul nr. 8 de pe ordinea de zi, proiectul nr. 46 din 22... (*rumoare în sală*) **proiectul de Hotărîre pentru completarea punctului 1 litera a) din Hotărîrea Parlamentului cu privire la zilele comemorative, zilele de sărbătoare și zilele de odihnă în Republica Moldova, proiectul nr. 46 din 22 februarie 2018.**

Vă rugăm frumos, domnule Odnostalco, sînteți unul din autorii proiectului, vă rugăm frumos să ni-l prezentați la tribuna principală.

Domnul Vladimir Odnostalco:

Уважаемые депутаты,

Проект очень короткий.

Речь идет о внесении изменений в решение Парламента № 433 от 26 декабря 90-го года с добавлением новой позиции: „Ziua națională împotriva abuzului și traficului ilicit de droguri – 26 июня”.

26 июня во всем мире отмечается этот день Борьбы с потреблением, профилактикой наркотиков всех видов.

Всемирная организация здравоохранения в своих рекомендациях рекомендует, чтобы подобные специфические мероприятия проводились во всех странах, в том числе и у нас.

... Говорить о пагубности этого явления, думаю, не стоит. И так все об этом знают очень хорошо.

При обсуждении в профильной комиссии мы пришли к следующему: в предложенном авторами варианте слово «națională» исключаем и слово «abuzului» изменяем на «consum».

Вот в таком варианте мы приходим к первому чтению.

Авторы с этим согласны.

Прошу поддержать этот проект.

Domnul Andrian Candu:

Doar cu o mică precizare: că noi nu avem prima sau a doua lectură, este un vot, fiindcă-i proiect de hotărâre.

Domnul Vladimir Odnostalco:

Da.

Domnul Andrian Candu:

Dacă nu sînt întrebări în adresa autorilor?

Vă mulțumim foarte mult.

Domnule Odnostalco,

Vă mulțumim foarte mult.

Îl rugăm pe domnul Hotineanu, președintele Comisiei cultură, educație, cercetare, tineret, sport și mass-media, să ne prezinte proiectul... să ne prezinte raportul comisiei.

Domnul Vladimir Hotineanu:

Stimate domnule Președinte,

Doamnelor și domnilor deputați,

Am să fiu foarte succint. Într-adevăr, comisia a examinat acest proiect de hotărâre privind instituirea Zilei împotriva consumului și traficului ilicit de droguri.

Din proiectul inițial, într-adevăr, la propunerea membrilor comisiei, s-a scos cuvîntul „națională” și „abuz” – în „consum”.

Cu votul unanim al membrilor prezenți (8 „pro”) se propune acceptarea proiectului de lege... de hotărîre de Guvern.

Vă mulțumesc.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim foarte mult.

Nu sînt alte întrebări în adresa comisiei.

Vă mulțumim foarte mult.

Se încheie, astfel, dezbaterile la proiectul nr. 46 din 22 februarie 2018 și aici încheiem dezbaterile și vom reveni la procedura de vot foarte curînd.

Dragi colegi,

Un singur proiect de lege a mai rămas și vă rog frumos foarte mare atenție.

Și o să-l rugăm pe domnul Vitalie Tarlev, secretar de stat în domeniul tehnologiei informației și comunicațiilor din Ministerul Economiei și Infrastructurii, să ne prezinte **proiectul de Lege nr. 111 din 3 aprilie 2018, subiectul nr. 7 pe ordinea de zi**, dar foarte succint și la subiect.

Vă rugăm frumos.

Domnul Vitalie Tarlev – *secretar de stat al Ministerului Economiei și Infrastructurii în domeniul tehnologiei informației și comunicațiilor:*

Mulțumesc, domnule Președinte.

Domnilor deputați,

Se prezintă atenției dumneavoastră proiectul de Lege pentru completarea Legii nr. 77 privind parcurile IT cu prevederile legate de inovația...

Domnul Andrian Candu:

Cer scuze, domnule Tarlev, numai puțin.

Dragi colegi prezenți în sala plenului,

Vă rugăm foarte mult, se prezintă un proiect de lege, vă rog frumos, un picuț de atenție.

Domnul Vitalie Tarlev:

Înșuși modelul de parc IT s-a dovedit unul foarte de succes și s-a decis pentru a utiliza acest instrument să dinamizăm procesele și în ceea ce ține de inovație, inovație bazată pe digital, pe tehnologii informaționale.

Respectiv, se propune completarea articolului 8 al legii, prin introducerea unei serii de activități noi care vizează cercetarea și dezvoltarea, precum și instruirea bazată pe IT sau instruirea în domeniul

calculatoarelor. Toate aceste completări respectă aceeași metodologie conform CAEM-ului, cu excepțiile la domeniile care utilizează soft specializat, care utilizează calculatoare de mare performanță. Respectiv, speranța este că prin acest instrument vom dinamiza, stimula această ramură a cercetării și dezvoltării.

De asemenea, sînt două completări la lege. Prima care vine să simplifice modul de efectuare a auditului pentru rezidenții parcului, reducîndu-l doar la obiectivele sau la indicatorii care oferă dreptul de a deveni rezident și oferă dreptul de a păstra statutul de rezident, precum și ordonarea, dacă aș folosi corect, introducerea sau darea o mai mare claritate investitorului în ceea ce ține de scutirea la TVA și taxele la import pentru mijloacele fixe introduse în capitalul statutar.

Rugăm susținerea dumneavoastră.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim foarte mult.

Întrebări... numai puțin, este o intervenție din partea doamnei Greceanîi.

Vă rugăm frumos, poftiți.

Doamna Zinaida Greceanîi:

Mulțumesc, domnule Președinte.

Noi am discutat, de fapt, ceea ce vreau eu să propun, probabil, pentru lectura a doua. Dar, oricum, eu consider că punctul 6 din acest proiect trebuie să fie exclus, fiindcă noi repetăm prevederile Codului fiscal. Iar la punctul 7 din proiect, articolul 18, textul „Verificarea este efectuată de către societățile de audit sau auditori calificați, selectați pe bază de concurs de către Administrația parcului conform criteriilor stabilite de aceasta” să fie exclus. Fiindcă noi cunoaștem foarte bine, sînt criteriile care sînt toate societățile supuse auditului și cred că nu aceste societăți trebuie să stabilească niște criterii diferite față de toți ceilalți.

Noi, de fapt, am discutat lucrul acesta în cadrul comisiei și, după cîte eu cunosc, dumneavoastră ați acceptat aceste două propuneri.

Domnul Vitalie Tarlev:

Am acceptat să ne regîndim la dînsele, stimată doamnă deputat.

În redacția actuală a legii referitor la audit este aceeași formulare. Practic în întregime, cu excepția pozițiilor, noi reducem la ceea ce s-ar numi audit tematic sau audit pe criterii agreeate între părți, adică comandatarul auditului și nemijlocit compania.

De ce este necesar acest lucru? Din simplul motiv că majoritatea companiilor IT multinaționale au reguli stricte în ceea ce ține de angajarea companiilor de audit, respectiv să angajăm companii Big Four pentru a face

auditul la o companie mică din 5-6 antreprenori pentru o mică companie IT ar fi o povară extrem de mare, practic, care ar elimina aceste companii din parcul IT. Respectiv, nu urmărim nici celălalt obiectiv, noi vrem să știm că se respectă calitățile sau criteriile impuse pentru a deveni și a păstra statutul de rezident al parcului. Auditul extins nu este obiectivul nostru. În cazul dat, este un subiect la care am convenit că vom continua discuțiile pînă la lectura a doua, ca să agreăm o formulă acceptabilă.

Doamna Zinaida Greceanî:

Stimate domnule secretar,

Eu am făcut propunerile respective, și anume le-am anunțat de la microfon în Parlament, ca să țineți cont de aceasta. Iar ceea ce ține de excluderea punctului 6, cred că acceptați, fiindcă asta este în Codul fiscal și nu este necesar în legile speciale să repetăm ceea ce este prevederea Codului fiscal.

Mulțumesc.

Domnul Vitalie Tarlev:

Poziția Guvernului este să păstrăm această sintagmă.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim foarte mult.

Nu mai sînt întrebări în adresa autorilor.

Vă mulțumim foarte mult, domnule Tarlev. Vă mulțumim că ați fost alături de noi chiar și o perioadă mai mare astăzi de timp.

Și vă rugăm frumos, domnule Creangă, președintele Comisiei economie, buget și finanțe, să ne prezentați raportul comisiei, cu preferință la concluzii.

Domnul Ștefan Creangă:

Mulțumesc, domnule Președinte.

Stimați colegi deputați,

Comisia economie, buget și finanțe a examinat proiectul de Lege pentru modificarea și completarea Legii nr. 77 cu privire la parcurile pentru tehnologia informației, înaintat cu drept de inițiativă legislativă de către Guvernul Republicii Moldova și comunică următoarele.

Scopul proiectului de lege îl constituie crearea premiselor necesare pentru impulsivizarea dezvoltării industriei tehnologiei informației, cercetării și inovării bazate pe tehnologia informației în diverse domenii, activității didactice în domeniul tehnologiei informației, precum și crearea locurilor de muncă cu valoare adăugată înaltă și atragerea investițiilor autohtone și străine.

Astfel, inițiativa legislativă prevede extinderea listei activităților eligibile pentru a fi desfășurate în cadrul parcului pentru tehnologia informației, precum și instruirii în domeniul respectiv.

Totodată, proiectul de lege prevede că activitatea rezidentului parcului va fi supusă anual, în mod obligatoriu, verificării, conform standardelor internaționale din domeniul activității de audit, a îndeplinirii indicatorilor necesari pentru dobândirea și menținerea statutului rezidentului parcului pentru tehnologia informației. Verificarea va fi efectuată de către societățile de audit sau auditori calificați, selectați pe bază de concurs de către Administrația parcului, conform criteriilor stabilite de aceasta.

Ținem să menționăm că actualmente, potrivit articolului 18 din Legea nr. 77, auditul obligatoriu anual se efectuează asupra activității economico-financiare a rezidenților parcului industrial.

Pornind de la cele expuse și ținând cont de avizele pozitive ale comisiilor permanente și Direcției generale juridice a Secretariatului Parlamentului, comisia susține conceptual proiectul de lege și îl propune spre examinare și aprobare în plenul Parlamentului pentru primă lectură.

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumim foarte mult, domnule președinte Creangă.

Nu sînt întrebări.

Vă mulțumim foarte mult.

Se încheie aici dezbaterile la proiectul nr. 111 din 3 aprilie 2018 și trecem la procedura de vot, fiind ultimul proiect de lege. (*Voce din sală.*)

Am primit informația ca ați renunțat la luarea de cuvînt.

Vă rugăm frumos atunci, bineînțeles.

Cer scuze, nu încheiem dezbaterile. Avem o înscriere pentru luare de cuvînt.

Domnule Răducan,

Vă rog frumos, poftiți.

Domnul Marcel Răducan:

Stimate domnule Președinte,

Stimați colegi deputați,

Numai ce am dezbătut cu dumneavoastră un proiect de lege în viziunea noastră destul de important, un proiect de lege care vine să îmbunătățească Legea parcurilor IT, prin extinderea listei activităților eligibile care pot fi desfășurate în cadrul parcurilor pentru tehnologia informației, precum și a instituțiilor în domeniul TIC.

Republica Moldova, tradițional, este plasată în lista țărilor agrare, ce, în principiu, nu este rău deloc. Sîntem buni producători de vinuri, divinuri și încercăm să le exportăm pe piețele deja ocupate de companii cu istorie și tradiții mai vechi. Ne străduim să ne găsim un locușor pe piețele mondiale și produse de cerealiere. Important este să menționez că produsele noastre nu sînt de fiecare dată de cea mai bună calitate, din cauza solului, condițiilor climaterice și altele. Exportăm fructe și legume cîte o țîră din produsul intern brut al Republicii Moldova. Toate cele menționate sînt cu o rentabilitate foarte, foarte joasă și eforturile de poziționare foarte, foarte mari.

Și, uite, Legea parcurilor IT, cu modificările propuse astăzi, vine să schimbe situația, are menirea ca să arate că Guvernul Republicii Moldova vine cu un suflu nou de a schimba starea lucrurilor și de a dezvolta tehnologiile moderne IT, tehnologii care au o plusvaloare foarte înaltă și costuri de preț foarte mici.

Guvernul vine cu tendința de a atrage în parcurile IT cît mai mulți rezidenți, care, în cele din urmă, ar reuși să schimbe poziționarea țării noastre, a Republicii Moldova, tradițională și să ne poziționeze în lista țărilor cu un potențial înalt de inteligență.

Modificările discutate astăzi la Legea parcurilor IT va crea condiții pentru elaborarea și valorificarea conținutului național digital și reingineria produselor acordate a serviciilor publice în scopul prestării acestora în format electronic. Plus la toate, este foarte important să spunem că acele produse care vor fi dezvoltate în parcurile IT sînt niște produse care sînt așteptate de cetățenii Republicii Moldova. Va da posibilități de a crea centre de excelență IT în parteneriat cu diferite companii transnaționale și, nu în ultimul rînd, va spori numărul angajaților. Deoarece asigurarea cu locuri de muncă bine plătite a cetățenilor este o prioritate a Guvernului Filip.

Crearea facilităților fiscale și vamale, care sînt stipulate în articolul 1 punctul 6, va încuraja agenții economici atît locali, cît și străini, deoarece este vorba despre scutirea de TVA la mijloace fixe introduse în capital propriu, să activeze în aceste parcuri IT.

Astăzi, pentru nimeni nu este o noutate că profitul obținut în urma afacerilor în domeniul IT este comparabil cu profitul obținut în companiile din domeniul petrolier.

Republica Moldova are oameni inteligenți, are creieri care lucrează pentru companii transnaționale sau lucrau pînă acum din anonim și plusvaloarea, despre care vorbeam mai sus, rămîne în aceste companii transnaționale care activează în afara Republicii Moldova. Activitatea în parcurile IT, cu modificările propuse astăzi, nu numai va da posibilitate specialiștilor să iasă din anonim și să lucreze oficial, dar și să contribuie la bugetul Republicii Moldova.

Faptul că Guvernul vine cu modificări la Legea parcurilor IT vorbește despre interesul sporit al agenților economici de a activa în condiții speciale.

Fracțiunea Partidului Democrat va susține acest proiect de lege și va încuraja și pe viitor Guvernul să vină cu propuneri revoluționare pentru a transforma Republica Moldova într-o țară prosperă, cu locuri bune de muncă și bine plătite. *(Aplauze.)*

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim frumos. *(Aplauze.)*

Vă mulțumesc foarte mult.

Se pare că, într-adevăr, spre sfârșit de zi, apar mai multe emoții pozitive, văd că.

Domnule Răducan,

Eu am înțeles că asta a fost ca un fel de „anșlag la bis”, așa că puteți să mai veniți încă o dată. Dacă nu, atunci încheiem dezbaterea la proiectul nr. 111 din 3 aprilie 2018 și să trecem la procedura de vot.

Dragi colegi,

Vă rog frumos să vă luați locul. Toți colegii să vă luați locul.

Numărătorii să poată număra și să ne anunțe care este prezența în sală pe sectoare.

N u m ă r ă t o r i i:

Sectorul nr. 1 – 17.

Sectorul nr. 2 – 38.

Sectorul nr. 3 – 11.

Domnul Andrian Candu:

Sînt 66 de deputați în sală. 34 de voturi sînt necesare pentru majoritatea simplă.

Să trecem la procedura de vot.

Se supune votului, dragi colegi, subiectul nr. 5 de pe ordinea de zi, proiectul de Lege pentru modificarea articolului 38 din Codul audiovizualului al Republicii Moldova. Proiectul nr. 154 din 16 mai 2018. Vot pentru lectura întâi.

Cine este pentru, vă rugăm frumos să vă pronunțați prin vot.

Majoritatea celor prezenți în sală au susținut aprobarea proiectului de lege.

Astfel, proiectul nr. 154 din 16 mai 2018 a fost votat și aprobat.

Următorul subiect care se supune votului este subiectul nr. 6 de pe ordinea de zi, proiectul de Lege privind avertizorii de integritate. Proiectul nr. 96 din 22 martie 2018. La fel, este vot pentru lectura întâi.

Cine este pentru, vă rugăm frumos să vă pronunțați prin vot.

Majoritatea celor prezenți în sală au susținut și aprobarea acestui proiect de lege în primă lectură.

Se supune votului, la fel, pentru aprobarea în primă lectură subiectul nr. 7, proiectul de Lege pentru modificarea și completarea Legii nr. 77 cu privire la parcurile pentru tehnologia informației. Proiectul nr. 111 din 3 aprilie 2018.

Cine este pentru aprobarea acestui proiect de lege în prima lectură, vă rugăm frumos să vă pronunțați prin vot.

Majoritatea celor prezenți în sală au susținut aprobarea proiectului de lege în primă lectură, proiectul nr. 111 din 3 aprilie 2018.

Se supune votului următorul subiect de pe ordinea de zi, subiectul nr. 8, proiectul de Hotărîre pentru completarea punctului 1, litera a) din Hotărîrea Parlamentului cu privire la zilele comemorative, zilele de sărbătoare și la zilele de odihnă în Republica Moldova. Proiectul nr. 46 din 22 februarie 2018.

Cine este pentru, rog frumos să vă pronunțați prin vot.

Majoritatea celor prezenți în sală au susținut adoptarea proiectului de hotărîre. Proiectul nr. 46 din 22 februarie 2018 astfel a fost adoptat.

Se supune votului aprobarea subiectului nr. 12 de pe ordinea de zi, proiectul nr. 162 din 23 mai 2018, proiectul de Hotărîre cu privire la instituirea Adunării Interparlamentare a Parlamentului Georgiei, Parlamentului Republicii Moldova și Radei Supreme a Ucrainei.

Cine este pentru, rog frumos să vă pronunțați prin vot.

Majoritatea celor prezenți în sală au susținut adoptarea proiectului de hotărîre, acesta fiind astfel adoptat, proiectul nr.162 din 23 mai 2018.

Și mai avem un singur proiect de lege care e în lectură finală ce urmează să fie supus votului și vă propun, onorat Plen, ca acesta să fie supus votului la următoarea ședință plenară.

Nu mai sînt alte subiecte pe ordinea de zi.

Luînd în considerare că au fost... doar chestiuni de procedură, pentru stenogramă, privind prezentarea răspunsurilor la întrebările doamnei deputat Elena Bodnarenco la şedinţa din 24 mai 2018 în cadrul Orei întrebărilor. La şedinţa din 24 mai 2018 au fost invitaţi secretari de stat pentru a răspunde la trei întrebări adresate de doamna Elena Bodnarenco la şedinţele anterioare.

Doamna deputat nu este prezentă astăzi în sala de şedinţe şi astfel, conform articolului 123 alineatul (6) din Regulamentul Parlamentului, dacă deputatul nu se află în sala de şedinţe, răspunsurile solicitate a fi prezentate în plen vor fi prezentate în scris.

Domnule Țap,

Vă rugăm frumos, poftiți.

Domnul Iurie Țap:

Întrebarea mea este adresată către Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului și ține de problema pădurilor tinere care au fost sădite acum 13–15 ani.

La nivel de republică este vorba de o suprafață de peste 60 mii de hectare, care au fost transmise de către autoritățile locale Întreprinderii de Stat pentru Silvicultură, ulterior, după împădurire, ele au fost returnate către autoritățile publice locale.

Din diferite considerente – lipsa resurselor, alte probleme, astăzi aceste suprafețe împădurite se află într-o stare deplorabilă, pentru că în perioada respectivă nu a fost efectuată curățarea sanitară care se prevede conform tehnologiei.

În acest sens, întrebarea către ministerul respectiv este de a negocia împreună cu autoritățile publice locale, cu Guvernul, în vederea găsirii soluțiilor adecvate pentru a salva aceste suprafețe.

Or, problema suprafețelor împădurite în Republica Moldova este una, cunoaștem, foarte problematică, avem sub 10 la sută. De aceea suprafața de 60 mii de hectare de pădure de salcîm tînă, care a fost... în care au fost investite și resurse esențiale ține de interesul național.

Și solicit ca ministerul respectiv să găsească cu autoritățile respective cele mai rapide și conforme soluții, și să fiu informat în scris.

Mulțumesc.

Domnul Valeriu Ghilețchi:

Vă mulțumim, domnule Țap.

Dacă mai sînt întrebări în adresa Guvernului, stimați colegi, puteți să le adresați acum.

Nu văd alți doritori de a adresa întrebări.

De aceea, stimați colegi, declar ședința Parlamentului de astăzi închisă.

Vă urez un week-end frumos.

Mîine, așa cum s-a convenit la Biroul permanent, nu vom avea ședință. Următoarea ședință urmează să aibă loc în data de 31 mai. Ziua de 1 iunie este declarată zi liberă.

Încă o dată vă mulțumim tuturor.

Să aveți un sfîrșit de săptămîină cît mai frumos.

Domnule Țap,

O precizare. Poftim.

Domnul Iurie Țap:

Domnule Președinte al ședinței,

Doar voi insista pe respectarea prevederilor Regulamentului, care este aprobat prin lege organică și care spune: joia și vinerea trebuie să aibă loc ședințele Parlamentului dacă Parlamentul nu decide altfel.

Or, aceasta trebuie să fie decizia luată de către Parlament, cu 51 de voturi. În caz contrar, este o încălcare a Regulamentului Parlamentului.

Mulțumesc.

Domnul Valeriu Ghilețchi:

Mulțumesc, domnule Țap.

Probabil, trebuia la începutul ședinței să precizăm acest lucru, dar ordinea de zi care a fost votată, propriu-zis, a fost epuizată. Așa că, oricum, ședința se încheie astăzi și următoarea ședință va avea loc săptămîna viitoare.

Să aveți o zi cît mai frumoasă.

Ședința s-a încheiat la ora 16.16.

*Stenograma a fost pregătită spre publicare
în Secția pentru lucrările plenului Parlamentului
din cadrul Direcției generale documentare
parlamentară a Secretariatului Parlamentului*